SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

DIN OSPĂȚUL STĂPÂNULUI

Omilii

Introducere, traducere, note şi comentarii
de IRINEU SLĂTINEANU

Tipărită la Editura Adonai, în anul 1995

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2006

Scanare : Simona
Corectura I : Simona
Corectura II : Apologeticum
Digitalizare pdf : Apologeticum

Colecția
VITA TEOLOGICA ET MONASTICA
ISBN: 973-97030-3-8

http://apologeticum.net
http://www.angelfire.com/space2/carti/
apologeticum2003@yahoo.com

INTRODUCERE

Sfântul Ioan Gură de Aur, marele predicator şi teolog al secolului al IV-lea, a fost cu adevărat o personalitate duhovnicească şi teologică. Izvorul inspiraţiei sale era în Dumnezeu şi în rugăciune. Permanent se ruga şi citea sfintele Scripturi. Câteva mărturisiri şi în acelaşi timp dezvăluiri ale unor contemporani şi apropiaţi ai săi ne-ar lămuri mai bine despre acest mare Sfânt şi vorbitor de Dumnezeu.

Iată ce spunea Sfântul Isidor Pelusiotul despre el: „Noaptea târziu, când grijile scaunului arhiepiscopesc nu-l mai tulburau, Sfântul Ioan se închidea în camera sa de lucru şi tălcuia epistolele Sfântului Apostol Pavel. Camera nu avea alt mobilier decât un pat modest, o masă şi un scaun, iar ca podoabă sfintele icoane, între care icoana Sfântului Pavel; la această icoană îşi îndrepta necontenit privirile când zăbovea asupra înţelesului dumnezeieştilor cuvinte ale apostolului neamurilor. Dăduse dispoziţie să nu fie tulburat de nimeni în timpul lucrului său; nimeni să nu intre la el şi nici să treacă pe dinaintea uşii lui. După ce a tâlcuit o parte din epistolele Sfântului Pavel, Sfântul Ioan a fost cuprins de oarecare îndoială. Oare îi va plăcea lui Dumnezeu tâlcuirea sa? A înţeles el bine cuvintele marelui apostol? Şi s-a rugat stăruitor lui Dumnezeu să-i arate într-un chip oarecare de-i sunt plăcute explicările sale.

Între timp un curtean a căzut în disgraţia împăratului. El a cerut printr-un cunoscut Sfântului Ioan îngăduinţa de a-l primi, ca să-şi spună necazul. Arhiepiscopul a încuviinţat. Omul a hotărât să se ducă noaptea la casa arhiepiscopului, ca să nu fie văzut de duşmanii săi. Într-o seară, a venit şi l-a rugat pe ucenicul sfântului, pe Proclu, să-l anunţe. Proclu, înainte de a intra, s-a uitat printr-o crăpătură în camera în care lucra sfântul şi a văzut că arhiepiscopul nu era singur, ci în spatele lui stătea un bărbat aplecat spre el şi cu gura la urechea lui. Proclu, intrigat că dascălul său este cu cineva în cameră, a căutat să audă ce spune acel bărbat, dar n-a putut înţelege nimic. Văzând că nu poate intra, s-a întors şi a spus curteanului că nu-l poate anunţa, pentru că altul se afla cu arhiepiscopul; să mai aştepte până ce va pleca acela. După câtva timp, Proclu s-a dus din nou; dar iarăşi l-a văzut pe străin tot acolo; s-a dus şi a treia oară dar în zadar. Nu după mult timp a tocat pentru slujba de noapte. Atunci Proclu a spus curteanului să se ducă acasă şi să vină în seara următoare, că nu-l mai poate introduce, pentru că arhiepiscopul îşi începe rugăciunea care durează până dimineaţa. Curteanul a venit şi a doua seară, dar n-a putut să intre pentru aceeaşi pricină ca şi în seara trecută. Mirarea lui Proclu era mare; cine putea fi străinul acela care intra neobservat? Şi s-a hotărât să nu mănânce, să nu doarmă şi să nu se dezlipească de uşă până nu va afla cine este acel bărbat. Şi a făcut aşa. Seara, când a venit curteanul, încredinţat că nimeni n-a intrat la arhiepiscop, i-a spus că va vorbi negreşit cu el, că n-a văzut pe nimeni intrând. Totuşi, ca şi mai înainte, s-a uitat înăuntru şi a văzut iarăşi pe acel bărbat. Proclu a spus curteanului să se ducă la casa sa şi să se roage singur lui Dumnezeu pentru mântuirea lui, că bărbatul care vine la arhiepiscop este trimis de Dumnezeu, că intra în cameră fără să fie văzut. A doua zi dimineaţa, Sfântul Ioan şi-a adus aminte de curteanul care trebuia să vină la el şi l-a întrebat pe Proclu de nu l-a căutat cineva. Proclu i-a răspuns că da, dar i-a povestit totodată şi motivul pentru care nu l-a putut introduce. Când a terminat de vorbit, Proclu şi-a aruncat ochii la icoana Sfântului Pavel şi, minunat peste măsură, a spus arhiepiscopului că bărbatul care era în cameră cu el semăna cu cel zugrăvit pe icoană. Aşa a aflat Sfântul Ioan Gură de Aur că Dumnezeu i-a ascultat cererea, trimiţând pe însuşi autorul epistolelor să-i dicteze tâlcuirea“.

Despre felul cum trebuie să se comporte credinciosul şi despre adevărata pocăinţă se preocupă şi buchetul de cuvântări şi învăţături pe care ni-l propunem să-l prezentăm în această

traducere. Ea face parte din al doilea volum din traducerile noastre şi nădăjduim, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile Sfântului Ioan, să le continuăm.

Dorim tuturor cititorilor să se desfăteze duhovniceste din aceste frumoase cuvinte de Dumnezeu inspirate, însotindu-l pe sfântul Ioan în sfaturile sale spre a înțelege şi a trăi cu râvnă sporită Cuvântul lui Dumnezeu.

† IRINEU SLĂTINEANU

CUVÂNT
Către cei ce cred că diavolii ocârmuiesc cele omeneşti şi se necăjesc pentru pedepsele lui Dumnezeu, şi se smintesc pentru îndestulările celor răi şi pentru suferințele celor drepți

Socoteam că din pricina vorbirii neîncetate vă veți fi săturat de cuvintele mele. Dar văd că s-a întâmplat dimpotrivă, că din neîncetarea ei nu s-a făcut sațiu, ci dorință mai mare; nu greață, ci dulceață mai mare. Şi s-a întâmplat aici precum se întâmplă cu iubitorii de vin la ospețele cele lumeşti. Că aceia cu cât beau mai mult vin, cu atât mai mult îşi aprind setea. Iar noi cu cât prelungim învățătura, cu atât aprindem pofta, înmulțim dorința şi întărim dragostea. Şi cu toate că ştiu sărăcia mea, dar nu încetez a urma ospătătorilor dornici punându-vă deseori masa şi turnându-vă plin paharul învățăturii.

Căci văd că după ce-l veți bea tot, iarăşi veți înseta. Aceasta s-a văzut în toată vremea, dar mai ales în duminica trecută. Şi cum că voi vă împărtăşiți, fără sațiu de dumnezeieştile cuvinte, s-a dovedit mai ales în ziua aceia, în care v-am învățat că nu se cuvine a vorbi de rău unul pe altul, şi v-am dat voie la o vorbire de rău fără primejdie, adică v-am sfătuit să vorbiți de rău păcatele voastre, iar nu să iscodiți cele străine. Şi v-am adus în fața pe sfinți, care se prihăneau pe ei înşişi, iar nu pe ceilalți. Pe Pavel care zice: „Iisus Hristos a venit în lume să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu" (I Tim. 1, 15). Şi iarăşi: „Iar la urma tuturor, ca unui născut înainte de vreme, mi s-a arătat şi mie. Căci eu sunt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sunt vrednic să mă numesc apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu" (I Cor. 15, 8-9). Pe Petru: „Ieşi de la mine, Doamne, că om păcătos sunt" (Luca 5, 8). Pe Matei care se numea pe sine vameş chiar şi în vremea apostoliei (Matei 10, 3). Pe David: „Fărădelegile mele au covârşit capul meu, ca o sarcină grea apăsat-au peste mine" (Ps. 37, 4). Pe Isaia care se tânguia şi plângea: „O, ticălosul de mine!... fiindcă om necurat sunt şi buze necurate având.!." (Isaia 6, 5). Pe cei trei tineri ce s-au mărturisit în cuptorul cel cu foc: „Că am păcătuit şi am făcut fărădelege, depărtându-ne de la Tine" (Cânt. celor 3 tineri, vers. 5). Pe Daniil tot de aceasta tânguindu-se.

Şi după enumerarea acestor sfinți am numit muşte pe clevetitori. Şi pe bună dreptate i-am numit aşa, că precum acelea se pun pe răni străine, tot aşa şi cei ce judecă pe alții muscă păcate străine, aducând boală celor ce petrec împreună cu ei. Iar pe cei ce se feresc de judecată i-am numit albine, care nu adună boabele, ci zburând în livada faptelor bune ale sfinților, întocmesc faguri de mare evlavie.

Atunci v-ați arătat pofta voastră cea fără de sațiu. Cu toate că cuvântul nostru s-a întins mult şi s-a lungit ca niciodată pentru care fapt socoteam că se va stinge osârdia voastră, dar s-a petrecut dimpotrivă, că mai mult s-a înfierbântat inima voastră şi mai mare vi s-a aprins dorința. Şi de unde s-a arătat aceasta? De acolo că la sfârşit s-au făcut şi glasuri de mulțumire deosebite şi strigări mai strălucite. Aşa cum se întâmplă la cuptoarele de pâine, la început lumina focului nu este aşa de strălucitoare, dar după ce flăcările vor cuprinde toate lemnele, vâlvătaia se ridică la mare înălțime. Aşa şi atunci, în ziua aceea, s-a întâmplat la fel. La început nu era foarte înflăcărată mulțimea, dar după ce cuvântul s-a întins şi a cuprins toate pricinile cele puse înainte, semănându-se multă învățătură, atunci vi s-a aprins pofta ascultării, căci sunetele şi strigarea mai mari se făceau. Şi cu toate că eram pregătit să vorbesc mai puține decât altă dată, totuşi am întrecut atunci măsura. Dar niciodată nu întrec măsura, că lungimea învățăturii o măsor, nu cu mulțimea celor ce ar trebui vorbite, ci cu aşezarea şi osârdia celor ce ascultă.

Cel ce vorbeşte ascultătorilor plictisiți, deşi va scurta învățătura, se pare că face supărare. Iar cel ce va vorbi ascultătorilor fierbinți şi treji, deşi va întinde învățătura, tot nu

satură pofta lor. Dar fiindcă se întâmplă ca în atâta popor să fie şi unii slabi, care nu pot asculta tot cuvântul, pe aceia îi sfătuiesc ca, după ce vor lua cât pot duce, să se ducă.

Nimeni nu-i opreşte să stea peste puterea lor, dar nici ei să nu silească ca să se oprească cuvântul mai înainte de vremea sa. Zici că tu te-ai săturat. Dar fratele tău încă este flămând. Tu eşti beat de mulţimea celor ce s-au vorbit, dar fratele tău încă însetează. Nici acela să nu forţeze neputinţa ta, silindu-te să primeşti mai multe decât poţi, nici tu să nu faci supărare osârdiei lui, oprindu-l de a lua, cât poate să ducă.

Aceasta şi la mesele cele lumeşti se face. Că unii se satură mai degrab, iar alţii mai cu zăbavă. Şi nici aceştia nu prihănesc pe aceia, nici aceia nu osândesc pe aceştia. Acolo este lăudat cel ce pleacă mai degrab, iar aici dimpotrivă nu este lăudat. Acolo a sfârşi mai cu zăbavă, pricinuieşte ceartă şi grăire de rău, iar aici a rămâne mai cu zăbavă este laudă şi vorbire de bine. Pentru care pricină? Pentru că acolo şederea se face din pricina lăcomiei, iar aici stăruirea şi aşteptarea se face din poftă duhovnicească şi dragoste dumnezeiască. Dar destul cu acestea.

Să mergem la datoria care ne-a rămas din ziua aceea. Şi ce am vorbit atunci?

Că un glas era la toţi oamenii, aşa cum sunt de aceiaşi fire. De unde dar este acum atâta deosebire de glasuri? Din lenevirea celor ce au luat darul. Despre acestea am zis atunci, arătând prin unirea glasului, iubirea de oameni a lui Dumnezeu, iar prin deosebirea lui, nemulţumirea robilor. Acela cu toate că ştia mai dinainte că vom pierde darul, totuşi l-a dat, iar cei ce s-au învrednicit de el şi nu l-au păzit, răi s-au făcut.

Deci am arătat că nu Dumnezeu ne-a depărtat de darul său, ci noi l-am pierdut. Şi cu toate că l-am pierdut, mai pe urmă mai mari daruri am luat decât cele ce am pierdut. Că în loc de osteneli vremelnice, Dumnezeu ne-a cinstit cu viaţa veşnică, iar în loc de mărăcini şi ciulini, a făcut să odrăslească în sufletele noastre roada Duhului.

Nimic nu era mai defăimat decât omul, iar acum nimic nu este mai cinstit decât el. El era partea cea mai de pe urmă a firii cuvântătoare, dar picioarele s-au făcut cap şi au fost duse sus la Scaunul cel împărătesc, prin pârgă.

Şi precum un om darnic şi împărţitor de mari daruri, văzând pe cineva că a scăpat din naufragiu numai cu trupul gol, îl primeşte cu mâinile întinse, îl îmbracă cu haine strălucite şi-l aşează la loc de cinste, aşa şi Dumnezeu a făcut cu firea noastră.

Toate câte le-a avut omul le-a pierdut, îndrăzneala, vorbirea cu Dumnezeu, petrecerea în rai, viaţa cea fără greutăţi şi ieşind din rai ca dintr-o înecare de corabie, gol s-a aflat.

Iar Dumnezeu primindu-l, îndată l-a îmbrăcat şi povăţuindu-l puţin câte puţin, l-a suit la cer, cu toate că greşeala lui nu era vrednică de iertare. Că nu din pricina silei vânturilor s-a întâmplat scufundarea aceasta, ci din lenevirea lui. Dar n-a căutat Dumnezeu la aceasta, ci a miluit ticăloşia noastră şi cu dragoste ne-a primit, ca şi cum am fi suferit necazul în mijlocul noianului. Că fiind în rai şi a cădea în păcat este ca şi cum ţi s-ar întâmpla înecare de corabie la mal. Pentru care pricină? Pentru că s-a împiedicat şi a căzut când nu era mâhnire, nici grijă, nici osteneli, nici trude şi încă nu năpădise asupra firii noastre valurile cele nenumărate ale poftelor. Şi precum piraţii cu un fier mic găuresc corabia jefuită şi astfel scufundă corabia, aşa şi atunci diavolul văzând corabia lui Adam, adică sufletul lui plin de multe bunătăţi, cu un glas subţire, ca şi cu un fier mic, apropiindu-se şi găurindu-l, a jefuit toată bogăţia lui, iar corabia a afundat-o. Dar Dumnezeu a făcut câştigul mai mare decât paguba, căci firea noastră a suit-o la Scaunul cel împărătesc. Pentru aceasta şi Pavel zice: „împreună cu El ne-a sculat şi împreună ne-a aşezat în ceruri, în Hristos Iisus, ca să se arate în veacurile viitoare covârşitoarea bogăţie a harului Său, prin bunătatea ce a avut către noi întru Hristos Iisus” (Efeseni 2, 6-7).

Ce zici? Acum lucrul s-a făcut şi s-a săvârşit. Dar cum zici „ca să se arate în veacurile cele viitoare”? Oare nu s-a arătat? S-a arătat acum cu adevărat, dar nu tuturor oamenilor, ci numai mie celui credincios, iar cel necredincios încă n-a văzut minunea. Căci atunci, în ziua aceea, toată firea omenească fiind adunată, se va minuna de ceea ce s-a făcut, iar nouă celor credincioşi mai arătată ni se va face slava aceea. Noi credem şi acum, dar nu sunt asemenea

cele nădăjduite cu cele văzute şi auzite. Şi precum auzim că împăraţii au hlamidă şi coroană şi haine de fir şi scaunul cel împărătesc şi ne minunăm cu adevărat, cu atât mai mult ne minunăm, când trăgându-se perdelele, Il vom vedea pe Domnul şezând pe scaun înalt. Când se vor trage perdelele cerului şi Impăratul îngerilor pogorându-Se, înconjurat de mulţimile cereşti, atunci, prin vedere, mai mult ne minunăm. Pune-ţi în minte, ce minune mai mare este să vezi firea noastră purtându-se peste heruvimi şi toată puterea îngerească revărsată împrejurul ei.

Cugetă încă şi la înţelepciunea lui Pavel, care caută multe denumiri, ca să arate iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Că nu a zis numai „darul”, nici numai „bogăţia”, ci „covârşitoarea bogăţie a harului Său, prin bunătate”. Dar şi aşa, n-a putut să arate, căci precum corpurile alunecăcioase, deşi s-ar ţine de nenumărate mâini, tot scapă alunecând lesne, aşa şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ori cu câte nume am numi-o, tot nu putem să o definim. Mărimea ei covârşeşte cu mult şi întrece slăbiciunea cuvintelor noastre.

Lucru pe care şi Pavel îl arată; că puterea cuvintelor este biruită de mărimea iubirii lui Dumnezeu. Şi care sunt acelea? „Iar lui Dumnezeu mulţumită pentru darul Său cel negrăit” (II Cor. 9, 15). Căci nici un cuvânt şi nici o minte nu va putea arăta purtarea - de grijă a lui Dumnezeu. De aceea aici se spune că este negrăită, iar în altă parte se spune că ea covârşeşte mintea noastră, căci zice: „Pacea lui Dumnezeu, care covârşeşte toată mintea va păzi sufletele voastre”.

Din ceea ce am zis două lucruri putem învăţa, întâi că nu Dumnezeu ne-a depărtat de dar, ci noi l-am pierdut. Al doilea, că mai multe daruri şi mai mari bunătăţi decât cele pierdute ni s-au dat. Voiesc să zic încă şi al treilea. Care dar este acesta? Că de nu ne-ar fi dat Dumnezeu în urmă mai mari daruri decât cele ce le-am pierdut, ci numai ar fi luat cele ce ne-a dat - şi toate s-ar fi făcut din pricina noastră - şi acest lucru era deajuns să arate purtarea Lui de grijă faţă de noi. Că nu numai a da, ci şi a lua cele date, este semn al iubirii de oameni şi încă a celei mari.

Şi de voiţi, chiar de la rai putem să dovedim cuvântul. Dumnezeu a dat raiul din purtarea sa de grijă. Noi ne-am dovedit nevrednici de el din cauza nemulţumirii şi a răutăţii noastre. A luat darul după ce ne-am făcut nevrednici, tot din rodul bunătăţii Lui. Şi ce bunătate este a lua darul? Aşteaptă şi vei auzi! Pune-ţi în minte ce ar fi ajuns Cain de petrecea în rai după nelegiuita ucidere? Că dacă şi după ce a căzut din acea petrecere fericită, şi a fost osândit la osteneală şi durere, şi înfricoşarea cu moartea era proaspătă în conştiinţa lui, şi după săvârşirea ticăloşiei tatălui lui, Adam, care era vie înaintea ochilor lui, şi după ce i s-au însemnat în firea lui urmele urgiei lui Dumnezeu şi era înconjurat de atâtea rele, la atâta răutate s-a dat, încât a nesocotit firea, a uitat că s-a născut în chinuri şi a junghiat pe cel ce cu nimic nu l-a nedreptăţit. S-a atins de sânge frăţesc şi şi-a mânjit dreapta cu el. N-a suferit când Dumnezeu l-a sfătuit să se astâmpere, ci s-a întors să ocărască pe Făcătorul lui, să necinstească pe născători. Deci dacă în rai s-ar fi petrecut aceasta, socoteşte la câte răutăţi ar fi ajuns. Dacă atâtea frâie au fost puse peste el şi tot s-a ridicat spre ucidere, unde s-ar fi prăpăstuit, dacă nici o împiedicare de acest fel nu ar fi avut?

Voieşti şi de la mama acestuia să-ţi dovedesc de cât bine s-a învrednicit din scoaterea din rai? Cercetează şi vezi cum a fost Eva mai înainte şi cum s-a făcut mai pe urmă?

Mai înainte a socotit mai vrednic de credinţă pe amăgitorul şi vicleanul diavol, decât poruncile lui Dumnezeu şi din vederea pomului a călcat legea cea pusă de El. Iar după ce a căzut din rai s-a făcut mai bună şi mai înţeleaptă. Că născând fiu, zice: „Am dobândit om de la Dumnezeu” (Fac. 4, 1). Îndată a alergat la Stăpânul, pe care mai înainte L-a defăimat, că nu datoreşte naşterea firii sau legii nunţii, ci Stăpânului creaţiei. Aceluia Îi mulţumeşte pentru naşterea copilului. Aceea ce mai înainte a amăgit pe bărbat, mai pe urmă a învăţat pe copil şi i-a pus nume, care poate să-l aducă întru pomenirea darului lui Dumnezeu. Şi născând altul, zice: „Că mi-a ridicat mie Domnul altă sămânţă în locul lui Abel, pe care l-a omorât Cain” (Fac. 4, 25). Pomeneşte de ucidere şi nu se necăjeşte, ci iarăşi mulţumeşte lui Dumnezeu, şi pe copil îl socoteşte ca dar, dându-i pricină totdeauna de învăţătură.

Aşa face Dumnezeu, după ce ia, mai mari bunătăți dăruieşte. A căzut femeia din rai, dar s-a povățuit la cunoştința de Dumnezeu prin izgonirea aceea. Iată că mai mult a aflat, decât a pierdut.

Şi dacă a fost de folos a cădea din rai, pentru ce a mai dat Dumnezeu raiul din început? Spre folos s-a făcut aceasta, o omule, şi din pricina lenevirii noastre. Că dacă Adam şi Eva luau aminte de sine şi ar fi fost înțelepți slujind Stăpânului şi s-ar fi smerit, ar fi rămas în cinstea aceea. Dar devreme ce au ocărât darul ce li s-a dat, atunci de folos a fost ca să fie scoşi afară.

Dar pentru ce l-a mai dat Dumnezeu dintru început? Ca să-şi arate iubirea Sa de oameni, şi cum că El este gata să ne aducă totdeauna la mai mare cinste. Dar noi suntem peste tot pricina chinurilor şi a pedepselor, înstrăinându-ne singuri de bunătățile cele făgăduite. Deci precum un părinte iubitor de fii lasă dintru început pe copilul său să petreacă în casă şi să se îndulcească de toate cele părinteşti, iar dacă-l va vedea că se face rău, în atâta cinste fiind, îl depărtează de la masă şi îl alungă de la fața sa, şi de multe ori îl scoate şi din casa părintească, ca lipsindu-se de bunătățile cele părinteşti şi îndreptându-se cu ocările şi necinstirile, să se arate iarăşi vrednic de cinstea fiiască şi întorcându-se să primească moştenirea părintească. Aşa şi Dumnezeu a făcut. A dat omului raiul. Iar arătându-se nevrednic l-a scos afară, ca prin petrecerea de afară îndreptându-se, să se arate iarăşi vrednic de întoarcere. Şi fiindcă după aceea s-a făcut mai bun, iarăşi îl întoarce şi-i zice: „Astăzi vei fi cu Mine în rai" (Luca 23, 43).

Vezi că nu numai a da raiul, ci şi a scoate din el este semn al purtării de grijă? Că de nu ar fi căzut din rai, nu s-ar fi arătat iarăşi vrednic de el.

Deci cuvântul acesta totdeauna să-l păzim şi să ne aducem aminte de el; să-l folosim şi la pricina ce ne stă înainte. Dumnezeu a dat glas şi limbă de obşte tuturor. Acest lucru a fost dovada iubirii sale de oameni. Oamenii nu au întrebuințat darul precum se cuvenea, ci s-au abătut la cea mai de pe urmă nebunie. Dumnezeu a luat iarăşi ceea ce a dat. Şi având toți o limbă au căzut în atâta nebunie, încât voiau să zidească un turn până la cer. Oare nu ar fi poftit apoi să ajungă şi până la vârful cerului, de nu i-ar fi pedepsit îndată? Deşi aceasta le-ar fi fost cu neputință, dar însă nelegiurea se săvârşea de ei din voință. Şi Dumnezeu, Care mai înainte le vede pe toate, îi desparte precum se cuvine cu amestecarea limbilor, pentru că n-au întrebuințat precum se cuvine unirea limbii. Şi vezi iubirea de oameni a lui Dumnezeu. „Iată un neam este şi tututor o limbă - zice Domnul - şi aceasta au început a face" (Fac. 11, 6). Pentru ce nu îndată a despărțit limbile, ci mai întâi se îndreptățeşte, ca şi cum ar fi vrut să se judece cu ei?

Cu toate că nimeni nu I-a zis: De ce ai făcut aşa? Căci Stăpân este şi face câte voieşte. Dar însă ca şi cum ar vrea să dea seamă, aduce cuvinte de apărare, învățându-ne să fim blânzi şi iubitori de oameni. Căci dacă Stăpânul dă cuvânt de justificare robilor şi mai ales celor ce făcuseră nedreptate, cu mult mai mult noi trebuie să ne dăm unii altora prilej de apărare, măcar că vom fi mult nedreptățiți. Vezi cum dă cuvânt de îndreptare. „Şi era în tot pământul, tuturor, o limbă şi un glas... Şi aceasta au început a face".

Ca şi cum ar fi zis: Nimeni să nu Mă prihănească, văzând limbile despărțite; nimeni să nu socotească că din început este pusă oamenilor această deosebire a limbilor, căci zice: „Iată un neam este şi tuturor o limbă".

Dar oamenii nu au întrebuințat darul precum se cuvenea. Şi ca să cunoşti că, prin ceea ce a făcut, nu a pedepsit atât ceea ce au făcut, pe cât a îndreptat mai înainte, cele ce urmau să se întâmple, ascultă ceea ce adaugă: „Şi acum nu vor înceta de la toate, oricâte se vor apuca a face". Şi acestea zise, astfel se înțeleg: De nu vor fi pedepsiți acum şi nu vor fi împiedicați de la rădăcina păcatelor, nu vor înceta niciodată de la răutate, căci aşa se tâlcuieşte „nu vor înceta de la toate", oricâte se vor apuca a face". Ca şi cum ar fi zis: Şi alte necuviințe mai mari vor adăuga. În acest fel este răutatea, că începând nu se opreşte, precum nu se opreşte focul când cuprinde lemnele, ci la mare înălțare se suie. Iată că şi împărțirea limbilor a fost faptă a iubirii

de oameni a lui Dumnezeu. Şi i-a împrăştiat, prin împărțirea limbilor, ca să nu cadă în mai mare răutate.

Deci pe acest cuvânt să mi-l păziți şi să-l aveți pururea înfipt în mintea voastră că Dumnezeu nu numai când face bine este bun şi iubitor de oameni, ci şi când pedepseşte. Că pedepsele şi bătăile Lui, sunt dovada facerii de bine şi a proniei Sale.

Deci când vei vedea că se întâmplă foamete, secetă, boli, ploaie neîncetată şi nepotrivire a vânturilor, sau altă pedeapsă de acest fel, care înțelepţeşte firea omenească, să nu te necăjeşti, nici să te scârbeşti, ci închină-te Celui ce le îngăduie, laudă-L pentru purtarea de grijă, căci El pedepseşte trupul ca să se înțelepţească sufletul.

Dar oare Dumnezeu face acestea? Da, Dumnezeu le face.

Şi întreg oraşul de va fi de față, şi întreaga lume, nu mă voi sfii a zice acestea.

O, de aş fi avut glas mai puternic ca al trâmbiței şi dacă ar fi fost cu putință să stau pe un loc înalt şi să strig tuturor, că Dumnezeu face acestea. Nu din mândrie le zic, ci de la Proorocul, care împreună cu mine strigă şi zice: „Oare va fi răutate în cetate, pe care nu a făcut-o Domnul?" (Amos 3, 6).

Iar răutatea este denumire de obşte şi voiesc ca voi să ştiți deosebirea clară a celor două părți ale ei, ca nu din pricina denumirii, care este una, să amestecăm firea lucrurilor şi să scădem în hulă. Deci este răutate cu adevărat răutate: desfrânarea, preadesfrânarea, lăcomia şi celelalte nenumărate rele care sunt vrednice de cele mai aspre pedepse. Şi este răutate, cum ar fi: foametea, bolile, moartea şi celelalte de acest fel. Dar acestea nu sunt rele, ci numai aşa se zice. De ce? Că de ar fi fost rele nu s-ar fi făcut nouă pricinuitoare de bunătăți, înțelepțind trufia, încetând trândăvia, călăuzind spre osârdie şi facându-ne mai cu luare aminte. Proorocul zice: „Când îi ucidea pe ei, atunci îl căutau şi se întorceau şi reveneau la Dumnezeu" (Ps. 77, 38).

Deci şi Proorocul numeşte răutate pe ceea ce ne înțelepţeşte, care ne face mai osârduitori, care ne întoarce la credință, iar nu pe aceea care este vrednică de învinuiri. Aceea nu este lucrul lui Dumnezeu, ci scornire a relei noastre voințe. Iar aceasta se face spre surparea şi înlăturarea aceleia. Deci răutate numeşte pătimirea aceasta, care ni se pricinuieşte din pedepse. Şi se numeşte aşa nu după firea sa, ci după socoteala oamenilor. Că devreme ce obişnuim a numi răutate nu numai furtişagurile şi preadesfrânările, ci şi primejdiile şi nevoile; ele s-au numit aşa de la socoteala oamenilor.

Asemenea a zis şi Proorocul: „Oare nu este răutate în cetate, pe care nu a făcut-o Domnul?". Acest lucru l-a arătat Dumnezeu şi prin Isaia, zicând: „Eu sunt Dumnezeu, Cel ce fac pace şi zidesc rele" (Isaia 45, 7). Şi numeşte rele tot pe primejdii şi nevoi. De această răutate aminteşte şi Hristos în Evanghelie, zicând către ucenici: „Ajunge zilei răutatea ei" (Matei 6, 34), adică pătimirea, necazul. Deci din toate părțile este arătat căci prin răutate se înțelege pedepsele, pe care le aduce Dumnezeu asupra noastră, arătând dovada purtării lui de grijă față de noi. Doctorul nu numai atunci este minunat când scoate pe cel bolnav în grădină sau în livadă, sau îl trimite la băi, nici atunci când îi pune înainte masă bogată, sau atunci când îi porunceşte să petreacă nemâncat, [ci şi] când pedepseşte cu foamea şi chinuieşte cu setea, când îl pironeşte la pat, făcându-i casa temniță şi lipsindu-l chiar de lumina zilei, întunecând camera peste tot cu perdele, când taie, când arde şi când dă doctorii amare.

Deci cum nu este cu necuviință a numi doctor pe cel ce face atâtea rele, cu atât mai puțin a-L huli pe Dumnezeu, când va face vreuna din acestea, adică când va aduce foamete sau moarte, spunând că nu poartă grijă de lume. Cu toate că El este Doctorul cel adevărat al sufletelor şi al trupurilor noastre. Că de multe ori ia firea noastră, care zburdă din pricina îndestulării şi care se chinuieşte să nască friguri ale păcatelor şi o doctoreşte cu lipsă şi cu foamete, cu moarte şi cu alte doctorii pe care le ştie, izbăvind-o de boli. Dar vei zice că numai săracii simt foamea. Nu numai cu foame pedepseşte Dumnezeu, ci şi cu alte nenumărate pedepse. Pe cel ce este în sărăcie de multe ori cu foamea l-a înțelepțit, iar pe cel bogat care se desfătează în îndestulare cu primejdii, cu boli şi cu moarte fără de vreme. Că Dumnezeu este înțelept şi multe feluri de doctorii are pentru mântuirea noastră.

Aşa fac şi judecătorii. Nu numai cinstesc, nici încununează pe cei ce sunt în cetăţi sau dau numai daruri, ci de multe ori şi pedepsesc. De aceea se găsesc la ei săbii ascuţite, sunt pregătite temniţe şi roată şi butuci şi gealaţi şi alte nenumărate chipuri de munci. Şi ceea ce gealatul este la judecători, este foametea, la Dumnezeu care ca un gealat ne înţelepţeşte şi ne depărtează de la păcat. La fel vedem şi la lucrătorii de pământ, ei nu numai acopere rădăcina viei şi o îngrădesc împrejur, ci o şi taie, aruncând multe viţe. Pentru aceasta ei folosesc nu numai sapa, ci şi cosoare îndemânatece. Cu toate acestea nu-i învinuim, când vedem că de multe ori taie multe mlădiţe din cele netrebuincioase, ci mai mult ne minunăm de ei, căci prin tăierea celor de prisos fac pe cele ce rămân mai sănătoase.

Cum dar să nu ne împăcăm cu fapta tatălui, a doctorului, a judecătorului şi cu a lucrătorului de pământ şi să învinuim pe tatăl când scoate pe fiul său din casă, pe doctor când chinuieşte pe bolnav, pe judecător când pedepseşte, pe lucrătorul de pământ când taie.

Cine poate să învinuiască pe Dumnezeu, când voieşte să ne scoale din beţia răutăţii ca pe nişte ameţiţi de cap şi să-L învinuim cu nenumărate prihăniri. Şi ce nebunie mai mare este a da mai multă dreptate semenilor noştri, decât Stăpânului? Acestea le grăiesc cu frică pentru cei ce judecă, ca nu lovind cu picioarele împotriva boldurilor, să şi le umple de sânge şi ca nu azvârlind cu pietre la cer, să le cadă în cap.

Dar şi alta mai mare am de zis. A cerceta dacă ne este de folos nu faptul că ia darul de la noi - pogorându-mă la înţelegerea acelora - nici aşa nu avem dreptul să-L învinuim, căci stăpân este peste ale Sale. La oameni când încredinţăm banii, sau împrumutăm argintul, mulţumim pentru vremea în care ne-a împrumutat şi nu ne supărăm când vine timpul să-şi ia înapoi cele ale lor. Iar pe Dumnezeu, când voieşte să-Şi ia pe ale Sale, de ce-L hulim? Spune-mi! Şi cum nu este aceasta dovada nebuniei celei mai de pe urmă?

Marele Iov n-a făcut aşa, şi nu numai când primea mulţumea foarte mult, ci şi când i se lua, căci a zis: „Domnul a dat, Domnul a luat... fie numele Domnului binecuvântat!” (Iov 1, 21). Şi dacă pentru acestea amândouă şi în general pentru toate trebuie să mulţumim, că nu mai puţin folositoare este a lua, decât a da, spune-mi, ce iertare vom avea?

Şi Celui atât de blând, iubitor de oameni şi purtător de grijă, Care vindecă sufletele noastre cu mai multă înţelepciune ca doctorul, cu mai multă iubire de fii decât tatăl, cu mai multă dreptate decât orice judecător şi cu mai multă silinţă decât orice lucrător de pământ, îi răsplătim cu cele împotrivă. Aceluia trebuind să I ne închinăm, noi Îi aducem învinuiri. Oare ce poate fi mai nebun şi mai nesimţit decât aceia care trăind în atâta bună rânduială, zic că suntem lipsiţi de purtarea de griji a lui Dumnezeu? Şi aşa sunt precum a susţinut cineva că soarele este întunecat şi rece, arătând prin aceasta neînţelepţia cea mai de jos. Şi nu este soarele aşa de luminat, precum este luminată şi arătată purtarea de grijă a lui Dumnezeu.

Unii îndrăznesc să zică, că diavolii ocârmuiesc cele ale noastre. Ce să-ţi fac? Ai un Stăpân prea iubitor de oameni. El voieşte mai mult să fie hulit de tine cu cuvintele acestea, decât a slobozi diavolilor viaţa ta şi a te învăţa pe viu cum ocârmuiesc diavolii. Căci numai atunci ai fi cunoscut bine răutatea acelora, când ai fi încercat-o cu lucrul. Dar şi acum îmi este cu putinţă să arăt aceasta cu o mică pildă.

Au întâmpinat pe Hristos doi îndrăciţi, care petreceau prin morminte, iar diavolii văzând că vor fi scoşi din cei doi, Îl rugau pe Iisus să le dea voie să intre în turma de porci care păştea alăturea. Şi le-a dat voie şi intrând în ei, i-a prăpăstuit îndată pe toţi. Iată aşa ocârmuiesc diavolii. Şi cu porcii nu au nimic, dar cu tine au de-a pururea război şi luptă neîncetată şi vrajbă necurmată. Dacă pe aceia, cu care nu aveau nimic, nici o clipă nu i-a suferit, ce nu ne-ar fi făcut nouă dacă ne-ar fi avut sub stăpânirea lor, care le suntem vrăşmaşi şi totdeauna îi întărâtăm.

Ce rane nevindecate nu ne-ar fi făcut? Dumnezeu pentru aceasta i-a lăsat să intre în turma de porci, ca să cunoşti răutatea lor chiar cu trupurile dobitoacelor. Şi cum că şi celor îndrăciţi tot aşa li s-ar fi făcut ca şi porcilor, arătat este tuturor, de nu ar fi dobândit chiar în chinul acesta purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Deci şi acum de vei vedea vreun om purtându-se ca diavolul, închină-te Stăpânului şi cunoaşte răutatea lor. Că amândouă acestea sunt cu

putință să le vezi la acei îndrăciți: iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi răutatea diavolilor. Răutatea diavolilor, când tulbură şi înviforează sufletul celui îndrăcit, iar iubirea de oameni a lui Dumnezeu, când pe un aşa diavol de sălbatec, ce locuieşte în om şi doreşte să-l piardă, îl ține şi-l opreşte, nedându-i voie să-şi pună în lucrare toată puterea lui, ci numai atât ca şi pe om să-l înțelepțească şi răutatea lui s-o facă arătată.

Voieşti şi o altă pildă din care să vezi iarăşi cum ocârmuieşte diavolul, când îi dă voie Dumnezeu să-şi pună în lucrare puterea sa? Aminteşte-ți de cirezile şi turmele lui Iov, cum într-o clipă toate le-a mistuit, de moartea cea ticăloasă a fiilor lui, de rana care a fost adusă peste tot trupul lui şi vei vedea cruzimea, asprimea şi nemilostivirea diavolilor. Iar dintru acestea vei înțelege luminat, că dacă Dumnezeu ar fi slobozit ca lumea întreagă să fie în stăpânirea lor, toate le-ar fi tulburat şi le-ar fi amestecat, şi ceea ce a făcut cirezilor, turmelor şi porcilor şi nouă ne-ar fi făcut şi nici o clipă nu ne-ar fi lăsat, sau le-ar fi fost milă de noi. De ar fi ocârmuit diavolii lumea, eram ca şi cei îndrăciți şi nu numai ca aceia, ci şi mai rău decât ei, căci pe aceia nu i-a slobozit Dumnezeu cu totul diavolilor, că mult mai multe decât acestea ce pătimesc, ar fi pătimit.

Şi încă ceva voi dovedi acelora ce zic acestea, care văzând neorânduială în unele lucruri spun că toate cele din viata noastră sunt ocârmuite de diavoli. De atâția ani soarele îl vedem că are rânduială bună şi călătoreşte în toate zilele, mulțimea stelelor cea de multe feluri îşi păzeşte rânduiala lor, drumurile lumii sunt fără oprire, noaptea şi ziua urmează una după alta cu neîncetată schimbare, toate sunt în armonie şi cele de sus şi cele de jos, mişcându-se ca într-un dans, şi mai precis, că fiecare îşi păzesc locul său şi nu ies din rânduială pe care Dumnezeu a hotărât-o.

Şi ce folos, vei zice, din buna rânduială a cerului, a soarelui, a stelelor şi a tuturor celorlalte, când cele ale noastre sunt pline de tulburare şi de neorânduială? Ce tulburare şi neorânduială, o omule? Aceasta pentru că unii sunt bogați şi nedreptățesc, răpesc, lăcomesc, înghit în toate zilele. Junca săracilor, dar nici un rău nu pătimeşte. Iar alții, care trăiesc în blândețe, cu înfrânare şi dreptate şi fiind împodobiți cu toate celelalte bunătăți, sunt pedepsiți cu sărăcie şi cu boli şi cu alte rele. Acestea sunt dar, cele care te smintesc? Acestea sunt. Când vezi pe unul din cei ce răpesc, că se pedepseşte sau pe alții din cei ce petrec în fapte bune, că se îndulcesc de cele bune, de ce nu lauzi pe Stăpânul, şi de ce nu-mi răspunzi la această nedumerire? Pentru că aceasta mă sminteşte şi mai mult.

De ce din doi răi, unul este pedepsit, iar celălalt scapă şi se duce. Şi din doi buni, unul este cinstit, iar celălalt chinuit? Aceasta este dovada proniei lui Dumnezeu, că de ar fi pedepsit aici pe toți cei răi, şi ar fi cinstit pe toți cei buni, de prisos ar mai fi fost Judecata viitoare. Şi de nu ar fi pedepsit pe nici un rău, nici ar fi cinstit pe cineva din cei buni, cei răi s-ar fi făcut mai răi şi mai vicleni, fiindcă sunt foarte trândavi la fapta bună, iar cei ce se hulesc, mai mult ar fi învinuit pe Dumnezeu, spunând că cele ale noastre sunt cu totul lipsite de pronia lui Dumnezeu.

Şi dacă unii din cei răi se pedepsesc şi unii din cei buni se cinstesc, zic că lucrurile omeneşti sunt fără nici o pronie a lui Dumnezeu, ce n-ar fi zis, dacă nu s-ar fi zis, dacă nu s-ar fi făcut nici aceasta? Cu ce cuvinte n-ar fi bârfit? De aceea dar pe unii din cei răi îi pedepseşte, iar pe alții îi lasă şi pe unii din cei buni îi cinstesc, iar pe alții nu.

Dumnezeu nu pedepseşte pe toți ca să te încredințeze pe tine că este înviere. Şi pedepseşte pe unii, ca prin pedepsirea acestora, ceilalți de frică să se facă mai osârduitori. Şi cinsteşte pe unii din cei buni, ca prin aceasta să tragă şi pe ceilalți la râvna faptei bune. Dar nu-i cinsteşte pe toți, ca să te înveți că este altă vreme în care va răsplăti tuturor. Că de ar fi luat toți după cum au lucrat, nu ar fi crezut în înviere. Şi dacă nici unul n-ar fi fost răsplătit, cei mai mulți s-ar fi făcut mai trândavi. De aceea pe unii îi pedepseşte, iar pe alții nu, folosindu-i şi pe unii şi pe alții. Că acelora le taie răutatea, iar pe aceştia, prin pedepsirea acelora, îi înțelepțeşte. Acestea se dovedesc şi din cele ce a spus Hristos, că spunându-I unii că surpându-se turnul din Siloam, a ucis optsprezece oameni. El le răspunde: „...gândiți oare,

că ei au fost mai păcătoşi decât toți oamenii care locuiau în Ierusalim? Nu! Zic vouă; dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” (Luca 13, 4-5).

Ai văzut că aceia pentru păcate au murit, iar ceilalți au scăpat, dar nu pentru că erau drepți, ci ca prin moartea acelora să se îndrepte şi să se facă buni? Dar poate vei zice că cei ce au murit aşa au fost nedreptățiți, că s-ar fi îndreptat văzând pe alții că sunt pedepsiți. Dacă cu adevărat s-ar fi făcut buni, prin pocăință, Dumnezeu nu i-ar fi pedepsit. Că dacă pe mulți, ştiindu-i de mai înainte că nu se folosesc cu nimic de îndelunga lui răbdare, îi sufere şi-i aşteaptă să se deştepte cândva din nebunia lor. Pentru aceasta cei ce au murit cu nimic nu au fost nedreptățiți, ci cu această pedeapsă a tăiat răutatea lor, iar munca cea de acolo le va fi mai uşoară, pentru că încă fiind aici au pătimit ceva rău.

Şi cei ce nu au fost pedepsiți, nu au fost nedreptățiți prin aceasta. Că le era cu putință, de ar fi vrut, să întrebuințeze îndelunga răbdare a lui Dumnezeu spre schimbarea cea bună şi minunându-se şi cucerindu-se de ea, să se schimbe spre fapta cea bună, iar prin pedepsele altora să-şi dobândească mântuirea. Iar de petrec în răutate, nu Dumnezeu este pricinuitorul, ci ei înşişi sunt nevrednici de iertare, căci nu întrebuințează precum se cuvine îndelunga răbdare a Lui, Care pentru aceasta îndelung rabdă, ca să-i câştige. Şi nu numai dovada aceasta o putem zice, pentru ce nu sunt pedepsiți aici toți cei răi, ci şi alta tot aşa de importantă. Şi care este aceasta?

Dacă toți cei ce au săvârşit păcate, îndată ar fi fost pedepsiți, s-ar fi împuținat aşa de mult neamul nostru, încât ar fi ajuns la sfârşit. Şi ca să te încredințezi că aceasta este adevărat, ascultă pe Proorocul, care zice: „De te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?” (Ps. 129, 3). Şi dacă vreți să cercetăm cuvântul acesta, să lăsăm a cerceta viața fiecăruia cu de-amănuntul, că nu ne este nouă cu putință a şti cele lucrate de fiecare în viata aceasta, şi cele care toți le greşim, pe acestea să le aducem de față, şi din acestea ne va fi arătat luminat, că de am fost pedepsiți imediat pentru fiecare păcat, demult ne-am fi prăpădit.

Cel ce a numit pe fratele său, nebune, vinovat este gheenei focului (Matei 5,22), zice Scriptura. Este vreunul din noi care nu a făcut păcatul acesta? Trebuia dar ca îndată să fi numit, pe acela ce a păcătuit şi nu numai pe el, ci toți ar fi trebuit să fim răpiți şi ne-am fi stins demult.

Iarăşi cel ce se jură, măcar şi drept de se va jura, face ceea ce este de la cel rău (Matei 5, 33). Care este dar cel ce nu s-a jurat? Şi mai ales cine este cel ce nu s-a jurat strâmb niciodată.

Cel ce priveşte la femeie cu ochi desfrânați, săvârşeşte desfrânarea în inima sa (Matei 5, 28). Şi la acest păcat mulți se vor afla vinovați. Deci dacă acestea amintite de noi sunt aşa de grele, şi fiecare păcat este pricinuitor de mare pedeapsă, [şi] vom cugeta la păcatele cele făcute de noi în ascuns, cu siguranță vom vedea pronia lui Dumnezeu, că nu ne pedepseşte pentru fiecare păcat.

De aceea când vei vedea pe cineva răpind, lăcomind şi nepedepsit rămânând, deschide-ți conştiința, cercetează-ți viața, vezi-ți păcatele şi te vei încredința că în primul rând ție îți este de folos a nu te pedepsi pentru fiecare păcat. Pentru aceasta mulți fără de socoteală grăiesc, căci mai înainte de a cerceta cele ale lor, pe cele străine le judecă. Şi aşa lăsând ale noastre, toți cercetăm cele ale altora, dar să nu facem aceasta, ci dimpotrivă.

Şi de vei vedea pe vreun drept că se pedepseşte, adu-ți aminte de Iov. Căci oricât de drept va fi cineva, nu va fi ca acela, nici chiar aproape ca el. Şi oricâte rele ar pătimi, niciodată nu va putea zice că a pătimit ca acela. Deci acestea luându-le în minte, încetează a prihăni pe Stăpânul şi înțelege că Dumnezeu lăsând pe unul ca acesta să pătimească rău, nu-l părăseşte, ci vrea să-l încununeze şi să-1 facă mai strălucit.

Iar de vei vedea pe vreun păcătos că se pedepseşte, adu-ți aminte de slăbănogul care pătimea pe pat de treizeci şi opt de ani, că şi acela pentru păcate a pătimit atât de mult, după cum spune Hristos: „Iată te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ți fie ceva mai rău” (Ioan 5, 14).

Noi suferim pentru păcate, când suntem pedepsiți, sau pentru a ne pricinui cununi, dacă trăim în fapte bune. Pentru aceasta ori de trăim în dreptate, ori de trăim în păcate, de folos ne este pedeapsa, căci uneori ne lămurește, iar alte ori ne înțelepțește, iar munca ceea ce va fi să fie mai ușoară ne va fi. Şi cum că se poate ca cei ce sunt pedepsiți aici şi sufere cu mulțumire, să li se facă acolo chinul mai blând, ascultă pe Pavel, zicând: „De aceea mulți dintre voi sunt neputincioşi şi bolnavi şi mulți au murit. Căci de ne-am fi judecat pe noi înşine, nu am mai fi judecați. Dar, fiind judecați de Domnul, suntem pedepsiți, ca să nu fim osândiți împreună cu lumea" (I Cor. 11, 30-32).

Deci ştiind acestea şi toate cele asemenea, să lăudăm pronia lui Dumnezeu, iar acelor ce grăiesc împotrivă să le astupăm gura.

Dacă ceva din cele ce se petrec, covârşesc mintea noastră, să nu socotim, din aceasta, că suntem lipsiți de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ci, înțelegând pe cele neînțelese să le lăsăm înțelepciunii Lui celei neurmate. Şi dacă meşteşugul omenesc nu este cu putință omului neiscusit să-l înțeleagă, cu atât mai mult va fi cu neputință minții omeneşti să înțeleagă nemărginirea purtării de grijă a lui Dumnezeu (Romani 11, 33).

Căci neînțelese sunt judecățile Lui şi neurmate căile Lui. Dar însă luminându-ne din aceste puține cuvinte, să mulțumim Domnului pentru toate cele ce se fac. Putem şi în alt fel să mulțumim lui Dumnezeu pentru purtarea sa de grijă, căruia nimeni nu-I va putea grăi împotrivă.

Să întrebăm pe cei ce vorbesc împotrivă: Oare este Dumnezeu? şi de vor zice că nu este, nici să nu le răspundem.

Căci precum celor nebuni nu li se cuvine a le răspunde, aşa nici celor ce zic că nu este Dumnezeu. Şi dacă o corabie care are puțini corăbieri şi călători, nici o stadie nu poate merge fără cel ce o cârmuieşte, cu mult mai mult lumea aceasta atât de mare, care are în ea atâtea suflete, alcătuite din deosebite stihii, nu ar fi ținut atâta vreme, dacă nu ar fi fost pronia divină, care să întărească şi să ție lumea aceasta totdeauna.

Iar dacă ruşinându-se de credința cea de obşte a tuturor şi de cercarea cea din lucruri, vor mărturisi că este drept Dumnezeu, precum cu adevărat şi este. Iar de este drept, răsplăteşte fiecăruia cele după vrednicie şi dreptate. Dar vedem că nu toți iau aici cele după vrednicie şi dreptate. Deci dar este nevoie să nădăjduim, că ni se păstrează o altă răsplătire, când luând fiecare cele după vrednicie, să fie arătată dreptatea lui Dumnezeu. Şi cuvântul acesta nu ne aduce numai credința în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ci şi pe cea în înviere.

Deci acestea ştiindu-le, şi noi înşine să cugetăm cele pentru pronie şi pentru înviere şi pe alții să învățăm şi toată osârdia să o punem, ca celor ce se turbează împotriva Stăpânului, să le astupăm gurile.

Să-L slăvim în toate, căci aşa vom atrage asupra noastră mai multa purtarea Lui de grijă şi dobândind mult ajutor, ne vom putea păzi de răutatea cea veşnică. Aşa vom dobândi bunătățile cele ce vor să fie, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, Se cuvine slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT
la Serafim

Abia am sfârşit cuvântul despre Ozia, nu pentru lungimea căii zic, ci pentru iubirea voastră de ştiinţă, pe care o parcurgeţi împreună cu noi. Căci precum cârmaciul, care are călători curioşi şi doritori de a vedea cetăţi străine, nu într-o zi îşi săvârşeşte călătoria sa, chiar de va fi şi de o zi depărtarea, ci mai multă vreme este silit să petreacă, ancorând corabia în fiecare liman şi dând voie călătorilor să viziteze fiecare oraş, ca să împlinească dorinţa lor, aşa şi noi am făcut, nu înnotând împrejurul ostroavelor, nici vizitând târguri, limanuri şi cetăţi, ci cercetând faptele bune ale bărbaţilor celor ce s-au nevoit şi lenevirea acelora ce au greşit.

Neruşinarea împăratului şi îndrăzneala preotului, mânia lui Dumnezeu şi iubirea de oameni, amândouă s-au făcut spre îndreptare. Şi devreme ce acum am ajuns la cetatea cea împărătească, să nu mai zăbovim, ci liniştiţi, ca cei ce voim să intrăm în cetate, aşa să ne suim la Ierusalimul cel de sus, maica noastră a tuturor, care este liber, unde sunt serafimii, unde sunt heruvimii, unde sunt miile de arhangheli, unde sunt milioanele de îngeri, unde este Scaunul cel împărătesc.

Nimeni dar, să nu se apropie întinat, nimeni pângărit, că îndrăznim să cercetăm lucrurile de taină.

Nimeni să nu fie necurat şi nevrednic ascultând acestea. Totuşi şi cel întinat şi pângărit să se apropie, dar, lăsând afară toată necurăţia şi răutatea şi aşa să intre. Pe acela care avea haine întinate, tatăl mirelui l-a izgonit din cămară şi din oraşul Sfânt, nu pentru că avea haine întinate, ci pentru că a îndrăznit să intre cu ele. Căci n-a zis către el: „Pentru ce nu ai haină de nuntă?” Ci „Prietene, cum ai intrat aici, fără haină de nuntă?” (Matei 22, 12).

Stăteai la răspântii şi cerşeai, dar nu M-am ruşinat de sărăcia ta, nu M-am scârbit de necinstea ta, ci izbăvindu-te de toate acestea, te-am băgat în cămara cea sfântă unde te-am învrednicit de cina cea împărătească pe tine care erai vrednic de osânda cea mai grea. Iar tu nu te-ai făcut mai bun cu aceste faceri de bine, ci ai rămas în răutatea ta cea obişnuită, ocărând nunta şi pe Mire. Du-te dar de acum şi-ţi primeşte osânda care ţi se cuvine pentru o nesimţire ca aceasta.

Deci fiecare din noi să ia aminte, ca nu cumva să audă acest glas, şi lepădând tot gândul, care este nevrednic de duhovniceasca învăţătură, să se facă părtaş al Sfintei Mese.

„Şi a fost în anul în care a murit împăratul Ozia, am văzut pe Domnul şezând pe scaun înalt şi preaînălţat” (Isaia 6, 1.) Cum L-am văzut nu ştiu. Căci a spus cum L-a văzut, iar nu cum L-am văzut.

Primesc cele vorbite şi nu iscodesc cele tăcute; înţeleg cele descoperite şi nu cercetez cele ascunse, căci pentru aceasta sunt ascunse.

Materie de aur este povestirea Scripturilor şi războiul de aur şi suveica de aur. Nu ţes ţesături de păianjen. Ştiu neputinţa gândurilor mele. „Nu muta hotare vechi, pe care le-au pus părinţii tăi” (Prov. 22, 28). Căci nu e fără primejdie a le muta. Cum vom muta cele ce ni le-a pus Dumnezeu?

Voieşti să ştii cum a văzut pe Dumnezeu? Fă-te şi tu prooroc. Şi cum este cu putinţă aceasta, vei zice, având femeie şi purtând grijă de hrana copiilor? Este cu putinţă, iubitule, de vei voi. Că şi el avea femeie şi era tată a doi feciori, dar nimic din acestea nu l-au împiedicat. Nunta nu împiedică pe cineva să se urce la cer, că de ar fi fost piedică, iar femeia ne-ar fi vrăjmaşă, dintru început când a făcut-o Dumnezeu, n-ar fi numit-o ajutătoare.

Voiam să spun: Ce înseamnă şederea lui Dumnezeu, că Dumnezeu nu stă. Starea aceasta este a trupurilor, iar Dumnezeu este fără de trup. Voiam să mai spun: Ce semnifică scaunul lui Dumnezeu? Dumnezeu nu este cuprins de un scaun, căci este nescris împrejur. Dar mă tem ca nu cumva zăbovind la învăţătura aceasta, să nu pot împlini datoria. Că vă văd

pe toți dorind să ascultați învățătura cea pentru serafimi, începută nu de astăzi, ci din ziua cea dintâi. Pentru aceasta tăind cu multă iuțeală, cu cuvântul, mulțimea înțelegerilor, să ne silim să ajungem la tâlcuirea care o doriți. „Şi serafimii stau împrejurul Lui" (Isaia 6, 2).

Iată şi serafimii pe care de demult pofteați să-i vedeți. Vedeți-i dar şi săturați-vă pofta, dar nu cu tulburare, nici cu grabă, precum se face la intrările împărăteşti. Căci acolo cu cuviință se întâmplă aceasta, fiindcă oamenii de ordine nu aşteaptă ca privitorii să vadă bine, ci repede îi silesc să treacă. Iar aici nu este aşa, ci cuvântul îngăduie să stea privirea noastră, până când vom vedea toate, care sunt cu putință a le vedea. „Şi serafimii stau împrejurul Lui".

Mai înainte de a ne arăta firea lor, ne-a arătat vrednicia lor din misiunea pe care aveau, căci n-a zis întâi ce erau serafimii, ci unde stau. Iar vrednicia şi dregătoria aceasta este mai mare decât aceea. Cum? Pentru că numirea de serafimi nu arată a fi mari cu vrednicia, precum le arată faptul că stau aproape de Scaunul împărătesc. Şi noi pe slujitorii împărăteşti îi socotim că sunt mai însemnați, pe cei care îi vedem alergând mai aproape de curtea împărătească.

Aşa şi dintre puterile cele fără de trup, acelea sunt mai strălucite, care sunt mai aproape de Tron. Pentru aceasta şi proorocul, lăsând la o parte vorba despre vrednicia din fire, ne arată mai întâi despre misiunea lor, ştiind că prin aceasta şi cinstea lor este mai mare şi frumusețea mai împodobită. Aceasta este slava, cinstea şi toată vrednicia lor, a sta împrejurul scaunului ceresc. Aceasta şi la îngeri este cu putință a o vedea, căci şi pe aceia Hristos vrând să-i arate că sunt mari, nu a zis numai că îngeri sunt şi a tăcut, ci: „Că îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri" (Matei 18, 10).

Şi după cum mai mare este a vedea fața Tatălui, decât vrednicia îngerească, tot aşa mai mare este a sta împrejurul Scaunului şi a-L avea pe El în mijlocul lor, vrednicie de care se bucură serafimii. Şi acest lucru este mare şi de vei voi, îți este cu putință şi ție a-l dobândi.

Căci nu numai în mijlocul serafimilor este Domnul, ci şi în mijlocul nostru de vom voi, „că unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor" (Matei 18, 20). Şi „Aproape este Domnul de cei umiliți la inimă, şi pe cei smeriți cu duhul îi va mântui" (Ps. 33, 17). Ai văzut că şi pe noi ne-a pus împreună cu serafimii, aducându-ne aproape de scaunul cel împărătesc.

Apoi zice Proorocul: „Şase aripi la unul şi sase aripi la altul" (Isaia 6, 2). Ce ne arată nouă aceste şase aripi? Înălțarea, ridicarea, uşurința şi repeziciunea acelor firi. Pentru aceasta şi Gavriil se pogoară înaripat, nu că are aripi, ci ca să arate că din locurile cele preaînalte s-a coborât şi lăsând petrecerea cea de sus, a venit jos.

Dar numărul aripilor ce înseamnă?

Aici nu este trebuință de tâlcuirea noastră, că însuşi cuvântul Scripturii s-a dezlegat pe sine, explicându-ne trebuința lor. „Şi cu două îşi acopereau fețele". Şi cu cuviință este aşa, căci cu ele ca cu o îndoită apărare îşi întăresc vederea, pentru că nu pot suferi raza aceea ce se revarsă din acea slavă.

„Şi cu două îşi acoperă picioarele", poate pentru înspăimântare. Că şi noi obişnuim, când suntem cuprinşi de vreo spaimă sau sperietură, să ne strângem trupul din toate părțile. Şi ce zic trupul, că şi sufletul la fel pătimeşte de frica ce covârşeşte măsura, şi strângându-şi lucrările sale, aleargă în adânc, acoperindu-se peste tot cu trupul, ca printr-un veşmânt.

Dar nimeni auzind de spaimă, să nu socotească că se face lor vreo înfiorare nedorită. Căci împreună cu această înspăimântare este amestecată şi o oarecare **dulceață negrăită**: „Şi cu două zburau". Iar aceasta este dovadă că iubesc neîncetat cele înalte şi niciodată nu caută la cele de jos. „Şi striga unul către altul şi zicea: „Sfânt, Sfânt, Sfânt". Şi strigarea aceasta mult ne minunează pe noi. Că nu simplu laudă, ci cu strigare mare. Şi nu numai cu strigare, ci şi neîncetat fac aceasta. Căci corpurile cele strălucitoare, cu toate că vor fi foarte strălucite, obişnuiesc a ne spăimânta numai atunci când le vedem pentru prima dată, iar după ce le vom privi mai mult timp, cu obişnuința încetează şi mirarea, deoarece ochii noştri s-au deprins cu ele.

Pentru aceasta când vedem vreun chip împărătesc pus la înălțime de curând şi strălucind luminat cu vopselele, ne spăimântăm, iar după o zi sau două nu ne mai minunăm de

el. Şi ce zic de chip împărătesc, când şi la razele soarelui ni se întâmplă la fel, decât care nici un alt corp nu poate fi mai strălucit.

Aşadar la toate corpurile apare, obişnuința care face să înceteze mirarea. Dar la slava lui Dumnezeu nu este aşa, ci cu totul dimpotrivă. Cu cât puterile acelea petrec în privirea slavei lui Dumnezeu, cu atât mai mult se spăimântează şi-şi măresc mirarea. De aceea de când au fost făcute şi până acum, văzând slava aceea, niciodată n-au încetat să strige cu spăimântare. Şi ceea ce noi pătimim în puțină vreme, când vedem un fulger înaintea ochilor noştri, aceia neîncetat sufere, avându-şi mirarea amestecată cu o negrăită dulceață. Şi nu numai strigă, ci unii către alții fac aceasta, dovedindu-se de aici înspăimântarea cea întinsă.

Aşa şi noi, când se face vreun trăsnet, sau se cutremură pământul, nu numai că sărim şi strigăm, ci şi alergăm unii pe la casele altora. La fel şi serafimii fac. De aceea strigă unii către alții: Sfânt, Sfânt, Sfânt.

Oare ați cunoscut cântarea aceasta? Oare a noastră este sau a serafimilor? Şi a noastră şi a serafimilor; pentru că Hristos a ridicat peretele cel din mijloc al vrajbei şi a împăcat cele din ceruri cu cele de pe pământ şi le-a făcut pe amândouă una. Că mai înainte numai în ceruri se cânta lauda aceasta, iar după ce Stăpânul a primit şi a venit pe pământ, această cântare a coborât-o şi la noi. De, aceea acest mare arhiereu, când stă la Sfânta Masă, aducând slujba cea cuvântătoare şi săvârşind Jertfa cea fără de sânge, nu ne cheamă simplu la această laudă, ci mai întâi zicând de heruvimi şi pomenind de serafimi, aşa ne porunceşte tuturor să înălțăm cântarea cea înfricoşată; cu pomenirea celor ce împreună dănțuiesc sus, smulgând de la pământ mintea noastră, încât numai nu strigă către fiecare din noi, zicând: Cu serafimii cânți, cu serafimii stați, cu aceia întinde-ți aripile, cu aceia zburați împrejurul Scaunului celui împărătesc.

Şi ce lucru de mirare este a sta împreună cu serafimii? De mare mirare, căci de cele ce nu au îndrăznit a se atinge ei, pe acelea Dumnezeu ți le-a dat ție cu slobozenie. „Că s-a trimis la mine unul din serafimi, şi în mână avea un cărbune de foc, care îl luase cu cleştele din altar". Altarul acela este închipuire şi asemănare a altarului acestuia. Focul acela, a acestui foc duhovnicesc. Dar nu au îndrăznit serafimii să se atingă cu mâinile, ci cu cleştele, iar tu iei cu mâna. Deci de vei cugeta la vrednicia celor spuse înainte, vei vedea că şi pipăirea serafimilor sunt mai înalte. Iar de vei cugeta la iubirea de oameni a Stăpânului tău, vei vedea că nu s-a ruşinat a se pogorâ, prin cele spuse înainte, către slăbiciunea noastră. Deci acestea punându-ți-le în minte, o omule, cugetă la mărimea darului, scoală-te şi depărtează-te de la pământ, suie-te la cer. Dar vei zice că trupul te trage în jos. Iată se apropie posturile, care fac uşoare aripile sufletului şi uşurează sarcina trupului.

Cuvântul cel pentru post o să mai rămâie, iar cel pentru taine îl voi porni acum.

Precum sfârşitul luptelor olimpice, este cununa, aşa şi sfârşitul postului este împărtăşirea cea curată. De aceea de nu vom săvârşi aceasta, în zadar ne-am chinuit, căci atât neîncununați cât şi fără de nici un dar ne ducem de la nevoința postului. Pentru aceasta părinții au întins vremea cea de nevoința a postului, dându-ne timp de pocăință, ca spălându-ne şi curățindu-ne, curați să ne apropiem de împărtăşanie. Şi eu, iată, de acum strig cu glas luminat şi mărturisesc, rog şi poftesc, ca să nu vă apropiați la această Sfântă Masă cu întinăciune sau cu conştiință încărcată. Că astfel de apropiere nu poate fi împărtăşire, cu toate că de nenumărate ori ne vom atinge de acest Sfant Trup, ci osândă şi chin şi adăugire de pedeapsă.

Nimeni fiind păcătos să nu se apropie. Dar n-am zis bine nimeni păcătos, căci şi pe mine întâi mă opresc de la dumnezeiasca Masă, ci nimeni rămânând păcătos să nu se apropie.

De aceea, iată vă spun de mai înainte, ca nu cumva sosind cina cea împărătească şi venind acea sfântă seară, să poată să zică cineva: Am intrat negătit şi pustiu, pentru ce nu ne-ai spus acestea mai de demult. Că de aş fi auzit mai de demult, negreşit m-aş fi schimbat şi m-as fi curățat şi aşa m-aş fi apropiat. Deci ca nimeni să nu poată spune acestea, iată vă vorbesc de mai inainte şi vă rog să arătați multă pocăință.

Ştiu că toţi suntem vinovaţi şi că nimeni nu se va lăuda că are inimă curată. Dar nu acesta este răul, că nu avem inimă curată, ci neavând inimă curată, nici la cel ce poate s-o facă curată nu alergăm. Căci poate, de va voi. El voieşte mult mai mult decât noi ca să fim curaţi, dar aşteaptă de la noi să pornească, ca să ne încununeze.

Cine a fost mai păcătos decât vameşul? Şi numai pentru că a zis: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului, s-a pogorât mai îndreptat decât fariseul (Luca 18, 13, 14). Şi nu numai cuvântul acesta, care a avut mare putere, l-a curăţit, ci felul cum a zis acest cuvânt, forma a atras iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

Câtă pocăinţă, spune-mi, ce osteneală, câtă sudoare îi trebuie păcătosului să se recunoască că este păcătos, şi s-o arate şi lui Dumnezeu? Vezi că nu în zadar am zis, că Dumnezeu voieşte să pornească de la noi o mică dorinţă şi apoi El singur face totul spre mântuirea noastră.

Să ne pocăim dar, să plângem, să ne tânguim. Dacă ne va muri un fiu, cea mai multă vreme a vieţii noastre o petrecem în plâns şi în tânguire, iar de ne vom pierde sufletul oare să nu plângem? Ne-am depărtat de mântuire şi să nu ne tânguim? Şi ce zic de suflet şi mântuire?

Un Stăpân atât de blând şi milostiv e întristat şi să nu ne ascundem sub pământ?

Că dragostea şi purtarea Lui de grijă faţă de noi covârşeşte pe cea a oricărui stăpân, purtător de grijă, sau a oricărui tată iubitor de fii, sau maică iubitoare de prunci. „Oare va uita mama pe pruncul său? Sau nu-i va fi milă de fiii pântecelui său? Că de va şi uita femeia pe aceştia, dar Eu nu te voi uita pe tine, zice Domnul” (Isaia 49, 15).

Credincioasă cu adevărat este făgăduinţa şi nu mai are nevoie de dovadă, căci este a lui Dumnezeu. Dar totuşi veniţi să dovedim aceasta şi prin lucruri.

Rebeca îndemnând oarecând pe copilul ei să se faţărnicească cu acea plăsmuire a furtişagului binecuvântării şi îmbrăcându-l bine peste tot, ca să ia chipul fratelui său, văzând că nici aşa nu îndrăznea să meargă la tatăl lui şi vrând ca să ridice de la el toată frica, îi zise: „Asupra mea să fie blestemul tău, fiule” (Fac. 27, 13). Răspuns de maică adevărată, care era aprinsă de dragoste pentru fiul ei. Dar Hristos, nu numai că a zis, ci a şi făcut. Nu numai a făgăduit, ci şi cu lucrul a împlinit.

Căci Pavel strigă, zicând: „Hristos ne-a răscumpărat pe noi din blestemul Legii, facându-Se pentru noi blestem” (Galateni 3, 13). Deci Îl vom întărâta oare, spune-mi? Şi cum, nu este lucrul acesta mai cumplit decât gheena şi decât viermele cel neadormit şi focul cel nestins?

Deci când vrei să te apropii de Sfânta Masă, vezi că este acolo de faţă împăratul tuturor. Şi este de faţă cu adevărat şi cunoaşte mintea fiecăruia, văzând cine se apropie cu sfinţenia cuvenită şi cine cu conştiinţa rea, cu gânduri necurate şi întinate şi cu fapte spurcate. Şi de va afla pe vreunul în acest fel, mai întâi îl dă la judecata conştiinţei lui, care îl bate cu gândurile, şi de-l va îndrepta, îl primeşte iarăşi. Iar de va rămânea neîndreptat, atunci va cădea în mâinile Lui, ca un nemulţumitor şi necunoscător. Ce înseamnă aceasta, ascultă pe Pavel, care zice: „înfricoşător lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu” (Evrei 10, 31).

Ştiu că muşcă cuvintele acestea, dar ce să fac? De nu voi pune doctorii amare, nu se vor tămădui ranele. Iar de le voi pune, voi nu suferiţi usturimea. Strâmtorat sunt din toate părţile, dar de nevoie este să întind mâna. De ajuns sunt cele ce s-au zis spre îndreptarea celor ce iau aminte. Dar ca nu numai vouă, ci şi altora, să se facă folositoare prin voi, veniţi să le repetăm pe scurt.

Am vorbit despre serafimi, am arătat câtă vrednicie aduce starea aproape de Scaunul împărătesc şi cum că, şi oamenilor le este cu putinţă a dobândi vrednicia aceasta.

Am spus despre aripi şi puterea lui Dumnezeu cea neapropiată şi despre venirea Lui la noi.

Am adaus pricina strigării şi a minunării cei de-a pururea şi cum că neîncetată fiind privirea, neîncetată este şi slavoslovia serafimilor. V-am adus aminte la care ceată am ajuns, cu care am lăudat împreună pe Stăpânul cel de obşte. Am adus cuvintele cele pentru pocăinţă

şi mai apoi de toate am arătat ce rău mare este apropierea de Taine cu conştiința rea şi cum că nu este cu putință să scape cel ce rămâne neîndreptat.

Acestea să le învețe şi femeia de la bărbat şi copilul de la tată şi sluga de la stăpân şi vecinul de la vecin şi prietenul de la prieten şi chiar către vrăşmaşi să le spunem, că suntem datori şi pentru mântuirea acelora.

Dacă ni se porunceşte să sculăm dobitoacele lor de vor cădea şi să le întoarcem de se vor rătăci, cu mult mai mult trebuie să întoarcem sufletul lor de este rătăcit şi să-l ridicăm de va fi căzut. Dacă aşa vom iconomisi cele ale noastre şi cele ale vecinilor, vom putea sta cu îndrăzneală înaintea Judecății lui Hristos, Căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul şi de viață făcătorul Duh, se cuvine slava, cinstea şi stăpânirea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT
Că de folos este să fie neluminate proorociile cele pentru Hristos, pentru neamuri şi pentru căderea iudeilor

Masă prooroocească voiesc să vă pun astăzi înainte şi în noianul înțelepciunii lui Isaia mă pregătesc să slobozesc cuvântul. Dar mă sfiesc şi mă tem, ca nu cumva ieşind din liman şi ajungând la adâncul înțelegerilor proorocești, să ne primejduim. Lucru pe care-l sufere cei ce de obicei merg pe mare, căci, lăsând pământul şi nimic altceva nevăzând în jurul corăbiei, fără numai marea şi cerul, sunt cuprinşi de amețeală şi li se pare că se învârteşte corabia cu marea.

Dar aceasta se întâmplă nu din cauza mării, ci din lipsa de obişnuință a celor ce înoată cu corabia. Unii corăbieri înoată cu trupurile goale împotriva valurilor, şi nu pătimesc nimic. Alții se pogoară şi în adânc, petrecând acolo mai cu siguranță decât cei ce umblă pe uscat. Pe cât de bun lucru este deprinderea, pe atât de rea este neîndemânarea. Deprinderea defaimă toate cele înfricoşate, iar nedeprinderea pricinuieşte temere şi în cele sigure şi neprimejdioase; unii stând pe locuri înalte ale corăbiei, numai privind ameţesc, iar alții nu se tulbură nici în mijlocul valurilor.

La fel se întâmplă şi cu mintea noastră; de multe ori o cuprinde valurile patimilor, mai sălbatece decât cele ale mării. Cum ar fi iuțimea mâniei, care de jos în sus cuprind inima, vânturile poftelor rele, care pricinuiesc minții multă tulburare. Iar cel neiscusit şi nedeprins, când începe viforul mâniei, îndată se tulbură, se învăluieşte, se clăteşte, trece cu vederea sufletul, care se scufundă în patimi şi în cele din urmă pătimeşte stricarea corăbiei. Iar cel iscusit şi deprins a suferi bărbăteşte unele ca acestea, pune mintea ca pe un conducător la cârmă şi nu slăbeşte, toate le face până ce va îndrepta corabia la limanul cel lin al filosofiei.

Deci ceea ce se întâmplă pe mare se petrece şi cu mintea, când tâlcuim Scripturile. Atunci când ieşim în noian ne tulburăm, ne învăluim, nu pentru că noianul este înfricoşat, ci pentru că noi suntem nedeprinşi. Cum că un cuvânt care este lesne de înțeles se poate face de neînțeles din pricina nedeprinderii ascultătorilor, îl voi aduce martor pe Pavel. Acesta zicând că Hristos S-a făcut Arhiereu după rânduiala lui Melhisedec şi vrând să arate cine este Melhisedec, a spus: „în privința aceasta, avem mult de vorbit şi lucruri grele de tâlcuit” (Evrei 5, 11).

Ce zici, o fericite Pavel? Ție celui ce ai înțelepciunea cea duhovnicească şi ai auzit cuvinte care nu se pot vorbi şi ai fost răpit la al treilea cer, îți este cu anevoie de tâlcuit? Dacă ție îți este cu anevoie de tâlcuit, cui îi va fi uşor? Mie, zice, îmi este cu anevoie de tâlcuit, nu pentru că este greu, ci pentru neputința ascultătorilor. Căci după ce a zis: „lucruri grele de tâlcuit”, a spus: „de vreme ce v-ați făcut trândavi cu auzul”.

Vezi că nu firea cuvântului l-a făcut greu de înțeles, ci nedeprinderea ascultătorilor? Şi nu numai greu îl face, ci îl şi lungeşte. Căci a zis nu numai greu de tâlcuit, ci şi mult de vorbit, amândouă pricinuite de trândăvia auzului. Şi precum la bolnavi le trebuie gătite multe feluri de bucate, că dacă nu vor voi să guste un fel, să ia din celălalt şi de nu vor voi să mănânce nici din acesta să primească altul, iar de vor respinge şi acesta să poată gusta din altul, astfel ca prin felurimea bucatelor să biruim greutatea de a-l mulțumi, iar prin osebirea mesei să vindecăm neîmpăcarea minții lui, tot aşa, de multe ori, trebuie să facem şi la ospățul cel duhovnicesc. Când suntem neputincioşi trebuie să gătim cuvânt îndelungat şi cu multe feluri de exemple, care să aibă pilde şi asemănări, dovezi şi sensuri diferite şi multe alte de acest fel, ca din toate acestea să ni se facă mai lesnicioasă alegerea celor de folos.

Însă deşi îndelungat este cuvântul şi greu de tâlcuit, totuşi nu i-a lipsit de învățătura cea pentru Melhisedec. Prin cuvintele „mult de vorbit şi lucruri grele de tâlcuit”, a ridicat

osârdia lor, facându-i mai lesnicioşi la ascultare şi prin faptul că le-a pus masă, a săturat pofta lor.

La fel să facem şi noi, să îndrăznim a intra în mare, după puterea noastră, deşi nemărginit este noianul proorociilor şi mari sunt adâncimile. Să tâlcuim nu după puterea noastră, ci după darul cel dat de sus, nu pentru folosul nostru, ci pentru al vostru, urmând lui Pavel.

Cum că nu i-a lipsit de învățătura cea pentru Melhisedec, ascultă cele ce urmează. După ce a zis „avem mult de vorbit şi lucruri grele de tâlcuit", a spus: „Căci acest Melhisedec... împăratul dreptății, apoi şi împăratul Salemului, adică împăratul păcii, fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârşit al vieții, ci, asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, rămâne preot pururea" (Evrei 7, l, 2-3).

Oare nu s-au tulburat auzurile voastre, auzind despre un om că este fără tată, fără mamă? Cred că da, căci nedumerirea aceasta se referă şi la Hristos. Dacă este fără de tată, cum este Fiu şi încă Unul Născut? Fiul trebuie să aibă tată, altfel nu va fi Fiu. Dar Fiul lui Dumnezeu este şi fără tată şi fără mamă. Cum? Fără tată după naşterea cea de jos, iar fără de mamă, după cea de sus. Căci n-a avut tată pe pământ, nici mamă în cer. „Fără spiță de neam".

Să audă cei ce iscodesc ființa Lui. Şi cu toate că unii atribuie aceasta, adică „fără spiță de neam", naşterii celei de sus, dar ereticii nici aşa nu voiesc, căci o iscodesc şi o cercetează. Iar unii mai îngăduitori dintre aceştia, socotesc aceasta la naşterea cea de sus, dar nu sunt de acord pentru cea de jos. Iar noi să arătăm că Pavel a vorbit pentru amândouă naşterile, şi cea de sus şi cea de jos. Cea de sus este înfricoşată, iar cea de jos tainică.

Despre aceasta de jos Isaia zice: „Şi neamul Lui cine-l va spune" (Isaia 53, 8). Dar poate vei zice că el n-a zis pentru naşterea de sus. Dar ce vom avea de zis către Pavel, care după ce a spus despre amândouă naşterile, pe urmă a spus „fără spiță de neam"? După ce a zis „fără tată, fără mamă", a spus „fără spiță de neam". Nu numai după naşterea de sus în care este fără mamă, să crezi că este fără spiță de neam, ci şi după cea de jos, după care este fără tată. Deci, după ce a zis despre amândouă naşterile, a zis şi fără spiță de neam. Şi dacă naşterea de jos fiind neînțeleasă, cum vom îndrăzni să cercetăm pe cea de sus? Dacă pridvoarele Bisericii sunt atât de mărețe şi pricinuitoare de frică sfântă, cum va îndrăzni să intre cineva în cele neumblate?

Că Fiul s-a născut din Tatăl, ştiu. Iar cum, nu ştiu.

Şi cum că S-a născut din Fecioara, ştiu. Dar cum, nu ştiu.

Şi nici aici nu înțeleg chipul naşterii. Naşterea celor două firi se adeverează, însă chipul lor se tace. Şi precum naşterea din Fecioară, este necunoscută, cu toate că mărturisesc că S-a născut şi nu tăgăduiesc din pricina neştiinței chipului, aşa fă şi tu la Tatăl. Deşi nu ştii cum S-a născut, dar mărturiseşte că S-a născut. Şi de-ți va zice ție ereticul, cum S-a născut Fiul din Tatăl, trage-i mintea la pământ şi zi către el: Coboară-te din cer şi dovedeşte-mi cum S-a născut din Fecioară şi după aceea întreabă-l despre acela. Ține-l, înconjoară-l şi nu-l lăsa să sară, nici să alerge în labirintul silogismelor. Ține-l şi sugrumă-l, nu cu mâna, ci cu cuvântul. Nu-i da timp şi ieşiri. Ei ne pricinuiesc tulburări, pentru că le urmăm cuvântului lor şi nu-i aducem sub legile dumnezeeştilor Scripturi. Deci pune împrejurul lui zid, din toate părțile, mărturiile cele din Scripturi şi nu va mai putea să deschidă gura.

Întreabă-l: Cum S-a născut din Fecioară? Şi nu te depărta de această întrebare. El nu va putea să-ți spună chipul naşterii, cu toate că va încerca de nenumărate ori. Când Dumnezeu închide înțelesul, cine-l va putea deschide? Numai cu credința se primesc aceste taine.

Iar dacă el nu se astâmpără, ci caută silogisme, spune-i ceea ce a zis Hristos către Nicodim: „Dacă v-am spus cele pământeşti şi nu credeți, cum veți crede de vă voi spune cele cereşti?" (Ioan 3, 12).

Dacă te-am întrebat de naşterea cea din Fecioara şi nu ştii şi nici a deschide gura nu poți, cum îndrăzneşti să cercetezi cerul? Ci o, de a fi iscodit cerul şi nu pe Stăpânul cerului. „Dacă v-am spus cele pământeşti şi nu credeți", nu a zis nu primiți, ci „nu credeți", arătându-ne, că şi pentru cele pământeşti e nevoie de credință. Dacă cele pământeşti au nevoie de

credinţă, cu mult mai mult cele cereşti. Hristos a vorbit cu Nicodim despre o naştere mult mai de jos, despre botez, despre naşterea de-a doua, cea duhovnicească. Dar şi aceasta, a zis că, este înţeleasă numai prin credinţă.

Le-a numit tainele pământeşti, nu pentru că sunt pământeşti, ci pentru că se săvârşesc pe pământ. Comparându-le cu naşterea cea de sus, cea negrăită şi care covârşeşte toată mintea, sunt cu adevărat pământeşti.

Deci dacă este cu neputinţă fără credinţă a şti cum mă nasc a doua oară din apă, de câtă nebunie va fi plin acela care, întrebuinţând cugetări omeneşti va cere dovezi ale naşterii celei de sus a Unuia-Născut? Deci cum Cel Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu este fără de tată şi fără de mamă şi fără de spiţă de neam după amândouă naşterile, s-a arătat din destul. Acum urmează să ne întoarcem la ceea ce ne interesează şi să ne deşteptăm auzul, la tainele prooroceşti, lăsând cuvântul cel pentru Melhisedec pentru altă zi.

Cuvintele cele prooroceşti sunt asemenea cu ghiciturile şi cu multă greutate se tâlcuiesc. Aşezământul cel vechi şi cu anevoie se înţeleg cărţile lui. Cel Nou însă este mult mai luminat şi mai uşor. Dar poate va zice cineva: Pentru care pricină s-au scris acestea aşa?

Aşezământul cel nou ar trebui să fie mai neînţeles, căci vorbeşte despre lucruri mai mari, despre împărăţia cerurilor şi învierea trupurilor, despre bunătăţile cele negrăite, care covârşesc mintea omenească.

Deci, pentru care fapt proorociile sunt neluminate?

Ele anunţă multe rele iudeilor, cum că vor fi scoşi din cinstea avută şi noi le vor lua locul, că se va risipi Templul şi nu se va mai ridica altul, că va cădea Ierusalimul şi va fi călcat de toţi, iar iudeii se vor risipi în toată lumea şi nu vor mai avea petrecerea cea dintâi, că toate ale lor se vor lua de la ei şi proorociile, şi jertfele şi Preoţia şi împărăţia. Şi nu numai acestea spuneau de mai înainte Proorocii, ci şi altele multe ca acestea, însemnând în cărţile lor nenumărate pricini vrednice de jale.

Deci ca iudeii să nu omoare pe cei ce prooroceau, ei au ascuns prevestirile lor sub ascunzătoarea tâlcuirii, vărsând mult întuneric asupra lucrurilor viitoare. Şi de unde este arătat aceasta? Va trebui să dam socoteală de cele vorbite, deşi între prieteni le vorbim. Dar poate şi din cei ce nu ne sunt prieteni sunt mulţi de faţă, însăşi aceia să înveţe şi să ni se facă şi ei prieteni.

Am zis că de ar fi auzit iudeii despre răutăţile cele ce aveau să-i ajungă, că Ierusalimul va fi robit după venirea lui Hristos, cu robie fără sfârşit şi neschimbată, dacă ar fi auzit acestea luminat de la prooroci, îndată i-ar fi omorât. De unde se dovedeşte aceasta? Întâi din obiceiurile lor; că erau turbaţi şi cu deprinderi de fiare, popor care de-a pururi înseta de sângele proorocilor, avându-şi mâinile deprinse la junghierea sfinţilor.

Despre acestea marele Ilie strigă: „Jertfelnicele Tale le-au surpat şi pe proorocii Tăi i-au ucis,, (I Împ. 19, 10).

Iar Hristos zice: „Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci şi cu pietre ucizi pe cei trimişi la tine”. (Matei 23, 37).

Isaia prihănindu-i zice: „...mâinile voastre sunt pline de sânge” (Isaia 1, 15).

Şi iarăşi Hristos adaugă: „Părinţii voştri au omorât pe prooroci, iar voi zidiţi mormintele lor, întrecând măsura părinţilor voştri,,? (Matei 23, 29, 30, 32). Vezi că şi Stăpânul şi slugile mărturisesc că au fost ucigaşi? Dar ce înseamnă: „împliniţi măsura parinţilor voştri”? Omorâţi-Mă şi pe Mine. Adăugaţi la sângele robilor şi Sângele Stăpânului. Deşi nenumăraţi oameni au ucis, toţi aceia au fost robi, iar când şi-au întins mâinile asupra Stăpânului, atunci au întrecut măsura. Şi pe bună dreptate, până a nu omorî pe Stăpânul, aveau nădejde de mântuire prin Mielul lui Dumnezeu, Care va ridica păcatul lumii, şi-i va ierta şi pe ei. Dar după ce au omorât pe Doctorul şi s-au făcut ocărâtori ai Jertfelnicului (Crucii), întorcându-se de la Cel ce a venit să ierte păcatele, s-au lipsit de toată nădejdea. De aceea a zis Hristos. „aţi întrecut măsura părinţilor voştri”. Faptul că sunt vărsători de sânge şi spurcaţi, s-a dovedit din multe mărturii.

Dar de unde este dovedit că n-ar fi cruțat pe prooroci, dacă ar fi auzit de la ei că Ierusalimul se va prăpădi, că Legea va înceta, că Aşezământul cel vechi se va schimba? Din cele ce s-au zis din Scripturi. Şi cum că este adevărat, că l-ar fi ucis dacă auzeau pe vreun prooroc zicând că Ierusalimul se va robi vremelnic, în loc ca ei să se schimbe şi prin aceasta să depărteze mânia lui Dumnezeu, să ascultăm istoria.

Cetatea era oarecând înconjurată de babiloneni şi multă oaste sta împrejurul ei. Primejdiile nu erau ascunse, cetatea Ierusalimului era atunci în mijlocul cursei. Dar însă şi aşa, primejdiile fiind arătate, când Ieremia a zis că cetatea se va da în mâinile caldeilor - cu toate că nu era proorocie, deoarece vedeau cu ochii lor ceea ce avea să li se întâmple - dar fiindcă numai cele arătate înaintea ochilor lor le-a zis, nemulțumitorii către făcătorii de bine, aşa s-au tulburat, încât l-au socotit vânzător şi pricinuitor al pierderii cetății: „Să se omoare dar omul acela, pentru că el slăbeşte mâinile oamenilor care se războiesc... Şi mâinile a tot poporul” (Ieremia 38, 4). Dar nu-i slăbea, ci îi întărea, le ridica osârdia şi căuta să-i aducă la Dumnezeu, care ca un zid tare şi nebiruit putea să-i împrejmuiască. Şi cu toate acestea ei porunceau ca să-l omoare. Acest fel de răsplătire dădeau ei făcătorilor de bine. Şi cu toate că împăratul l-a iertat, ei nici aşa nu s-au liniştit şi fiindcă n-au putut să-l omoare, l-au aruncat într-o groapă cu noroi.

Dacă n-au suferit vestea robiei vremelnice, cum ar fi putut suferi pe cei ce le prooroceau robia nesfârşită? Dacă n-au suferit să audă pe Ieremia zicând că vor merge în Babilon, ci l-au pedepsit, oare n-ar fi sorbit sângele celor ce ar fi zis că, vor fi răspândiți, nu în Babilon, ci în toată lumea? Şi de vi se pare că n-am spus de ajuns, vă voi aduce o dovadă luminată, care se referă la cinstea noastră a neamurilor şi căderea lor.

Pe Ştefan, pârga mucenicilor, pentru ce l-au ucis cu pietre? Oare nu cu acestea îl învinuia: „L-am auzit spunând cuvinte de hulă..., zicând că Iisus, Nazarineanul acesta, va strica locul acesta şi va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise” (Fapte 7, 11). Nu pentru acestea l-au ucis pe pietre? Dacă atunci n-au suferit să audă, când din fapte puteau să se încredințeze, cum ar fi suferit pe prooroci, spunând acestea?

Ai văzut, iubitule, că pentru vestirea altui legământ şi a stricării templului, l-au ucis pe Ştefan cu pietre? Ascultă cum şi lui Hristos Îi aduc aceiaşi vină. Că zic ei, cum că El ar fi zis: „Stricați biserica aceasta şi în trei zile o voi ridica” (Ioan 2, 19). Vezi că peste tot stricarea Templului şi schimbarea rânduielii vechi pricinuiau mânia lor? De aceea proorocii ziceau acestea neluminat. Dar şi pe Pavel voiau să-l omoare pentru că-i convingea să-şi schimbe obiceiurile lor. De unde este arătat aceasta? Din cele zise de apostolul Iacob către Pavel: „Vezi frate, câte mii de iudei sunt care au crezut? Şi toți sunt râvnitori ai Legii; şi au înțeles pentru tine, că înveți pe toți iudeii cei dintre neamuri să se despartă de Moise” (Fapte 21, 20-21). Dacă credincioşi fiind nu sufereau să se depărteze de Lege, cum atunci când încă nu crezuse ar fi suferit să audă că va înceta cândva Legea?

Deci cum că iudeii ar fi omorât pe prooroci dacă ar fi vestit luminat ceva de acest fel, am arătat cu mărturii de la fericitul Ieremia, de la întâiul mucenic Ştefan, de la Însuşi Hristos şi de la apostolul Pavel. Că ar fi ars şi cărțile cele prooroceşti, dacă ar fi înțeles cele scrise în ele, voi încerca să dovedesc dintr-o istorie, care vă este ascunsă, dar care îndată se va descoperi.

Deci care este istoria? Ascultați! „În anul al patrulea al lui Ioachim, fiul lui Iosie, împăratul lui Iuda, a fost cuvântul Domnului către mine, zicând: Ia-ți hârtie şi scrie toate cuvintele pe care le-am grăit către tine asupra Ierusalimului şi asupra lui Iuda şi asupra tuturor neamurilor... din zilele lui Iosif şi până în ziua aceasta. Doar va auzi casa lui Iuda toate relele pe care gândesc să le fac lor” (Ieremia 36, 1-3).

Vezi ce iubitor de oameni şi purtător de grijă este Dumnezeu? Fiindcă iudeii nu sufereau să audă cele spuse despărțite câte una, porunceşte proorocului să le strângă pe toate, ca spunându-le să le înmulțească frica, ca măcar aşa să se facă mai buni. Aduceți-vă aminte de ceea ce v-am făgăduit. Ceea ce trebuie să dovedim este că şi cărțile le-ar fi tăiat în bucățele,

dacă ar fi înțeles toate cele ce astăzi s-au împlinit. „Doar vor auzi relele - că trebuie să ne ținem de istorie - pe care gândesc să le fac lor şi se vor întoarce fiecare din calea sa cea rea".

Oare Dumnezeu zice „doar"? El nu ştie oare cele ce vor fi? Cel ce ştie toate mai înainte de a fi, nu ştia dacă vor auzi sau nu?

El cearcă inimile şi rărunchii; este judecătorul cugetelor şi a gândurilor şi Lui toate Îi sunt descoperite, şi goale înaintea ochilor.

Dar pentru care pricină a zis: „doar vor auzi"? Este de folos ca şi voi să învățați aceasta şi cei ce judecă şi aduc întrebări cu privire la Cel Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu. Iată şi Tatăl rosteşte asemenea cuvinte, ca şi cum n-ar şti. Dar El nu este neştiutor, ci toate le ştie. Deci când vei auzi şi pe Fiul zicând asemenea, în acest fel să cugeti, căci Fiu fiind, pretutindeni urmează Tatălui. Acestea să rămână acum, ca să nu cădem din calea care ne stă înainte. Să zicem dar pentru care pricină zice Dumnezeu „doar vor auzi".

De ar fi zis că „vor auzi", fără acel cuvânt „doar", ar fi spus minciună. Căci ei nu voiau să audă. De ar fi zis adevărul cum că „[nu] vor auzi", de prisos mai trimitea pe proorocul la cei ce nu voiau să audă. Şi nu numai pentru aceasta, ci şi ca nu cumva preştiința lui să o socotească vreunii ca o piedică a neascultării lor, pentru aceasta a pus cuvântul cu îndoială, ca să nu zică cineva, că dacă Dumnezeu a zis mai înainte că vor auzi sau nu, negreşit trebuie ca cele zise să se facă întocmai.

Unii şi pentru Iuda spun asemenea, Hristos spunând că el va fi vânzător, l-a silit mai înainte să cunoască ceea ce avea să facă. O, nebunie! O, neruşinare! Nu cunoaşterea de mai înainte a lui Dumnezeu a fost pricinuitoare a răutății lui Iuda. Ea nu sileşte ca lucrurile să se întâmple aşa după cum mai înainte se ştiu. Nu pentru că Hristos a zis mai înainte despre Iuda că va fi vânzător, s-a făcut vânzător, pentru că acela singur a vrut să se facă vânzător pentru aceea Hristos a zis mai înainte**.** Deci ca să nu zică vreunii, şi aici că prin cuvintele „nu vor auzi" le-a închis calea pocăinței, a înlăturat acea îndoială, zicând către Proorocul „doar vor auzi".

Aduceți-vă aminte de ceea ce v-am făgăduit ca să nu uitați întrebarea de la care am pornit, când vom aduce dezlegarea tainei. Şi care a fost întrebarea? Că [de] ar fi înțeles iudeii, ce rele vor veni asupra lor, ar fi tăiat bucățele cărțile proorocilor, necruțând nici cuvintele cele dumnezeieşti. Dar să ne întoarcem la istorie.

Auzind Ieremia porunca Domnului a chemat pe Varuh, feciorul lui Nirie, să scrie din gura lui toate cuvintele Domnului (Ieremia 36, 4). Dar ce este acesta? Ție ți s-a poruncit de Dumnezeu şi trimiți pe ucenic? Oare nu cumva te temi? Nu cumva te înfricoşezi? Dacă ție îți este frică, cum va îndrăzni ucenicul? Dar nimic dintr-acestea nu pătimea. Căci este arătată pricina. După ce a scris ucenicul, i-a zis: „eu sunt sub pază".

O, mărime de suflet. Era în temniță şi nu se depărta de proorocie. Să luăm aminte la bărbăția dreptului şi la filosofia minții lui. Nu a zis întru sine: Atâtea rele mi s-au întâmplat pentru îndrăzneala aceasta; nenumărate cuvinte am rostit şi nimic n-am folosit, ci pentru ele acum sunt legat; şi încă nu m-a slobozit Dumnezeu din legături şi iarăşi mă trimite la fiarele acelea. Nimic de acest fel n-a zis, nici în minte nu şi-a pus, ci numai la una se gândea, ca să săvârşească porunca Domnului.

Şi fiindcă el singur nu putea, prin ucenicul lui a făcut-o. „Citeşte-le şi spune-le toate relele, căci eu sunt la închisoare. Şi spunea Ieremia şi Varuh scria pe hârtie. Când se întâmplau acestea era vreme de post. Şi sosind praznicul, pe toți i-a chemat la Templu. Că prăznuirea trebuia să se facă de obşte. Şi intrând Varuh la căpetenii, a citit în auzul tuturor cuvintelor acelea. Cauza pentru care a citit este: „Că doar vor cădea înaintea feții Domnului şi se vor întoarce de la calea lor cea rea" (Ieremia 7), ca ei să nu socotească că a venit ca un pârâş să-i prihănească, ci ca să-i vindece şi să se facă mai blânzi.

Dar ce au făcut ei? În loc să mulțumească, să ia aminte, merg şi vestesc împăratului cele scrise în carte, iar acesta a porunci să fie păzită în casa lui Elisama. Şi trimițând împăratul pe Iudin, unul din cei ce sta înaintea lui, a porunci să fie adusă cartea. Iar împăratul sta în casa

de iarnă, că era luna a noua, adică noiembrie. Pentru ce se aminteşte şi aceasta? Vei înțelege luminat din cele ce urmează. „Şi grătar cu foc era înaintea lui" (Ieremia 36, 22).

Vedeți cum nimic nu lasă Dumnezeiasca Scriptură? S-a adus cartea cea plină de nenumărate rele, şi se citea. Aduceți-vă aminte rogu-vă, de cele ce v-am făgăduit. Şi după ce citi Iudin trei foi, le-a tăiat cu cutitaşul şi le-a aruncat pe grătarul cel cu foc, până ce s-a sfârşit sfârşit toată cartea.

Ai văzut că nici cărțile nu le cruțau? Cum nu s-au sfiit nici de cuvintele cele dumnezeieşti? Şi le-a tăiat pentru că vesteau robia Ierusalimului. Neaflând pe proorocul şi-au slobozit mânia asupra cuvintelor. Deci dacă cel ce aşa se războia cu cele neînsuflețite, ce nu ar fi făcut cu cel însuflețit care a scris acestea? Şi precum fiarele cele cumplite îşi varsă toată mânia lor asupra vreunei haine a celui ce le-a bătut aşa a făcut şi împăratul. Nu a putut afla pe posesorul cărții, dar a tăiat-o. Şi nu numai că a tăiat-o, ci a şi aruncat-o în foc, ca nici o rămăşiță să nu rămâie din ea.

Încă nu ați aflat toată tulburarea lui; o veți cunoaşte, dacă veți lua aminte cu deadinsul la povestire. Scriptura, n-a zis că după ce a citit toată cartea, a rupt-o şi a aruncat-o în foc, ci după ce a citit trei foi a făcut aceasta numai. Nu a aşteptat s-o termine de citit, ci îndată, de la început, s-a sălbăticit.

Iată că nu era fără primejdie, ca proorocii să spună luminat toate relele cele ce aveau să vie peste ei. Şi dacă despre robia vremelnică nu au suferit să audă, cum ar fi putut să rabde, înştiințându-se de cea nesfârşită? Şi nu s-a oprit împăratul numai aici, ci a trimis ca să caute pretutindeni pe proorocul. Dar nu l-a aflat, că Dumnezeu l-a ascuns. Pe el păzindu-l, prin locul cel ascuns, iar pe ceilalți prooroci prin întunecarea minții.

Dar nu numai de aici ne este arătat că a spus slava şi cinstea neamurilor şi necinstea ce va să fie iudeilor, era o îndrăzneală a sufletului curajos, ci şi din graiurile lui Pavel. Că acesta văzând pe prooroc că a zis ceva despre bunătățile noastre şi relele acelora, s-a spăimântat şi s-a minunat de îndrăzneala lui, zicând: „Iar Isaia îndrăzneşte şi zice: Aflatu-M-am celor ce nu Mă căutau pe Mine, arătatu-M-am celor ce nu întrebau de Mine; zis-am: iată sunt, la neamul care n-a chemat numele Meu" (Romani 10, 20).

Cu toate că nu era primejdioasă vestirea aceasta, de ce a zis Pavel: „Iar Isaia îndrăzneşte a zice: Aflatu-M-am celor ce nu mă căutau pe Mine"? Pentru că aceasta este mare durere pentru iudei.

Cei ce nu căutau au aflat, iar cei ce căutau n-au nimerit; cei ce nu au auzit au crezut, iar cei ce au auzit L-au răstignit.

De aceea Pavel a numit pe Isaia îndrăzneț, şi cu adevărat mare îndrăzneală era a sta în mijlocul celor răzvrătiți şi a-i mustra fără cruțare, scoțându-i, prin proorocie, din cinste şi băgând pe alții în slava ce se cuvenea lor. Toți cei ce auzeau îl trăgeau ca pe un vinovat la judecată. Şi cine poate scăpa de primejdii între judecătorii vrăjmaşi? De aceea Pavel a spus: „Isaia îndrăzneşte şi zice".

Dar voiesc să vă arăt şi mai luminat despre aceasta. S-a zis în Scripturi despre iudei şi despre neamuri neluminate, ca iudeii să nu înțeleagă mai înainte de vreme despre cele grăite. Şi aduc martor pe Pavel, cel cu mare glas, cel ce grăieşte de sus, pe trâmbița cerurilor, pe vasul alegerii, pe cel ce a adus mireasă lui Hristos, „...pentru că v-am logodit unui bărbat, fecioară curată, ca să vă pun înaintea lui Hristos" (II Cor. 11, 2).

Pe acesta îl aduc martor, care zice arătat că nu toate proorociile din Scriptura cea veche s-au spus acoperit, ci numai unele; că de erau să fie toate neluminate, de prisos s-ar fi spus celor de atunci. Proorociile vorbesc şi despre războaiele cele de atunci, despre boli şi foamete. Dar spun şi cele ce s-au împlinit astăzi, întemeierea Bisericii, lepădarea sinagogii, încetarea Legii. Acestea nu voiau să le ştie aceia, ci numai cele ce s-au întâmplat în vremea lor.

Voi încerca acum să vă arăt că numai cele pentru noi sunt neluminate, cu privire la sinagogă, care acum a luat sfârşit şi pentru încetarea Legii, pe care ei nu trebuiau să le ştie de atunci. Căci dacă ar fi cunoscut de atunci că Legea este vremelnică, negreşit că ar fi defăimat-

o. De aceea, ci numai timpul l-a spus acoperit. Şi cum că nu toată proorocia era acoperită, ci numai partea aceasta, ascultă pe Pavel, care ni le arată luminat pe amândouă: „Având deci o astfel de nădejde, noi lucrăm cu multă îndrăzneală, şi nu ca Moise, care îşi punea un văl pe faţa sa, ca fiii lui Israil să nu vadă sfârşitul strălucirii celei trecătoare. Dar minţile lor s-au învârtoşat, căci până în ziua de azi la citirea Vechiului Testament, rămâne acelaşi văl, neridicându-se, căci el se desfiinţează prin Hristos” (II Cor. 3, 13-14).

Dar poate nu este clar ceea ce s-a spus, de nevoie este să o lumineze, aducându-vă aminte de istoria aceasta.

Moise după ce a primit lespezile din munte şi se cobora, o slavă negrăită şi minunată a strălucit din sfânta lui faţă, încât nimeni din cei de rând nu putea să se apropie şi să vorbească cu el. Şi ca poporul să nu fie totdeauna departe de el şi-a pus un acoperământ pe faţa sa, dând posibilitatea iudeilor să se apropie de el. Şi când vorbea cu poporul avea acel acoperământ, iar când se întorcea către Dumnezeu şi-l lua. Acest lucru s-a făcut ca puitorul de lege pe deoparte să fie vrednic de credinţă pentru cei ce vor primi Legea adusă de el, iar pe de alta să se arate de mai înainte închipuirea adevărului întrupării lui Hristos.

Căci dacă vor zice: Pentru care pricină Hristos n-a venit numai cu Dumnezeirea, ci S-a îmbrăcat în trup? de mai înainte să primească răspunsul prin faţa slugii Lui. Pentru că dacă iudeii n-au putut suferi să vadă slava slugii, cum vor putea suferi să vadă Dumnezeirea?

Şi nu numai aceasta închipuie acoperământul acela, ci aşa cum pătimeau iudeii privind faţa lui Moise, pătimesc şi acum cu privire la Lege. Căci precum atunci nu vedeau slava feţii puitorului de lege din pricina acelei perdele ce era pusă pe faţa lui, aşa nici acum nu pot vedea slava Legii.

Această întâmplare este valabilă şi împotriva ereticilor.

Căci socotind că cele ce s-au zis sunt defăimătoare Legii şi-au însuşit acest loc al epistolei. Şi auzind că Legea are acoperământ şi se strică, considerând că aceasta este clevetire, au lăsat înţelesul literal, ca să se prindă în socotelile lor. Dar dimpotrivă, aceasta arată că Legea este sublimă. Precum atunci nu-i era dăunătoare lui Moise, ci iudeilor, iar lui îi era slavă mare având acest fel de perdea pe faţa sa, aşa s-a întâmplat şi la Lege. Că de nu ar fi avut Legea slavă neapropiată, nu ar fi avut trebuinţă de acoperământ. Deci când zice că rămâne acoperită la citirea Legii Vechi, arată neluminarea ei, iar când zice: „neridicându-se, căci el se desfiinţează în Hristos”, ne arată partea cea neluminată din Lege. Şi nu partea aceea a Legii era neluminată care ne folosea pe noi în viaţa şi petrecerea noastră, căci aşa de prisos ar fi fost dată, ci erau întunecoase numai părţile acelea prin care puteau înţelege că prin Hristos se desfiinţează. Aceasta a fost lucrarea înţelepciunii lui Dumnezeu, care a dat Legea, ca singură vorbitoare despre sine, şi când a venit Hristos a stricat-o şi a incitat întru El. Deci partea aceasta a Legii care zice că se va desfiinţa prin Hristos era neluminată. Marele Pavel arătând aceasta, a spus: „...neridicându-se, căci ea se desfiinţează prin Hristos”, ca nu cumva auzind că Legea Veche va rămâne acoperită, să socoteşti că toată este neluminată şi ascunsă. Prin acest adaus a îndreptat această părere. Căci zicând că rămâne acoperită la citirea Legii Vechi, a adus, „neridicându-se (nedescoperindu-se), că întru Hristos se desfiinţează”. Adică nu s-a descoperit că întru Hristos se va desfiinţa. Şi nu s-a descoperit celor ce nu s-au apropiat de credinţă. Căci cel ce s-a apropiat de credinţă şi a dobândit darul Sfântului Duh, nu mai priveşte la Lege prin perdea, ci vede toată slava ei.

Iar slavă a Legii este a învăţa că întru Hristos se va desfiinţa. Ai văzut care este slava Legii? Şi slava ei cea adevărată este să te povătuiască la Hristos. Şi te povăţuieşte când se va arăta că se desfiinţează.

Iată cum de aici s-a făcut ereticilor o rană primejdioasă. Căci dacă Legea era potrivnică lui Hristos şi nu era dată de El, Pavel nu trebuia să înveţe că slava ei este aceea ce a putut să înveţe pe cei ce se apropie de ea, că prin Hristos se desfiinţează. Şi de era Legea rea, nu trebuia să se ridice acoperământul ei, ci trebuia să rămână şi după Dar întunecată. Iar dacă acest lucru este al Darului, adică să facă mai străbătători cu privirea pe cei ce se apropie de înţelegerea Legii, încât de aici să ia toate temeiurile şi pricinile credinţei întru Hristos.

Ce semn mai mare al înrudirii Legii cu Darul va cere cineva, cînd Hristos va deschide ochii celor ce se apropie de El, ca să poată vedea şi înțelege învățătura Legii? Şi facându-se arătată şi cunoscută aceasta (Legea), va putea cu multă lesnire să-i treacă şi să-i trimită (la Dar) pe cei ce înțeleg cele ale lui Hristos. Şi toate acestea nu arată nici pe Hristos împotrivitor Legii, nici pe Lege luptătoare împotriva lui Hristos, ci dimpotrivă, aceea face cale la credința în Hristos, iar Acesta luându-i îi aduce la vârful cel prea înalt. Iar pentru toate acestea să mulțumim Iubitorului de oameni Dumnezeu, Care iconomiseşte toate la vremea cea cuviincioasă şi lucrează în multe chipuri mântuirea noastră. Şi să arătăm petrecerea noastră cea după putință vrednică de iubirea Lui de oameni şi de atâta purtare de grijă, şi să nu fim nepăsători nici despre dogme, nici despre celelalte înțelegeri ale Scripturilor, căci pentru aceasta s-au defăimat toate.

Căci, spuneți-mi, cine dintre voi mergând acasă, a luat în mână o carte creştinească şi a citit cele ce se află în ea, sau a cercetat Scriptura? Nimeni nu poate zice că a făcut aşa. Ci oscioare de jos şi table vom găsi la mulți, iar cărți nicăieri, sau la foarte puțini. Dar şi aceştia sunt ca şi cei ce nu le au, căci le leagă şi le pun prin lăzi. Şi toată osârdia lor este pentru membrane subțiri şi litere frumoase, iar nu pentru citire, şi de aceea nu le dobândesc pentru folos, ci pentru fală.

Atât de mare este mulțimea slavei deşarte, încât pe nici unul nu-l aud lăudându-se că ştie cele ce sunt în ea, ci că are carte scrisă cu litere de aur. Şi care este folosul, spune-mi? Căci nu pentru aceasta s-au dat cele scrise, ca să le avem în cărți, ci ca să le scriem şi pe inimi. Iar această fală cu averile de cărți este a mândriei iudaiceşti, adică a avea poruncile aşezate numai în litere. Iar nouă nu aşa, ci din început ni s-a dat Legea scrisă pe lespezile inimii cei de carne. Şi zic aceasta nu oprind a agonisi cărți, ci sfătuind şi dorind mult de aceasta. Dar voiesc ca înțelegerile şi cuvintele din ele să le purtăm în mintea noastră, ca aşa să se curățească primind înțelegerea literelor.

Şi dacă de casa aceea în care se află Evanghelia, diavolul nu va îndrăzni să se apropie, cu mult mai mult nu se va atinge, nici se va apropia, nici diavol, nici păcatul de sufletul acela ce poartă cuvintele Evangheliei.

Deci sfințeste-ți sufletul; sfințeşte-şi trupul avându-le totdeauna în inimă şi pe limbă.

Şi dacă cuvintele cele de ocară întinează şi cheamă pe draci, arătat este că citirea cea duhovnicească sfințeşte şi atrage darul asupra Duhului[1].

Scripturile sunt cântări dumnezeieşti. Deci să cântăm întru noi înşine şi să pregătim doctoriile cele din ele pentru patimile cele sufleteşti. Căci de vom şti şi de vom înțelege cele ce se citesc, le vom asculta cu multă osârdie. Totdeauna voi zice acestea şi nu voi înceta a le zice.

Şi cum nu este necuviincios ca cei ce stau în târg să ştie numele, neamurile, oraşele şi lucrările judecătorilor şi a vizitiilor, încă să arate bunătatea sau răutatea cailor, iar cei ce vin aici să nu înțeleagă nimic din cele ce se fac aici, nici măcar să ştie numărul cărților? Iar dacă pe acelea le înveți pentru dulceața cunoaşterii, cu atât mai mult îți voi arăta că mai multă dulceață este aici.

Şi ce este mai dulce, spune-mi? Sau ce este mai minunat? A vedea luptându-se om cu om, sau războindu-se om cu diavolul şi împotrivindu-se trup cu putere netrupească şi biruind? La aceste lupte să privim, cărora a le urma este lucru cuvios şi folositor, şi cei ce le practică se pot încununa, iar nu la acelea, care aduc ruşine.

Căci lupta aceea se duce cu dracii, dacă o vezi, iar aceasta cu îngerii şi cu Stăpânul îngerilor. Şi spune-mi, de ți-ar fi fost cu putință să stai cu dregătorii, sau cu împărații şi să-i priveşti şi să te îndulceşti de acea privire, nu ai fi socotit că acest lucru este o cinste mare? Iar aici şezând împreună cu Împăratul îngerilor şi văzând pe diavolul apucat de la spate, care se sileşte mult să biruiască dar nu poate, să nu alergi la acest fel de privelişte? Poate vei zice: Dar cum se poate aceasta? Se poate dacă vei lua cartea sfântă în mâini. Că vei vedea în ea şi

[1] Adică asupra sufletului cititorului.

luptele şi alergările cele îndelungate şi apucăturile aceluia şi meşteşugul dreptului. Şi privindu-le te vei învăţa şi tu să te lupţi astfel şi te vei izbăvi de draci.

Cele ce se fac afară sunt sărbători ale dracilor, nu privelişti ale oamenilor. Căci dacă nu este slobod a intra în capiştea idolilor, cu mult mai mult a merge la sărbătoarea satanicească. Şi nu voi înceta a zice şi a vă supăra cu acestea, până când voi vedea întoarcerea voastră, căci grăindu-le, mie nu-mi este cu lene, iar vouă de folos.

Deci nu vă îngreunaţi de sfătuire. Şi de ar fi trebuit să urmeze îngreuiere, eu ar fi trebuit să mă îngreuiez, care zic de multe ori şi nu sunt ascultat, iar nu voi care totdeauna ascultaţi şi totdeauna sunteţi neascultători. Ci să nu fie ca voi totdeauna să fiţi prihăniţi cu acestea, ci izbăvindu-vă de ruşine, să vă învredniciţi de privirea cea duhovnicească şi să vă desfătaţi de slava ceea ce o să fie, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui şi Sfântului Duh se cuvine slavă în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT

La neluminarea scripturii celei vechi, la iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi cum că nu se cuvine a ne învinui unii pe alții

Văcarul când îşi vede cireada de boi grasă şi vioaie, se bucură. Se bucură şi lucrătorul de pământ când îşi vede holdele bogate. Dar nici văcarul nu se bucură atât pentru boi, nici lucrătorul de pământ pentru holde, precum mă bucur şi mă veselesc eu acum văzând această arie bună plină de aceste mănunchiuri duhovniceşti.

Căci atunci când sămânța bunei credințe se seamănă în atâta mulțime şi felurime de urechi, de nevoie este ca să odrăslească degrab spicul cel bogat şi copt al ascultării. Şi precum dacă va ara cineva într-o țarină bună, va primi rodire multă, aşa şi cel ce va semăna în sufletele ascultătoare şi pline de evlavie, deşi semințele învățăturii vor fi puține, dar secerişul va fi bogat, fiindcă înțelepciunea celor ce ascultă ascunde sărăcia celui ce vorbeşte.

Aceasta se întâmplă şi la vânarea de peşti. Deşi pescarii vor fi neiscusiți, dar aruncând mrejele la vreun sân care să aibă peşti mulți, lesne dobândesc vânatul, fiindcă mulțimea peştilor acoperă neiscusința lor. Iar dacă la acest pescuit mulțimea de peşte prins mângâie neiscusința vânătorilor, cu mult mai mult la această vânare duhovnicească se va petrece astfel. Căci peştii aceia când vor vedea mrejele întinse, îndată se întorc şi fug, dar voi faceți dimpotrivă. Când mă vedeți mă ascultați şi întinzând mreaja învățăturii, nu numai că nu săriți şi fugiți, ci mergeți mai înăuntru, alergând din toate părțile, şi fiecare împinge şi înghesuieşte pe aproapele, silindu-se ca el mai întâi să sară şi să cadă în mreajă. Pentru aceea niciodată nu am tras mreaja goală, nu pentru iscusința noastră, ci pentru pofta voastră.

Îndeajuns ne-a ospătat mai înainte limba aceea ce varsă aur lămurit şi curat şi are în gură izvoare de miere. Zic adică limba fericitului Pavel, care mai bine zis covârşeşte dulceața fagurului de miere prin dulceața învățăturii celei duhovniceşti. Dar devreme ce ca nişte iubitori de filosofie cuviincioasă, nici pe cele ale mele nu le lepădați, deşi sunt lipsit şi sărac, ci precum vă minunați cu adevărat de cele înalte şi covârşitoare, primiți dar şi cuvintele prostimii mele.

Pentru aceasta m-am ridicat cu osârdie să vă plătesc datoria ce v-am fagăduit-o mai înainte, fiindcă atunci lungimea învățăturii ne-a împins şi nu ne-a lăsat să ajungem la sfârşit. Care era acea datorie? De nevoie este să vă aduc aminte de începutul împrumutului, ca să vi se facă mai luminată tâlcuirea.

Am căutat atunci să lămuresc pentru care pricină Scriptura cea Veche este mai neluminată decât cea Nouă. Poate vă aduceți aminte! Şi am zis atunci că o cauză a fost sălbăticia celor ce auzeau şi am adus martor pe Pavel, care zice: „La citirea Vechiului Testament rămâne acelaşi voal, neridicându-se, căci el se desființează prin Hristos" (II Cor. 3, 14).

Am arătat că precum Moise, puitorul de lege avea acoperământ, aşa şi Legea are acoperământ, adică neluminarea ei. Dar acoperământul nu învinuieşte pe puitorul de lege, nici prihăneşte Legea, ci vina este a neputinței celor ce o auzeau.

Moise nu avea acoperământul pentru sine, ci pentru că evreii nu puteau suferi slava feții lui, iar când se întorcea către Domnul şi-l lua.

La fel şi Legea, fiindcă ei nu puteau însă să priceapă învățăturile cele desăvârşite şi pline de filosofie despre Hristos şi despre Scriptura cea Nouă, care toate se păstrau în Scriptura cea Veche ca într-o vistierie, avea acoperământ, făcându-le acelora pogorământ, iar nouă păstrându-ne toată bogăția.

Ca în vremea când va veni Hristos şi ne vom întoarce către El, să se ridice acoperământul.

Vedeți deci la câtă vrednicie ne-a adus venirea lui Hristos, care ne-a suit la rânduiala lui Moise. Dar poate va zice cineva: Pentru care pricină s-au spus acestea atunci, dacă nu erau luminate? Pentru ca celor de pe urmă să se facă folositoare. Şi aceasta este o vrednicie a proorociei, adică a nu vesti lucrurile cele de față, ci a spune de mai înainte cele ce vor să fie.

Şi proorocia când se spune întunecat, se face mai luminată după săvârşirea lucrurilor, cu toate că mai înainte este întunecată. Şi fiindcă atunci se grăia întunecat iar lucrurile erau neluminate, totuşi când s-au împlinit, cele ce au fost grăite, s-au luminat. Şi ca să cunoaşteți că proorocia deşi se spune cu multă vreme mai înainte, totuşi este întunecată şi aşteaptă împlinirea lucrurilor ca să se lumineze. Aceasta vă voi face arătat de la Ucenicii Domnului. „Stricați biserica aceasta” (Ioan 2, 19), zicea Hristos către iudei. Şi fiindcă cei ce necinsteau Templu cu negustoria lor L-au întrebat: „Ce semn ne arăți că faci acestea?”. El le-a răspuns: „Stricați Biserica aceasta şi în trei zile o voi ridica”. Dar El vorbea despre biserica trupului Său. Aceasta este o proorocie. Căci încă nu s-a împlinit Crucea, nici stricarea bisericii, nici învierea cea de-a treia zi, pe care El le-a săvârşit. Şi vezi cum s-a arătat amănunțit şi îndrăzneala acelora şi puterea Sa? Dar ei nu ştiu cele grăite. Iar a nu şti iudeii acestea, nu este un lucru de mirare. Nici Ucenicii Lui n-au înțeles, până ce a înviat din morți. Şi atunci au crezut în cele scrise şi cuvântului pe care l-a zis Iisus.

Vezi că Proorocia a avut trebuință de împlinirea celor zise ca să se facă luminată? Şi cum că iudeii nu aveau nici o vină că nu înțelegeau proorociile despre Hristos mai înainte de venirea lui? Că prin venirea Lui toate trebuiau să se facă arătate şi luminate, ascultă-L pe El Însuşi, zicând: „De n-aş fi venit şi nu le-aş fi vorbit, păcat nu ar avea” (Ioan 15, 22). De ce nu ar avea păcat? Căci le-a vorbit prin proorocii. Le-a vorbit de mai înainte într-adevăr, dar nu erau luminate, nici arătate mai înainte de venirea Aceluia pentru Care mai înainte se vorbea. Iar de ar fi fost luminate şi arătate şi mai înainte de venirea Lui, ar fi avut păcat. Dar devreme ce nu au avut păcat, arătat este că pentru neluminarea celor grăite n-au avut păcat. Şi nici nu se cerea lor credință în Hristos mai înainte de venirea Lui. Atunci dar pentru care pricină se spunea de mai înainte? Pentru ca în vremea când va veni Hristos acestea să le fie ca nişte învățători, care să-i îndemne, şi să cunoască că cele ce se petrec acum nu sunt scorniri noi, nici de curând spuse, ci vechi, căci de mulți ani se propovăduia. Iar toate acestea nu erau un lucru mic, ca să nu-i atragă la credință.

Deci o pricină este aceasta a neluminării, pe care prin multe mărturii am arătat-o în cuvântul de mai înainte. Deci ca nu iarăşi să vă supărăm repetând aceleaşi cuvinte, de nevoie este să ne depărtăm de la aceasta şi să spunem altceva, care nu numai că este neluminată şi necunoscută nouă, ci şi mai greu de înțeles ne face Scriptura cea Veche. Altceva este a nu şti nimic din cele ce se află înăuntru, văzând acoperământul pus deasupra şi altceva este a afla cele ce se vorbesc dar cu osteneală se înțeleg.

Deci care este pricina cea de-a doua pentru care Scriptura cea Veche este mai grea decât cea Nouă? Scriptura cea Veche nu o avem scrisă în limba noastră de aici, ci s-a alcătuit într-o limbă şi în alta se citeşte la noi. La început s-a scris în limba evreiască, iar noi am luat-o din limba elinească. Când se tălmăceşte ceva dintr-o limbă în alta se face cu multă greutate. Aceasta o ştiu cu dinadinsul cei ce cunosc multe limba cum că, traducând din altă limbă, nu este cu putință să redai toată înțelegerea ei firească. Deci din pricina aceasta s-a făcut greoaie priceperea din Scriptura cea Veche. Cu trei sute de ani mai înainte de venirea lui Hristos, în vremea lui Ptolomeu împăratul egiptenilor, s-a tradus Scriptura cea Veche în limba elinească, fiind de nevoie şi foarte de folos. Cât timp ea a vorbit numai pentru neamul evreilor, a rămas în limba evreiască, în timp ce celelalte neamuri nu luau aminte la ea şi nici nu puteau.

Dar voind să vină Hristos şi să cheme toată lumea la Sine, nu numai prin apostoli, ci şi prin prooroci, căci şi aceia ne povățuiesc la credința şi cunoştința lui Hristos, a deschis atunci prin tălmăcire proorociile care mai înainte erau închise din pricina necunoaşterii limbii, ca toți

cei din neamuri, care curgeau din toate părțile şi cu multă lesnire călătoreau, să poată veni, prin ele, la împăratul proorocilor şi să se închine Unuia-Născut, Fiul lui Dumnezeu.

Pentru aceasta mai înainte de vremea venirii lui Hristos s-au tălmăcit toate. Căci de rămânea numai în limba evreiască, zisa lui David: „Cere de la Mine şi-ți voi da ție neamurile moştenirea ta şi biruința ta marginile pământului" (Ps. 2, 8), de unde ar fi ştiut-o sirianul, sau galateanul, sau macedoneanul, sau atenianul?

Şi strigă Isaia: „Ca o oaie la junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde, aşa nu şi-a deschis gura Sa" (53, 7).

Şi iarăşi zice: „Şi va fi în ziua aceea rădăcina lui Iesei şi Cel ce se va scula să stăpânească neamurile; spre Dânsul neamurile vor nădăjdui" (11, 10). Şi iarăşi: „Se va umplea tot pământul a cunoaşte pe Domnul, ca apa multă care acoperă mările" (11, 9). Şi David iarăşi zice: „Suitu-S-a Dumnezeu întru strigare, Domnul în glas de trâmbiță" (Ps. 46, 5). Şi iarăşi: „Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta mea, până ce voi pune pe vrăjmaşii tăi aşternut picioarelor tale" (Ps. 109, 1).

Şi toate acestea s-au zis arătând Patima, învierea, înălțarea, şederea cea de-a dreapta Tatălui şi a Doua lui Venire şi despre toate acestea, ce se află în Scriptura cea Nouă, a vorbit de mai înainte Scriptura cea Veche, ca acestea să nu rămână neştiute de neamurile cele de pe urmă. Şi ca să nu rămână ele necunoscute de puterea proorociilor, darul lui Dumnezeu a iconomisit ca Scripturile să se traducă mai înainte de venirea lui Hristos, făcându-le folositoare nu numai celor din neamuri, ci şi iudeilor care erau răspândiți în toată lumea. Căci iată a crezut şi cel din neamuri, văzând semnele iudeilor.

Şi cum ar fi putut apostolii întoarce pe iudeu, dacă nu i-ar fi dat ca dascăl pe proorocul cel luat de la iudei? Şi dacă atunci când a intrat Pavel în Atena (Fapte 17), a avut trebuință de inscripția cea scrisă deasupra capiştei, ca să facă învățătură către atenieni, nădăjduind că-i va birui mai lesne prin armele lor, lucru ce s-a şi întâmplat, cu mult mai mult avea trebuință de ajutorul cel de la prooroci când vorbea cu iudeii, ca să nu-l învinuiască că bagă lucruri noi şi străine în auzurile lor.

Şi poate vei zice: De ce nu este numai o limbă, căci am fi fost izbăviți de orice greutate? O limbă a fost de demult, o omule! Căci precum este o fire a oamenilor, aşa a fost şi o limbă pentru toți. La început nu era nici un om ca să vorbească o altă limbă: nu era indian, nici trac, nici scit, ci toți vorbeau aceeaşi limbă.

Dar care a fost cauza că nu mai este o singură limbă, vei zice? Pentru că ne-am arătat nevrednici de această limbă, care totdeauna am fost nemulțumitori față de Făcătorul de bine. Ce zici? Nevrednici ne-am arătat de această limbă? Dobitoacele au glasul lor, oile zbiară, zbiară şi caprele, taurul mugeşte, calul nechează, boul răcneşte, lupul urlă, balaurul şuieră; fiecare din ele şi-au păstrat glasul lor şi numai eu singur m-am lipsit de glasul meu? Dobitoacele şi cele sălbatice şi cele domestice, şi cele ce se îmblânzesc şi cele ce nu se îmblânzesc au rămas fiecare cu glasul ce li s-a dat de la început, numai eu, stăpânul lor, am fost necinstit? Ele şi-au păstrat neschimbată cinstea şi numai eu am căzut din darurile lui Dumnezeu? Şi ce păcat mare am făcut? Nu erau de ajuns pedepsele de mai înainte? Mi-a dat raiul, dar m-a scos din el. Petreceam o viață fără ticăloşie şi fără osteneală, dar am fost isbândit cu sudoare şi cu osteneală. Pământul mi le dădea pe toate nesemănate şi neplugărite**,** dar i-a poruncit să răsară mărăcini şi ciulini, şi m-a întors iarăşi în el. M-a pedepsit cu moarte. Firea femeiască a fost pedepsită supunând-o la chinuri şi dureri. Nu erau de ajuns acestea spre chinuire, ci şi glasul mi l-a luat, lipsindu-mă de această cinste, ca să mă întorc de la cei de un neam şi o seminție cu mine ca de la nişte sălbatici, glasul oprindu-mă de petrecerea împreună cu ei.

De aceea am adus aici mai multe nedumeriri ca răspunsurile să se facă mai strălucite. Şi de voia să mă scoată din toate acestea, pentru care pricină mi le-a mai dat din început? Voiți ca de la însuşi acest cuvânt să aduc răspunsul; de la această grăire fără rost? Căci atâta de multă este mulțimea şi tăria apărărilor celor ale lui Dumnezeu, încât numai vorbirea împotrivă a celui ce se împotriveşte, să fie destulă pentru dezlegarea învinuirilor.

De voia să mă scoată din ele pentru care pricină mi le-a dat de la început? Şi eu zic la fel: De voia să te scoată din toate acestea, pentru care pricină ţi le-a mai dat? Fiindcă nu voia să te scoată din ele de aceea ţi le-a dat din început.

Şi cum s-a întâmplat? Nu Dumnezeu te-a scos, ci tu ai pierdut cele date. Pe Acela laudă-L pentru iubirea Sa de oameni că le-a dăruit, iar pe tine te prihăneşte pentru lenevire că n-ai păzit darul. Nu cel ce a dat este vinovat, ci cel ce a pierdut cele date este supus învinuirilor. Şi cum că era iubitor de oameni şi voia să dăruiască, se vede din faptul că nimeni nu L-a silit, nici nu i-a stat vreo nevoie înainte, nu s-a minunat de isprăvile noastre, nici avea să ne dea răsplătire pentru osteneli, ci îndată ce ne-a zidit, ne-a şi adus la cinstea aceasta, pentru ca să arate că dăruirea nu era o răsplătire, ci numai darul Lui. Iar dacă nu ai păzit cele date pe tine te învinovăţeşte şi nu pe Cel ce a dat darul.

Oare numai aceasta vom zice despre Stăpânul? De ajuns ar fi şi răspunsul acesta, dar bunătatea Lui cea nemărginită şi iubirea lui de oameni cea nespusă ne dau şi altă mulţime de apărări. Faptul că El a dat şi tu ai pierdut, El s-a izbăvit de învinuirile aduse, şi mai mult încă S-a făcut vrednic de mare laudă, căci deşi ştia că tu vei pierde darul, însă nu te-a lipsit de el. Dar am să zic una mult mai mare. Şi care este aceasta? Că şi după ce din lenevirea ta ai pierdut cele date, iarăşi ţi le-a dat înapoi. Şi nu numai cele pierdute, ci şi altele cu mult mai mari decât acelea. Ai pierdut raiul, dar El ţi-a dat cerul. Vezi că mai mare este câştigul decât paguba? Şi mai multă este bogăţia? Ţi-a dar cerul ca să-şi arate atât iubirea Sa de oameni cât şi să rănească pe diavolul, arătând că deşi el va aduce multe primejdii neamul omenesc, cu nimic nu se va folosi, fiindcă Dumnezeu pururea spre mai mare cinste ne ridică.

Ai pierdut raiul, Dumnezeu ţi-a deschis cerul.

Ai fost blestemat cu osteneală vremelnică, dar te-ai cinstit cu viaţa cea veşnică.

A poruncit pământului să scoată mărăcini şi ciulini, dar sufletul tău a odrăslit roadă Duhului.

Cugetă la iubirea de oameni a lui Dumnezeu până unde s-a pogorât. De vom pierde unii dintre noi oarecare lucruri, deşi vom lua altele mai scumpe, totuşi le căutăm tot pe cele pierdute şi nu ne liniştim până ce nu le vom avea din nou. La fel şi aici tu ai pierdut raiul, dar nu numai cerul ţi s-a dat, ci şi raiul, căci zice: „Astăzi vei fi cu mine în rai” (Luca 23, 33). Că nu numai cu dăruirea celor mai mari să mângâie sufletul, ci şi cu dobândirea celor pierdute.

Dar, de vreţi să venim la aceea ce ne stă înainte şi să vedem cum am pierdut limba comună tuturor, căci nu puţin foloseşte istorisirea aceasta spre întărire. Şi dacă cineva se întăreşte în cele din început, întărit va fi şi în celelalte. De nevoie este dar să vi le zic pe toate.

Şi era o limbă pentru toţi oamenii cei de demult, dar mai pe urmă s-au împărţit în mai multe. Până când a fost una? Şi când s-a împărţit în mai multe? Şi oare aceea s-a prăpădit şi s-au adus altele, sau a rămas aceea şi s-au adăugat altele? Pentru care pricină s-a împărţit aceea? Şi întru care din aceste limbi multe a fost scrisă Scriptura cea Veche? Iată că pentru acea limbă am adus toate aceste întrebări. Nu vă speriaţi! Că deşi astăzi nu vom putea răspunde la toate, negreşit vom răspunde mai pe urmă. Dar pentru care pricină ne-ai înşirat toate, dacă nu ne vei răspunde astăzi la toate? Ca nădăjduind datoria, să ne aveţi totdeauna în minte. Căci cel ce împrumută pe cineva cu aur şi-l face dator, pretutindeni îşi închipuie şi-l visează, în casă, la masă, în târg şi pe pat, iar pofta banilor face ca împreună cu ei şi acela să fie purtat totdeauna în sufletul celui ce a împrumutat.

Deci ca şi noi să fim totdeauna în minţile voastre, ori în casă, ori în târg, ori în alt loc unde veţi fi, nădăjduind răsplata celor ce v-am făgăduit, de aceea v-am înşirat datoriile. Dar darea nu o dăm astăzi toată, ca prin nădejdea celor rămase, să lăsăm întru voi pricină de aducere aminte pentru noi. Căci mare întărire ne este nouă a dobândi totdeauna dragostea voastră, a unui popor în acest fel şi atât de mare.

Iar cel ce dobândeşte dragoste, va dobândi negreşit şi rugăciunea. Şi ce lucru mare este acesta, vedem de aici: Pavel, care a fost rapit la al treilea cer şi a auzit cuvinte nespuse, care a călcat toate nevoile firii, ajungând la starea cea desăvârşită, avea trebuinţă şi de rugăciunea ucenicilor, căci zice: „Rugaţi-vă pentru mine, ca să mă izbăvesc de cei nesupuşi” şi iarăşi:

„Rugați-vă pentru mine, ca să mi se dea cuvânt spre deschiderea gurii mele” (Efeseni 6, 19). Şi pretutindeni îl vedeți că cere rugăciunile ucenicilor şi le mulțumeşte după ce le-a primit. Şi ca să nu zică cineva că aleargă la rugăciunile ucenicilor din pricina smeritei cugetări, arată şi puterea lor, zicând: „Care dintr-o moarte ca aceasta ne-a izbăvit pe noi... întru Care nădăjduim că încă ne va şi izbăvi” (II Cor. 1, 10).

Aşa ajutorându-ne şi voi cu rugăciunea, darul cel dat nouă să se înmulțească întru noi, ca venit de la mai mulți. Şi dacă pe Pavel rugăciunea mulțimii l-a izbăvit de primejdii, cum să nu nădăjduim şi noi că vom dobândi foloase mari de la această apărare?

Când ne rugăm singuri suntem slabi, dar când ne adunăm ne facem mai tari, îmblânzind pe Dumnezeu cu rugăciunea. De multe ori împăratul, trimițând pe cineva la moarte, nu se pleacă la unul ce se roagă pentru cel osândit, dar pentru o cetate întreagă ce se roagă se milostiveşte şi pe cel ce-l ducea la locul osândirii, pentru mulțimea celor ce l-a rugat, îl răpeşte de la osândă şi-l întoarce la viață. Aşa de mare este puterea rugăciunii mulțimii. De aceea ne adunăm toți aici, ca mai mult să plecăm spre milostivire pe Dumnezeu. Căci singuri rugându-ne suntem slabi, precum am zis, dar prin legătura dragostei înduplecăm pe Dumnezeu să ne dea ceea ce cerem.

Şi acestea nu le zic aşa simplu, nici numai pentru mine, ci pentru voi ca totdeauna să vă sârguiți la slujbele bisericeşti. Şi poate vei zice: „Ce, oare nu pot să mă rog acasă?”. Poți cu adevărat să te rogi, dar rugăciunea aceea nu are atâta putere, precum când se face cu toate mădularele sale, adică când întreg trupul Bisericii înalță rugăciune cu un cuget şi cu un glas.

Vrei să ştii câtă putere are rugăciunea ce se face în Biserică? Petru era legat oarecând în temniță şi înfăşurat cu multe lanțuri „iar rugăciunea se facea neîncetat de la Biserică pentru el” (Fapte 12, 5) şi îndată l-a izbăvit pe el din temniță. Ce poate fi mai tare decât rugăciunea aceasta, care a folosit pe stâlpii şi turnurile Bisericii? Fiindcă Pavel şi Petru sunt stâlpii şi turnurile Bisericii. Unuia i-au dezlegat legăturile, iar celuilalt i-au deschis gura.

Şi pentru ca să vă arăt îndoita putere a rugăciunii, lăsând pe cele ce s-au întâmplat atunci, să vă aduc aminte de cele ce se fac în fiecare zi şi anume de rugăciunea ce se face de popor. Dacă cuiva dintre voi cei mulți i se va porunci să se roage singur pentru mântuirea episcopului, s-ar fi lepădat, zicând că această sarcină este mai presus de puterea sa, dar când auziți toți pe diacon poruncind şi zicând: „Să ne rugăm pentru Episcopul, pentru bătrânețele, ajutorul şi pentru ca drept să învețe cuvântul adevărului; apoi şi pentru toți cei ce sunt aici şi pentru cei de pretutindeni”, nu vă lepădați a împlini porunca, ci cu osârdie înălțați rugăciune, ştiind puterea adunării voastre. Şi cele ce se zic le ştiu cei ce au învățat tainele, iar celor chemați nu li s-a dat voie să facă astfel de rugăciune, pentru că încă nu au ajuns la îndrăzneala aceasta.

Vouă vi se porunceşte să faceți rugăciune pentru lume, pentru Biserica cea întinsă până la marginile pământului şi pentru toți episcopii ce o ocârmuiesc, şi ascultți cu osârdie, mărturisind cu lucru că mare este puterea rugăciunii care se înalță într-un glas de popor în Biserică. Dar să ne întoarcem iar la aceea, că o limbă era de demult.

De unde era arătat că era o limbă? „Şi era tot pământul o gură” (Fac. 11, 1), zice. Pământul are gură? Nicidecum. Dar ce vrea să zică şi pentru cine? Nu zice despre pământul acesta nesimțitor şi nemişcat, ci a numit aşa neamul omenesc, aducându-le aminte de firea lor şi de matca lor din care au fost făcuți. Căci jivina aceasta, adică omul, este îndoită, fiind alcătuită din două firi. Din una simțitoare şi din alta înțelegătoare, din suflet şi din trup, având rudenie şi în cer şi pe pământ. Căci prin firea înțelegătoare are împărtăşire cu puterile cele de sus, iar prin cea simțitoare s-a unit cu lucrurile cele de pe pământ, unind întru sine într-o legătură tainică amândouă zidirile.

Când omul face ceva din cele plăcute lui Dumnezeu, se cheamă duhovnicesc, nu numindu-se aşa de la suflet, ci de la altă cinste mai mare, de la lucrarea Duhului.

Căci sufletul nu ne este nouă de ajuns spre a face fapte de nu vom dobândi ajutorul Aceluia. Şi ca să vedeți că sufletul singur nu numai că nu poate face fapte bune, dar nici nu pricepe cele ce se grăiesc, ascultă: „Omul firesc nu primeşte cele ale Duhului” (I Cor. 2, 14).

Şi precum numeşte trupesc pe cel ce slujeşte trupului, aşa numeşte sufletesc pe cel ce petrece întru toate după gândurile cereşti şi primeşte lucrarea Duhului. Şi precum am zis când facem fapte bune ne numim duhovniceşti, aşa şi când facem ceva nevrednic de neamul nostru cel bun şi ne împiedicăm, primim numirea de la firea cea proastă, adică cea pământească.

Deci şi aici ca să prihănească pe cei ce au zidit turnul, ridicându-l din mândrie, care şi-au pus în gând lucruri mai mari decât vrednicia lor, i-a numit cu firea cea proastă, zicând: „Şi era tot pământul o gură". Şi ca să fi încredinţat că aşa ne numeşte pe noi când greşim, ascultă ce i-a spus lui Adam: „Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce" (Fac. 3, 19). Dar el nu era numai pământ, ci avea şi suflet nemuritor. De ce dar l-a numit pământ? Pentru că a greşit. Când l-a zidit nu l-a numit pe el aşa. Dar cum? „Să facem om după chipul şi după asemănarea Noastră" (Fac. 1, 29), ca să stăpânească peştii mării şi fiarele pământului şi toate vor avea frică şi se vor cutremura de el. Vezi care sunt darurile şi bunătăţile firii? Care este cinstea şi lauda? Dar toate acestea erau mai înainte de păcat. Iar după păcat s-a zis aceasta: „Pământ eşti şi în pământ vei merge".

Ascultă şi pe Maleahi, dar mai ales pe Dumnezeu Care grăieşte prin el, că zice: „Iată eu voi trimite vouă pe Ilie Tezviteanul" (4, 5). Dar pentru care pricină îl trimite? Ca să întoarcă inima tatălui spre fiu. Ca nu cumva sosind Divanul acela înfricoşat, să osândească Judecătorul pe vreunii din cei vinovaţi. Dar venind acela mai înainte şi spunând că venirea Lui este aproape lângă uşi să facă pe oameni mai înţelepţi. Căci cele ce s-au grăit cu mulţi ani mai înainte cad de obicei întru defăimare. Deci mai înainte se face pomenirea acelora prin Proorocul acesta. Şi cum că pământ se numesc cei ce păcătuiesc vom arăta acum.

După ce Proorocul acesta a zis „ca să întoarcă inima tatălui spre fiu", a spus: „Ca să nu vin şi să bat pământul de tot" (4, 6). Adică pe cei ce păcătuiesc. Vezi că cei ce păcătuiesc se numesc pământ.

Şi în alt loc spunând proorocul Isaia despre Hristos, zice: „Şi va fi încins mijlocul Lui cu dreptate şi coastele Lui cu adevăr învelite" (11, 5). Şi asta nu că Dumnezeu are coaste şi mijloc, căci El este fără trup, ci ne arată judecata cea nemitarnică şi neamăgită a Judecătorului. Căci nu vor mai fi năpăstuitori, învinuitori, sau cei ce dau mită, nici dreptul nu va fi lipsit de cunoştinţa acestora. La judecătoriile acestea de cele mai multe ori cel nevinovat se pedepseşte, iar cel vinovat scapă, pentru că se strică dreptatea. Iar când va veni Judecătorul cel drept şi nemitarnic, Cel ce are mijlocul încins cu dreptate şi coastele înfăşurate cu adevăr, toţi vor dobândi cu dreptate ale lor cu de-amănuntul. „Şi va bate pământul cu cuvântul gurii Lui" (11, 4). Şi ca să te încredinţezi că nu zice despre pământ, ci despre păcătoşi a spus: „şi cu Duhul buzelor Sale va omorî pe cei necredincioşi". Vezi că şi aici a numit pe păcătoşi pământ?

Deci ştiindu-le pe acestea, când auzi „că tot pământul era o gură", înţelege firea omenească. Şi ne aduce aminte nouă de prostimea noastră, căci mare lucru şi bun este a cerceta şi a şti rudenia noastră, şi îndestulătoare învăţătură este aceasta pentru smerita cugetare, adică cercetarea firii. Aceasta poate potoli toate patimile şi să aducă linişte în minte. De aceea oarecine sfătuia zicând: „Ia aminte de sineţi, cugetă la firea şi alcătuirea ta şi de-ajuns îţi va fi aceasta pentru a fi totdeauna smerit". Din această pricină dreptul acela Avraam în toată vremea avea acest gând întru sine şi niciodată nu cugeta înalt. Şi cel ce vorbea cu Dumnezeu şi-a dobândit atâta îndrăzneală, mărturisit fiind de El pentru fapta cea bună, zicea: „Iar eu sunt pământ şi cenuşă" (Fac. 18, 27).

Iar altul voind să smerească pe omul cel îngâmfat şi trufaş, nu aduce cuvinte lungi, ci îi aduce aminte numai de fire şi-l mustră tare zicând: „Ce se trufeşte pământul şi cenuşa?". (Înţ. lui Sirah 10, 9). Dar îmi spui cele ce vor fi cu minte după moarte? Potoleşte-l, căci acum nu ştie că este pământ şi cenuşă. Vede podoaba trupului, stăpânirea, mulţimea slugilor şi a linguşitorilor care aleargă după el. Este îmbrăcat cu haine scumpe, suit la treaptă înaltă de dregătorie, pompa îl amăgeşte şi-l face să-şi uite firea.

Numai noi cei înţelepţi şi smeriţi ştim că suntem pământ şi cenuşă, iar acela nu caută dovada de la moarte, nici merge la mormintele strămoşilor, ci priveşte numai la cele ce sunt

de față, negîndindu-se deloc la cele ce vor să fie. Învață-l acum de aici că este pământ şi cenuşă! Aşteaptă, totuşi şi nu-l învăța aceasta, ci altceva mult mai smerit, căci dacă se va trufi, să-şi cunoască prostimea sa. Şi fiind viu să-şi ia doctoria.

Şi după ce a zis: „Ce se trufeşte pământul şi cenuşa", au spus: „că în viața lui am lepădat cele dinăuntrul lui". Ce este aceea „că în viața lui am lepădat cele dinăuntrul lui"? Se pare neînțeles ceea ce s-a grăit. Cele dinăuntru sunt măruntaiele, mațele şi pântecele cel plin de gunoaie, de multă necurăție şi de putoare. Nu învinuind firea, ci doresc să-l aduc la smerenie, ca şi în viață el să vadă smerenia firii. Ai văzut cât de proastă şi stricăcioasă este firea noastră? Nu aştepta ziua morții ca să-ți cunoşti neputința ta, ci încă fiind în viață adu-i aminte de cele dinăuntrul său, ca să vadă că este un nimic.

Nu deznădăjdui, nici te teme, căci Dumnezeu ne-a făcut aşa nu urându-ne, ci fiindu-i milă de noi şi dându-ne pricini mari de smerenie. Şi dacă omul fiind pământ şi cenuşă a îndrăznit să zică că se va sui în cer (Isaia 14, 14), unde nu ar fi căzut cu mintea de n-ar fi avut frâul firii? Deci când vei vedea pe cineva trufindu-se, întinzându-şi cerbicia, trăgându-şi sprâncenele, umblând în caretă, îngrozind, băgând în temniță, dând la moarte şi nedreptățind, zi-i către el: „Ce se trufeste pământul şi cenuşa, că în viața lui am lepădat cele dinlăuntrul lui?".

Şi acestea se pot zice nu numai pentru omul cel simplu, ci şi pentru cel ce stă pe scaunul cel împărătesc. Să nu priveşti la porfiră, nici la coroană sau la hainele cele de fir, ci cearcă firea şi vei vedea că nimic nu are mai mult decât oamenii cei de rând. Iar dacă vrei să priveşti porfiră, coroana şi hainele cele de fir şi toată pompa priveşte-le, dar vei vedea că toate acestea au ca materie pământul. Căci zice: „Şi toată slava omului, ca floarea ierbii" (Isaia 40, 7). Iată că toată podoaba aceea s-a arătat mai proastă şi decât pământul.

Vezi cum aducerea aminte de fire smereşte trufia şi surpă toată mândria? De ajuns este să cugetăm cine suntem şi din ce lucruri suntem alcătuiți şi va pieri toată mândria gîndurilor. Din această pricină ne-a făcut Dumnezeu din două firi. Că dacă te vei înălța cândva spre mândrie, să te smerească prostimea trupului, iar dacă vei lua în minte ceva nevrednic şi străin de cinstea ce ți s-a dat de Dumnezeu, să te înalțe neamul cel bun al sufletului spre râvna puterilor celor cereşti.

Şi cercetarea şi cugetarea la firea noastră este îndemânatecă şi folositoare nu numai pentru surparea mândriei, ci şi a oricărei alte pofte, ori a banilor, ori cea trupească care îndeamnă spre necurăție; de ajuns este lucrarea aceasta spre încetarea patimii. Deci când vei vedea o femeie frumoasă, având ochi luminoşi şi veseli, cu obrazul strălucind şi cu chipul de o neasemănată frumusețe, care îți va aprinde gândul şi-ți va creşte pofta, pune-ți în minte că este pământ şi cenuşă şi sufletul tău va înceta să se mai turbeze. Descopere pielea feții ei şi atunci vei vedea care este frumusețea. Nu privi numai fața cea de deasupra, ci treci cu gândul înăuntru şi nu vei afla altceva fără numai oase şi vine şi flegmă. Şi de nu sunt de ajuns acestea gândeşte-te că ea se schimbă, îmbătrâneşte, se îmbolnăveşte, i se afundă ochii, obrazul i se îngălbeneşte şi toată floarea aceea se strică. Gândeşte-te de ce te minunezi şi ruşinează-te de judecata ta, că te miri de lut şi de cenuşă şi te aprinzi de praf şi spuză. Şi zic acestea nu prihănind firea. Să nu fie! Nici ocărând-o şi defaimând-o, ci pregătind doctorii celor bolnavi. Şi pentru aceasta a făcut-o Dumnezeu în acest fel, ca să-şi arate şi puterea Sa şi purtarea Sa de grijă față de noi, căci cu prostimea firii ne îndeamnă la smerenie şi ne potoleşte orice poftă, şi să-Şi arate şi înțelepciunea Sa, făcând din lut atâta frumusețe.

De aceea atunci când micşorăm firea, descoperim meşteşugul Ziditorului. Şi precum mai mult ne minunăm de sculptorul de statui atunci când face una frumoasă din aur, decât atunci când va face din lut chipul desăvârşit şi bine întocmit, aşa şi de Dumnezeu ne minunăm şi-L slăvim că în cenuşă şi în lut, adică în trupurile noastre, a pus frumusețe negrăită şi înțelepciune nespusă. Şi nu numai în trupurile noastre a făcut aceasta, ci în toată zidirea. Peste tot creând făpturi simple a amestecat în ele semnul cel luminat al meşteşugului Său cu slăbiciunea, ca privind meşteşugul şi frumusețea [lor] să te minunezi de Ziditorul, iar privind slăbiciunea firii, să nu te închini celor create.

Soarele este luminos când străluceşte şi luminează toată lumea, dar când vine noaptea lipseşte, căci zice: „Ce este mai luminos decât soarele? Dar şi acesta lipseşte” (Înț. lui Sirah 17, 26). Şi nu a lipsit numai noaptea ci şi ziua de multe ori, ca să te minunezi de Ziditorul pentru aceasta şi să nu te închini celui zidit pentru slăbiciunea sa.

Vezi cerul acesta cât este de mare? Cât de frumos şi cât de strălucitor este? Mult mai plăcut la vedere decât trupurile noastre, dar este neînsuflețit. Priveşte în el şi meşteşugul, dar şi slăbiciunea. Şi le-a unit pe amândouă numai pentru întărirea ta. Ca să nu defaimi pe Ziditorul ca pe un slab, a făcut făpturi frumoase, iar ca să nu te închini lor ca unor dumnezei, le-a făcut şi cu lipsă.

Să vă aduceți aminte de acestea totdeauna. Căci tâlcuim Scripturile nu numai ca să le învățați, ci ca să vă şi îndreptați năravurile. Şi de nu se va face aceasta de prisos citim, de prisos tâlcuim. Şi pentru un luptător intrând în locul cel de luptă uns şi pregătit cu toată grija de mâinile antrenorului, dar venind lupta acel meşteşug se va dovedi nefolositor, atunci de prisos a mai intrat în locul cel de luptă, aşa şi voi venind aici şi învățându-vă toate luptele şi meşteşugurile diavolului, dar dacă atunci când va veni vremea luptelor vă veți împiedica, văzând fața frumoasă, înălțându-vă cu mândria, sau biruindu-vă de orice alt gând rău, în zadar ați intrat aici.

Aduceți-vă aminte de cuvintele pe care le-am grăit nu împotriva firii, ci împotriva poftei cei desfrânate. Şi nu am zis acestea ca să învinuim firea, ci ca să alungăm pofta. Şi aşa potoliți mânia, aşa alinați pofta, aşa doborâți mândria.

„Şi era tot pământul o gură şi un glas tututor”. Nu pentru sunetul gurii s-a spus, ci cum că toți oamenii aveau o limbă. Dar de ce a numit limbă gura? Pentru că Scriptura are obicei să numească aşa. Dar de nevoie este să ştiți şi de ereticii care prihănesc zidirea lui Dumnezeu şi zic că trupul este rău. Şi fiindcă Scriptura numeşte mişcările cele rele ale minții cu nume de animale, sau de obiecte, cum ar fi: „Ascuțit-au limba lor ca a şarpelui” (Ps. 139. 3) şi „Limba lor sabie ascuțită” (Ps. 56, 6), ei zic că despre limbă ca mădular s-a zis. Dar nu s-a zis pentru ea. Să nu fie! Căci limba este făcută de Dumnezeu. Ci s-a zis despre grăirile cele ucigătoare care omoară oameni, ucigându-i mai cumplit decât cu sabia. „Limba lor sabie ascuțită„ şi iarăşi: „Buze viclene în inimă au grăit rele”. Acestea s-au zis nu despre mădularul trupului, ci despre cuvintele cele cu vicleşug. La fel şi când zice: „Şi era tot pământul o gură”, nu a arătat că toți oamenii aveau o gură, ci glasul, adică graiul, l-a numit gură. Căci după ce a zis „era tot pământul o gură” a spus „şi un glas tuturor”. De asemenea şi când zice: „Groapă deschisă este gâtlejul lor” (Ps. 5, 9), nu prihăneste gâtlejul, ci cuvintele cele rele care se suie de acolo. Mormântul este locul care primeşte trupurile moarte, şi în acest fel sunt gurile acelora care prihănesc pe Ziditorul şi gurile oamenilor care grăiesc cuvinte de ocară şi care scot cuvinte spurcate şi rele din gurile lor.

O, omule, umple-ți gura de bună mireasmă, nu de putoare; fă-o vistierie împărătească, iar nu groapă satanicească. Şi de este groapă astup-o, ca să [nu] iasă afară putoarea. Ai gânduri rele? Nu le scoate afară prin cuvinte. Lasă-le să zacă jos şi degrab se vor sugurma.

Oameni suntem şi de multe ori gândim sfaturi rele, necuvioase şi de ocară, dar să nu lăsăm ca gândurile să se facă cuvinte, ci strâmtorându-le jos să se facă slabe şi să piară. Şi precum de va pune cineva într-o groapă multe feluri de fiare neîmblânzite, de va astupa groapa le omoară cu lesnire, însă de le va lăsa o gaură mică spre răsuflare le face multă mângâiere, nelăsându-le să piară şi sălbătăcindu-le mai rău, aşa se face şi cu gândurile cele rele când se vor naşte înăuntru. Căci de le vom închide ieşirea lor degrab le prăpădim, iar dacă le vom scoate afară prin cuvinte, mai tari le-am făcut, dându-le răsuflare prin limbă, şi noi cădem degrab în prăpăstiile faptelor celor necuvioase de la rostirea cuvintelor celor de ocară.

Proorocul n-a zis simplu „groapă”, ci „groapă deschisă”. Căci nu numai pe sine se ruşinează cel ce grăieşte cuvintele cele de ocară, ci şi pe cei de aproape şi pe cei care petrec împreună cu el îi umple de multă vătămare. Şi precum de vom deschide gropile şi mormintele, vom umplea oraşele de ciumă şi boală molipsitoare, tot aşa de se vor deschide gurile cele de

ocară, pe toți acei cu care petrec împreună îi va umplea de boală cumplită. De aceea trebuie să punem la gură ușă, încuietoare şi zăvor.

Şi cum că atuncea era o limbă s-a arătat destul din acestea, dar acum de nevoie este să spunem pentru care pricină s-au adaus celelalte multe limbi? Ci mai întâi să vorbim despre îndreptarea obiceiurilor.

Să punem limbii noastre frâu, ca să nu scoată afară cum ar vrea toate cele din minte; să nu grăiască de rău pe frați; să nu ne muşcăm şi să nu ne mâncăm unii pe alții, căci cei ce muşcă cu cuvintele sunt mai răi decât cei ce muscă cu dinții.

Căci aceia cu dinții muşcă trupul, iar aceştia cu cuvintele muşcă sufletul, răneşte cinstea, făcând rana nevindecată. Şi va primi pedeapsă mai mare, cu cât mai cumplită este muşcarea. Şi cel ce muşcă, adică grăitorul de rău, nu va scăpa de pedeapsă, fiindcă nu are pricină, dreaptă sau nedreaptă, a răutății sale. Celelalte păcate cu toate că au pricini necuviincioase; curvarul îşi împlineşte pofta, hoțul îşi uşurează lipsa, ucigaşul de oameni îşi potoleşte mânia, dar grăitorul de rău nu poate aduce nici o pricină. Căci spune-mi: Ce avuție de bani dobândeşte? Ce poftă îşi împlineşte? Nici una din astea, ci grăirea de rău este o fiică a zavistiei, care nu are nici o pricină, nici dreaptă, nici nedreaptă. De aceea s-a lipsit de toată iertarea.

Voieşti să prihăneşti? Iți voi da ție materie folositoare.

Voieşti să grăieşti de rău? Grăieşte de rău păcatele tale. Căci zice: „Spune tu întâi păcatele tale ca să te îndreptezi” (Isaia 43, 26). Ai văzut grăire de rău îndreptățită, care aduce laudă şi cunună? Şi iarăşi: „Dreptul singur este pârâşul său de la întâiul cuvânt” (Pilde 18, 17). Al său nu al altuia.

De te vei face pârâş şi grăitor de rău al altuia, te vei pedepsi, iar de te vei face al tău, te vei încununa. Şi ca să cunoşti ce lucru mare şi bun este a-şi prihăni cineva greşelile sale, auzi că „dreptul singur este pârâşul său de la întâiul cuvânt”. Dar dacă este drept, cum este şi pârâş? Şi de este pârâş, cum este drept? Dreptul nu este vinovat pârii şi grăirii de rău, dar s-a zis aşa ca să ştii că dacă cineva va fi păcătos, dar se va pârî şi-şi va prihăni păcatele sale se face drept prin învinuirea sa. Dar ce înseamnă „de la întâiul cuvânt”?

Ia aminte cu dinadinsul. La tribunale judecata se face în două părți, fiindcă unii trag la judecată pe alții, iar alții singuri se trag; unii pârăsc, alții se pârăsc; unii sunt vinovați, iar alții nevinovați.

Şi în partea cea dintâi a judecății dă cuvântul celui ce pârăşte, celui ce este nevinovat. Dar aici este invers, tu cel ce eşti vinovat răpeşte mai întâi cuvântul, ca să te faci vinovat. Nu aştepta pe pârâşul tău, dacă eşti dintre cei vinovați. Ci mai înainte de a auzi de la acela pâra, prihăneşte tu cele greşite de tine.

Limba este sabie ascuțită, dar să nu facem răni altora cu ea, ci să tăiem cu ea putrejunile noastre. Voieşti să cunoşti că drepții aveau obicei de a nu grăi de rău pe alții, ci numai pe ei? Ascultă pe Pavel, care strigă: „Mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Hristos Iisus, Domnul nostru, că m-a socotit credincios şi m-a pus să-I slujesc, pe mine, care mai înainte huleam, prigoneam şi batjocoream” (I Tim. 1, 12, 13). Vezi cum se grăieşte de rău pe sine? Şi iarăşi zice: „Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu” (I. Tim. 1, 15), şi iarăşi: „... nu sunt vrednic să mă numesc apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu” (I Cor. 15, 9). Ai văzut că peste tot se grăieşte de rău pe sine? Căci ştia folosul acestei grăiri de rău cum că lucrează dreptate. Deci când era trebuință a se prihăni şi a se grăi de rău pe sine, făcea aceasta fără cruțare. Iar când vedea pe alții judecând relele străine cu multă asprime le astupă gurile, zicând: „De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului şi va vădi sfaturile inimilor” (I Cor. 4, 5).

Lasă judecata Aceluia care ştie cele ascunse ale minții. Şi deşi socoteşti că ştii cu de-amănuntul cele ale aproapelui, greşită este judecata ta, „căci cine dintre oameni ştie cele ale omului, decât duhul omului, care este în el?” (I Cor. 2, 11).

Câți din cei lepădați şi proşti vor străluci mai luminat decât soarele?

Şi câţi din cei vestiţi şi mari se vor descoperi că sunt cenuşă şi morminte văruite?

Ai auzit pe Pavel cum se grăieşte de rău pe sine, pomenind adeseori cu tărie păcatele pentru care nu mai trebuia să dea seama? Că a fost hulitor, prigonitor şi batjocoritor, dar păcatele acestea le-a dezlegat botezul. Cu toate acestea îşi aduce aminte de ele, nu că ar avea să dea seamă pentru ele, ci ca să arate iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că cine fiind el ce i-a făcut, adică din prigonitor l-a făcut apostol. Şi dacă acela îşi aducea aminte de păcatele cele stinse şi iertate, cu mult mai mult trebuie să ne aducem noi aminte de cele făcute după Botez.

Căci ce îndreptare, sau ce iertare vom avea, auzind pe acela că de multe ori îşi pomeneşte păcatele care nu mai sunt sub vină, iar noi nici pentru acelea de care vom da seama nu ne aducem aminte, ci lăsând cele ale noastre, iscodim cele străine? Ascultă pe Petru zicând: „Ieşi de la mine, Doamne, că sunt om păcătos". Ascultă cum şi Matei îşi prihăneşte petrecerea sa, numindu-se vameş neruşinându-se a-şi vădi viaţa sa cea mai dinainte. Şi fiindcă nu aveau cu ce se prihăni după Botez, îşi aduceau aminte de cele mai dinainte, învăţându-ne ca să nu purtăm grijă de relele cele străine, ci de ale noastre şi adeseori să le cugetăm cu mintea. Căci nu este altă doctorie mai bună ca aceasta spre ştergerea păcatelor, precum este pomenirea lor cea deasă şi prihănirea lor neîncetată.

Astfel făcând vameşul a putut să-şi lepede relele lui cele nenumărate, căci a zis: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!" (Luca 18, 13). Iar fariseul a căzut din toată dreptatea, pentru că lăsând cugetarea la cele greşite de el, osândea lumea zicând: „Nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca acest vameş". De aceea şi Pavel sfătuia: „Iar fapta lui însuşi să şi-o cerceteze fiecare şi atunci va avea laudă, dar numai faţă de sine însuşi şi nu faţă de altul" (Galateni 6, 4).

Voieşti să ştii că şi în Scriptura cea Veche drepţii se prihăneau pe ei? Ascultă-i grăind asemenea. David zice: „Fărădelegile mele au covârşit capul meu; ca o sarcină grea s-au îngreuiat peste mine" (Ps. 37, 4).

Iar Isaia strigă: „O, ticălosul de mine, că om fiind şi buze necurate având" (6, 5).

Iar cei trei tineri petrecând în cuptor şi dându-şi trupurile lor la moarte pentru Dumnezeu, se numărau între cei mai de pe urmă păcătoşi, zicând: „Greşit-am fărădelege am făcut" (Cânt. celor 3 tineri, vers. 5). Cu toate că ce era mai strălucit şi mai curat decât ei? Chiar dacă ar fi făcut ceva păcate, totuşi pe toate le-a şters văpaia aceea. Cu toate acestea nu cugetau la isprăvile lor, ci la păcatele lor.

La fel şi Daniil după ce a fost aruncat în groapa cu lei, şi după pedepsele cele nenumărate pe care le-a suferit, tot pe el se prihănea.

Şi pentru ce făceau aşa? Pentru că cel ce grăieşte de rău pe alţii întărâtă pe Stăpânul. Iar cel ce se grăieşte de rău pe sine, Îl îmblânzeşte şi-L împacă cu el. Şi pe cel drept mai drept îl face, iar pe cel păcătos îl izbăveşte de vina greşelilor şi-l face vrednic de iertare.

Deci acestea ştiindu-le, să nu iscodim relele cele străine, ci cele ale noastre.

Să cercetăm conştiinţa noastră, să ne aducem aminte de toată viaţa noastră şi să cercetăm pe fiecare din cele greşite de noi. Şi nu numai să nu grăim de rău pe alţii, şi nici să ascultăm pe alţii când grăiesc de rău, căci şi pentru aceasta este pregătită vină şi osândă mare. Fiindcă zice: „Auz deşert să nu primeşti" (Ies. 23, 1). Şi n-a zis „auz deşert să nu crezi" ci nici să-l primeşti. Astupă-ţi urechile oprind intrarea grăirii de rău şi arată că tu cel ce auzi nu eşti un vrăşmaş şi potrivnic mai mic celui ce grăieşte de rău decât cel ce se prihăneşte şi se grăieşte de rău. Urmează Proorocului care zice: „Pe cel ce clevetea în ascuns pe vecinul său, pe acela l-am izgonit" (Ps. 100, 5). Nu a zis că „nu am crezut", sau că „nu am primit cele grăite de el", ci „l-am izgonit" ca pe un vrăjmaş şi potrivnic.

Dar sunt unii care se mângâie pe ei înşişi, zicând: „Doamne, nu-mi socoti mie păcatul acesta!" socotind că auzind ceva rău au greşit şi sunt datori lui Dumnezeu. De ce este trebuinţă de această îndreptăţire? De ce trebuie să ceri iertare pentru aceasta? Taci şi te-ai izbăvit de toată vina.

Nu zi nimic şi vei fi curat şi fără frică. De ce îţi împleteşti ţie gânduri, supărând pe Dumnezeu şi pe oameni? De ce te învinovăţeşti? De ce-ţi faci sarcina mai grea? Nu-ţi este de

ajuns să dai seama pentru greşelile tale, ci mai grămădeşti şi iertare pentru aceasta? Taci şi te-ai izbăvit de toată vina. Nu ai păcat când auzi un cuvânt, ci ai păcat când auzindu-l, nu vei tăcea, făcându-te astfel vinovat nu numai de cuvântul acela, ci de grăirea de rău.

„Căci din cuvintele tale te vei îndrepta, şi din cuvintele tale vei fi osândit" (Matei 12, 37). Şi acestea s-au zis nu pentru cei clevetiți, ci pentru cei ce clevetesc, apoi se tem să se mărturisească. Căci cel clevetit nu a fost vătămat cu nimic. Ci cele grăite despre el de vor fi minciuni, plată va lua, iar de vor fi adevărate, nici aşa nu pătimeşte nici o vătămare de la grăirea ta de rău.

Căci Judecătorul nu va hotărî pentru el luându-se după ocara ta. Şi ca să zic ceva mai minunat, de va suferi cu bucurie hula, mare folos va dobândi, precum a dobândit vameşul. Iar cel ce grăieşte de rău, deşi mincinoase sau adevărate de vor fi cele grăite de el, foarte mult se va păgubi. Şi nu mai este trebuință de a dovedi aceasta. Şi cum că deşi va grăi lucruri adevărate mai grea îşi face lui judecata arătat este tuturor, căci în loc să acopere nevoile şi păcatele aproapelui le descoperă şi le publică la toți, făcându-se pricinuitor de smintele.

Şi dacă cineva va sminti numai pe unul va lua pedeapsă mare, atunci cel ce sminteşte mulți cu vestea cea rea, câtă pedeapsă nu va suferi? Fariseul nu mințea, ci grăia adevărul, numind păcătos pe vameş, dar însă a fost pedepsit. Deci acestea ştiindu-le, iubiților, să fugim de grăirea de rău, căci nu este alt păcat mai cumplit şi mai uşor de făcut decât acesta. Pentru care pricină? Pentru că se face mai repede decât altă călcare de lege şi răpeşte degrab pe cel ce nu ia aminte.

Celelalte păcate au trebuință de vreme, de cheltuială, de răbdare, de ajutători şi de multe ori cu îndelungarea vremii nu se mai fac. De pildă: Voieşte cineva să omoare, voieşte cineva să fure, sau să nedreptățească? Dar trebuie să lucreze mult, şi zăbovind, i s-a potolit mânia, s-a depărtat de la el pornirea cea rea, i s-a stricat scopul lui cel rău şi n-a mai dus la sfatul lui lucrarea.

La grăirea de rău nu este aşa. Căci de nu vom fi foarte treji, iute ne răpeşte. Şi ca să grăim de rău nu este nevoie nici de vreme, nici de răbdare, nici de cheltuială, nici de vreo altă lucrare, ci de ajuns este numai a voi şi îndată voința s-a făcut lucrare, căci numai limba este aceea ce slujeşte. Şi devreme ce răul acesta se răspândeşte iute, înconjurându-ne cu lesnire, iar osânda şi pedeapsa sunt cumplite. Să fugim de boala aceasta cu multă luare aminte.

Iar răutățile altora să le acoperim şi să nu le vădim, ci să sfătuim pe cei ce greşesc, precum zice Domnul: „De-ți va greşi ție fratele tău, mergi de-l mustră pe el între tine şi el singur" (Matei 18, 15), căci mustrările care se fac aşa mai lesne aduc vindecarea.

Să nu muşcăm sau să descoperim rănile cele străine, asemănându-ne muştelor, ci să urmăm albinelor. Muştele se pun pe răni şi muşcă, iar albinele zboară peste flori. De aceea acestea întocmesc faguri, iar acelea aduc boli trupurilor pe care stau. Acelea aduc dezgust, iar acestea sunt plăcute şi lăudate.

Deci şi noi să facem ca sufletul nostru să zboare în livada faptelor celor bune ale sfinților şi adeseori să sorbim buna mireazmă a isprăvilor lor, iar rănile celor de aproape să nu le dezvelim.

Şi de vom vedea pe vreunii vorbind de rău, să le astupăm gurile, punându-le înainte frica osândei şi aducându-le aminte că toți suntem frați. Iar dacă nu vor lua aminte la nici una din acestea, să-i socotim ca nişte muşte, ca măcar această ocară să-i depărteze de la cugetarea cea rea. Ca izbăvindu-se astfel de această îndeletnicire deşartă, toată osârdia lor s-o cheltuiască la cercetarea răutății lor. Făcând aşa şi cei căzuți se vor scula, şi cei ce cugetă adeseori la răutăți se vor lepăda de ele cu lesnire, împiedicându-i pomenirea celor greşite ale altora.

Cei ce cercetează adeseori faptele bune ale sfinților vor câştiga mare râvnă spre urmarea acelora. Şi prin toate acestea cuprinzând întreg trupul Bisericii, vom putea şi noi, împreună cu adunarea aceasta desăvârşită, să intrăm în împărăția cerurilor. Pe care fie s-o dobândim cu toții, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi împreună cu Care Se cuvine slava Tatălui şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT

Către cei ce au lăsat biserica
şi s-au dus la alergările de cai şi la teatre

Acestea sunt de suferit?

Acestea sunt de răbdat?

Pe voi înşivă voiesc să vă pun judecători asupra voastră. Aşa şi Dumnezeu a făcut cu evreii, că învinuindu-i le zicea: „Poporul Meu, ce am făcut eu ţie, cu ce te-am întristat, sau cu ce te-am îngreuiat? Răspunde-mi mie!” sau: „Ce greşeală au aflat părinţii voştri întru Mine?”.

Lui îi voi urma şi eu şi iarăşi voi grăi către voi: Acestea sunt de suferit? Acestea sunt de răbdat? După atâtea cuvinte îndelungate şi după atâta învăţătură unii, lăsându-ne pe noi, s-au dus să privească la caii ce se întrec în hipodrom şi aşa au înnebunit, încât toată cetatea au umplut-o de strigare şi de răcnete fără rânduială, pricinuind mult râs, dar mai vârtos plâns.

Eu stând în casă şi auzind izbucnind strigarea aceea pătimeam mai cumplit decât cei ce se înviforează. Şi precum aceia se tem pentru viaţa lor când valurile lovesc în pereţii corăbiei, aşa şi eu mă ruşinam şi priveam la pământ, când auzeam acele strigări, mai cumplite decât valurile. Cei de sus strigau cu necuviinţă, iar cei de jos în mijlocul târgului stând, lăudau pe călăreţi, strigând mai cumplit decât ceilalţi.

Ce vom grăi, sau ce vom răspunde spre a ne îndreptăţi, dacă vreun străin venind va vedea unele ca acestea. Oare nu va zice: „Aceasta este cetatea Apostolilor? Aceasta este aceea care a luat un astfel de Dascăl? Acesta este poporul cel iubitor de Hristos, cel curat şi duhovnicesc?”

Nu v-aţi sfiit nici de ziua în care s-au săvârşit tainele mântuirii neamului nostru, ci în Vinerea în care Stăpânul tău se răstignea pentru lume, în care se aducea o jertfă ca aceasta, în care se deschidea raiul şi tâlharul se întorcea la patria cea veche, în care blestemul se dezlega şi se pierdea păcatul, în care a încetat vrajba cea de multă vreme şi s-a făcut împăcarea oamenilor cu Dumnezeu şi toate s-au prefăcut, în Ziua aceea în care trebuia să posteşti, să te mărturiseşti şi să înalţi rugăciuni de mulţumire către Cel ce a făcut atâtea bunătăţi lumii, atunci tu, lăsând Biserica şi Jertfa cea duhovnicească, adunarea fraţilor şi cinstea postului, ai fost dus, robit de diavolul, la priveliştea aceea.

Acestea sunt de suferit? Acestea sunt de răbdat? Nu voi înceta să zic adeseori acestea, mângâindu-mi astfel răbdarea şi punând-o înaintea ochilor voştri. Cum vom putea să facem iarăşi pe Dumnezeu milostiv? Cum să-L împăcăm fiind mâniat?

Mai înainte cu trei zile s-a vărsat ploaie mare, ducând apele cu ele toate de la gură, ca să zic aşa, răpind masa lucrătorilor de pământ, adică culcând la pământ lanuri încărcate şi toate celelalte putrezind din pricina umezelii celei multe. Şi s-au făcut litanii şi rugăciuni, şi toată Cetatea noastră a alergat ca un râu la locaşurile Apostolilor, luând de ajutători pe Sfântul Petru şi pe fericitul Andrei, pe Pavel şi pe Timotei. Iar după aceasta, potolindu-se mânia, trecând noianul şi îndrăznind împotriva valurilor, am alergat la verhovnici, la Petru temelia credinţei şi la Pavel vasul alegerii, săvârşind praznic duhovnicesc şi propovăduind nevoinţelor lor şi biruinţele împotriva dracilor.

Şi tu neînspăimântându-te de cele ce s-au făcut, nici învăţându-te de mărimea isprăvilor apostoleşti, deodată, după ce a trecut de abia o zi, sari şi strigi, trecând cu vederea sufletul tău cel robit şi târât de patimi, în locul alergării de cai, de ce nu ţi-ai strunit patimile cele dobitoceşti care sunt în tine, mânia şi pofta, şi să-ţi fi pus peste ele jugul cel bun şi uşor al filosofiei, având călăreţ gândul cel drept, şi aşa să fi alergat la darul chemării celui de sus. Nu din întinăciune, ci alergând de la pământ la cer, căci acest fel de alergare are înjugată dulceaţă

şi mult folos. Dar tu lăsând cele ale tale să se poarte prost şi la întâmplare, ai stat privind biruința altora, cheltuind în zadar şi spre rău atâta vreme.

Oare nu ştii că precum noi încredințând nişte bani slugilor noastre, le cerem socoteala până la un ban, aşa şi Dumnezeu pentru zilele vieții noastre, ne va cere socoteală cum am cheltuit fiecare zi? Ce vom zice dar? Şi ce vom răspunde când ni se va cere socoteală pentru ziua aceea?

Pentru tine a răsărit soarele şi luna a luminat noaptea şi a strălucit mulțimea cea felurită a stelelor.

Pentru tine au suflat vânturile şi au curs râurile.

Pentru tine au răsărit semințele şi pomii au făcut rod. Ziua şi noaptea călătorind şi-au păzit rânduiala lor cea firească. Toate acestea s-au făcut pentru tine. Iar tu, când toate făpturile îți slujesc, împlineşti pofta diavolului? Şi luând o aşa casă mare cu chirie de la Dumnezeu, lumea aceasta zic, n-ai plătit chiria.

Şi nu ți-a fost destul în ziua dintâi, ci şi a doua zi, când trebuia să te odihneşti puțin de răutatea aceea, te-ai suit din nou la teatru, alergând din fum în foc şi aruncându-te în altă prăpastie mai cumplită. Bătrânii şi-au ruşinat bătrânețea lor, tinerii şi-au prăpăstuit tinerețea, iar părinții şi-au dus acolo copiii, băgându-i în prăpăstiile răutăților, încă din vârsta cea lipsită de răutate.

De aceea nu va greşi cineva de va numi pe astfel de părinți ucigaşi de fii, fiindcă cu răutatea lor pierd sufletele celor născuți. Dar poate vei zice: Ce răutate este aceasta? Mă tânguiesc că fiind bolnav, nu ştii că eşti bolnav, ca să cauți vindecare. Te-ai umplut de preadesfrânare şi întrebi: ce răutate este aceasta? Oare n-ai auzit pe Hristos zicând: „Că oricine se uită la femeie poftind-o a şi preadesfrânat cu ea”? (Matei 5, 28). Şi dacă voi privi fără să o poftesc? Vei zice. Dacă nu ți-ai înfrânat privirea, ci ai pus atâta osârdie pentru aceasta, cum vei putea rămâne neîntinat după ce ai privit? Oare trupul tău este piatră, sau fier? Eşti îmbrăcat cu trup, cu trup omenesc care se aprinde de poftă mai repede ca fânul. Şi ce să zic de spectacol? În târg de multe ori de vom întâlni o femeie ne tulburăm. Iar tu şezând sus unde este atâta îndemânare spre necuviință şi văzând femeie desfrânată intrând cu capul descoperit şi cu multă neruşinare, îmbrăcată cu haine de fir, ademenind, cântând cântece desfrânate, grăind cuvinte de ocară şi făcând alte necuviințe, care dacă te vei gândi după aceea la ele pleci capul privind în jos, îndrăzneşti să zici că nu pătimeşti nimic omenesc? Oare trupul tău este piatră, sau fier? Că nu voi înceta a zice iarăşi acestea. Oare tu eşti mai filosof decât bărbații cei mari şi viteji, care au căzut dintr-o simplă vedere? Nu ai auzit ce zice Solomon: „Oare va călca cineva pe cărbuni aprinşi şi nu-şi va arde picioarele? Oare de va ascunde cineva foc în sân, nu-şi va arde hainele? Aşa cel ce intră la femeie străină” (Pilde 6, 27-29). Că deşi nu te-ai împreunat cu desfrânata, dar cu pofta te-ai împreunat cu ea, şi cu mintea ai lucrat păcatul. Şi nu numai în acel timp, ci terminându-se spectacolul şi după ce ea s-a dus idolul ei zace în sufletul tău, luând de acolo cuvintele, gesturile, privirile, umbletul podoaba, cântecele cele desfrânate şi alte nenumărate rele.

Oare nu de aici sunt stricările caselor? Oare nu de aici divorțurile? Oare nu de aici luptele şi vrajbele? Oare nu de aici toate cele urâte, care nu se pot spune în cuvinte? Căci după ce te-ai umplut de ea şi te duci acasă înrobit, femeia nu-ți va mai părea drăgăstoasă, ci urâtă, copii ca o sarcină, slugile îngreuietoare, casa de prisos, iar grijile cele obişnuite spre chiverniseala lucrurilor de nevoie ți se vor părea supărăcioase, şi oricine se va apropia de tine ți se va părea ca o greutate şi o sarcină.

Lucru şi mai grav este că nu te întorci singur acasă, ci împreună cu tine ai pe desfrânata, nu cu trupul, ci cu imaginea. Şi ar fi fost mai uşor să fi fost cu trupul, căci degrab ar fi alungat-o femeia ta. Dar ea stă în mintea şi imaginația ta şi-ți aprinde dinăuntru cuptorul cel babilonesc, sau mult mai cumplit ca acela. Căci hrana focului acestuia nu este smoala şi catranul, ci ceea ce s-a zis mai sus, şi toate se întorc în sus şi în jos. Şi precum cei bolnavi de friguri, cu toate că n-au nici o pricină să învinuiască pe cei ce îi slujesc, dar din cauza bolii, se îngreuiază de toți. Aruncă bucatele, prihănesc pe doctori, se necăjesc pe cei de acasă şi se

turbează asupra celor ce îi slujesc, aşa şi cei ce bolesc cu această boală cumplită se mâhnesc, se necăjesc, văzând totdeauna pe aceea.

O lucruri cumplite! Lupul şi Leul şi celelalte fiare de vor fi săgetate fug de vânător, iar omul cel cuvântător de se va răni, aleargă după ceea ce l-a rănit, ca să ia o săgeată mai cumplită şi să se îndulcească rana sa. Şi lucrul acesta este mai dureros decât toate, căci face boala nevindecată. Şi cel ce nu urăşte rana, nici voieşte să se tămăduiască, cum va căuta doctorul? Pentru aceasta mă chinuiesc şi mă scârbesc că pogorându-vă de acolo luați aşa de mare vătămare, şi pentru puțină dulceață pătimiți chinuire nesfârşită. Şi mai înainte de gheenă şi de osândă pătimiți aici pedeapsa cea mai de pe urmă. Oare nu este aceasta munca cea mai de pe urmă, spune-mi? Ca să hrăneşti o poftă ca aceasta şi să te aprinzi totdeauna şi să porți pretutindeni cuptorul acestei pofte necuvioase şi mustrarea conştiinței?

Cum vei călca pe pragurile cele sfinte?

Cum te vei atinge de Masa cea cerească? Şi cum vei auzi cuvântul cel despre înfrânare şi curăție, fiind plin de atâtea bube şi răni şi mintea având-o slujitoare patimii?

Şi ce să mai zic celelalte? Căci văd numai pentru cele ce am zis acum este cu putință să se întrezărească durerea cugetului, fiindcă unii se lovesc peste frunte. Şi vă mulțumesc foarte că sunteți un popor aşa de milostiv. Dar socotesc că poate mulți din cer ce n-au greşit fac aceasta, durându-i pentru rănile fraților. De aceea mă chinuiesc şi mă întristez că pe acest fel de turmă o vătăma diavolul.

Dar de voiți îndată putem să oprim intrarea lui.

Cum şi în ce fel?

Dacă pe cei bolnavi îi vom vedea sănătoşi. Dacă întinzând mrejele învățăturii vom înconjura căutând pe cei prinşi de fiară, răpindu-i chiar din gura leului. Şi să nu-mi zici că puțini sunt acei care au rătăcit din turmă? Şi numai zece de ar fi, nu este mică paguba. Sau cinci, doi, sau măcar unul. Căci şi Păstorul nostru lăsând cele nouăzeci şi nouă de oi, a alergat la cea singură, şi nu S-a întors până ce nu a adus-o, împlinind astfel numărul cel de o sută care şchiopăta din lipsa celeia ce se rătăcise.

Să nu zic că numai unul este cel ce s-a rătăcit. Ci gândeşte-te că şi el este un suflet pentru care s-au făcut toate cele ce se văd; pentru care s-au dat legile şi pedepsele şi s-au făcut minunile cele nenumărate şi lucrările lui Dumnezeu cele de multe feluri; pentru care n-a crutat nici pe Unul-Născut Fiul Său.

Gândeşte-te cât preț s-a dat numai pentru unul şi nu defăima mântuirea lui, ci ducându-te întoarce-l iarăşi la noi şi-l convinge să nu mai cadă în aceleaşi păcate şi vom avea plată mare. Dar de nu ne va suferi pe noi învățându-l, nici pe voi sfătuindu-l, voi pune în lucrare puterea pe care ne-a dat-o Dumnezeu, nu spre surpare, ci spre zidire.

De aceea vă spun şi strig cu mare glas: Că dacă după învățătura şi sfătuirea aceasta va merge cineva la vătămarea teatrelor celor călcătoare de lege, nu-l voi mai primi înlăuntrul acestor curți, nu-l voi lăsa să se atingă de Sfânta Masă, nici îl voi împărtăşi cu Tainele, ci precum păstorii despart pe oile cele pline de râie de cele sănătoase, ca să nu se molipsească de boală, aşa voi face şi eu. Şi dacă în Legea Veche leprosului i se poruncea să stea afară de tabără, chiar dacă ar fi fost şi împărat, cu mult mai vârtos noi vom scoate afară din această tabără sfântă pe cel lepros cu sufletul.

La început am folosit învățătura şi sfătuirea, dar acum după acestea de nevoie voi şi tăia. Căci am un an de când am venit în cetatea aceasta şi nu am încetat mereu să vă sfătuiesc, dar devreme ce unii au rămas întru putrejune, trebuie să aducem tăierea. Şi deşi nu am fier, dar am cuvânt mai tăios decât fierul. Deşi nu port foc, dar am certare mai fierbinte ca focul ce poate arde mai tare. Aşadar nu defăima hotărârea noastră, că deşi suntem simpli şi nevrednici, dar ni s-a încredințat de la Dumnezeu puterea care poate face aceasta.

Deci să se scoată afară unii ca aceştia, ca şi cei sănătoşi dintre noi mai sănătoşi să se facă, iar cei bolnavi să se ridice din această boală cumplită. V-ați cutremurat auzind această hotărâre, fiindcă văd că v-ați posomorât la față. Să se schimbe şi voi schimba hotărârea. Căci precum am luat putere a lega, aşa şi a dezlega şi a întoarce iarăşi. Şi noi nu voim să tăiem şi să

despărțim pe frații noştri, ci vrem ca să lepădăm ocara adusă Bisericii. Căci acum şi elinii râd de noi şi iudeii ne batjocoresc, vazându-ne că greşim şi trecem cu vederea. Iar când vor vedea că păzim legile noastre ne vor lăuda foarte şi se vor minuna de Biserică.

Deci nimeni din cei ce petrec în această desfrânare să nu calce în Biserică. Şi de voi înşivă să fie mustrați ca nişte vrăjmaşi de obşte, căci zice: „Dacă vreunul nu ascultă de cuvântul nostru prin epistolă, pe acela să-l însemnați şi să nu mai aveți cu el nici un amestec" (II Tes. 3, 14).

Şi să faceți aceasta nevorbind cu el, nici primindu-l în casă, nici împărtăşindu-l de hrană, nici de intrare, nici de ieşire, nici petrecând cu el în târg. Şi făcând aşa cu lesnire îi vom dobândi. Căci precum vânătorii înconjură din toate părțile fiarele cele ce nu se prind cu uşurință ci hăituindu-le le bagă în cursă, aşa şi noi pe cei ce s-au sălbăticit să-i alungăm degrab în mrejele mântuirii, noi dintr-o parte, iar voi din cealaltă.

Am făcut aceasta să vă necăjiți şi voi împreună cu noi, dar mai ales să vă preocupați pentru Legile lui Dumnezeu şi să va întoarceți puțin de către frații aceştia care bolesc de călcarea legii, ca să-i aveți apoi totdeauna.

Căci şi voi de veți trece cu vederea cele poruncite de noi nu mică pedeapsă veți lua. Şi dacă în casele oamenilor de se va prinde vreuna din slugi furând aur sau argint, se pedepseşte nu numai acela care a fost prins, ci şi cei ce au ştiut şi nu au spus, cu cât mai mult în Biserică? Căci îți va zice atunci Dumnezeu: Dacă ai văzut că din Casa Mea s-a prădat nu argint sau un vas de aur, ci curăția şi înfrânarea, iar pe cel ce a primit Cinstitul Trup, împărtăşindu-se cu astfel de Jertfa, că s-a dus la locul diavolului, făcând astfel de călcare de lege, de ce ai tăcut? De ce ai suferit şi n-ai vestit preotului? De ce n-ai luat în seamă cu mare osârdie acestea? De aceea şi cu toate că vă voi mâhni, dar nu voi cruța nimic. Că este mai bine ca să ne mâhnim aici şi să ne izbăvim de judecata ce va să fie, decât îngăduindu-vă cu cuvinte blânde, să fim osândiți atunci împreună cu voi.

Şi nu este spre folos, nici fără primejdie a îngădui unele ca acestea tăcând. Căci fiecare din voi va da seama pentru sine, iar eu voi da seama pentru mântuirea tuturor. De aceea nu voi înceta a zice şi a face totul, deşi va fi trebuință să mâhnesc.

Cu toate că mă voi arăta aspru, dar o fac ca să pot sta înaintea acelui Divan înfricoşat, neavând întinăciune sau zbârcitură sau altceva de acest fel. Şi, o, de-ar fi, ca prin rugăciunile sfinților, şi deci ce s-au stricat să se întoarcă degrab şi cei ce au rămas să sporească nevătămați în curăție. Ca şi voi să vă mântuiți şi noi să ne bucurăm şi Dumnezeu să se slăvească acum şi pururea şi întru nesfârşiții vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT

Cum că este primejdios a merge la teatre imorale care provoacă la desfătări; cum că David, în cele ce a făcut lui Saul, a covârşit întru totul virtutea iertării; şi cum că a suferi cu blândeţe nedreptatea este la fel cu a da milostenie

Socotesc că mulţi din cei de mai înainte ne-au lăsat şi s-au dus la teatrele cele nelegiuite se află astăzi de faţă. Doresc să-i ştiu sigur, ca să-i alung afară de pragurile cele sfinte, nu ca să petreacă afară totdeauna, ci ca, îndreptându-se să se întoarcă iarăşi. Pentru că şi părinţii alungă de multe ori pe copiii cei ce greşesc şi îi opresc de la masă, ca prin sfătuirea şi cercetarea aceasta îndreptându-se la casa cea părintească.

La fel fac şi păstorii cu oile cele pline de râie pe care le despart de ele sănătoase, ca lepădând boala cea rea, să se întoarcă iarăşi curate la cele sănătoase, iar nu rămânând bolnave să umple de boală toată turma. De aceea şi noi voim să-i ştim pe aceia. Şi deşi cu ochii cei trupeşti nu-i putem deosebi, dar cuvântul îi va cunoaşte negreşit, că atingându-se de conştiinţa lor, îi va îndupleca cu lesnire să iasă afară de voie, arătându-le că numai acela este înăuntru care are mintea vrednică de petrecerea de aici.

Căci cel ce se uneşte cu această adunare sfântă având viaţă stricată este scos afară, deşi este cu trupul înăuntru, şi este mai izgonit decât cei închişi afară care nu pot să se împărtăşească de Sfânta Masă. Aceia care sunt scoşi afară după legile lui Dumnezeu şi petrec acolo, până acum au nădejdi bune şi de vor să-şi îndrepteze greşalele pentru care au căzut de la Biserică, vor putea iarăşi să se întoarcă cu conştiinţă curată. Iar cei ce s-au întinat şi li s-au poruncit să nu intre mai înainte până ce nu-şi vor curaţi întinăciunea lor, dar îndrăznesc fără de ruşine să intre, îşi fac rana mai cumplită şi buba mai mare. Căci a păcătui nu este un lucru aşa de cumplit, cum este neruşinarea cea de după păcat ce face să nu te pleci preoţilor care poruncesc unele ca acestea.

Şi poate va zice cineva: Ce greşală aşa de mare au făcut aceştia, ca să fie scoşi afară din aceste sfinte curţi? Ce păcat mai mare ca acesta cauţi, când ei facându-se pe sine cu totul preadesfrânaţi sau fără de ruşine, ca nişte câini turbaţi, la această sfântă Masă?

Şi de voieşti să cunoşti şi felul cum au preadesfrânat îţi voi grăi un cuvânt nu al meu, ci al Celui ce va judeca toată viaţa noastră. „Oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi preadesfrânat cu ea inima lui" (Matei 5, 28). Şi dacă o femeie împodobită, pe care din întâmplare ai întâlnit-o în târg, te-a robit fiindcă ai privit la ea cu iscodire, cum cei ce nu la întâmplare, ci cu atâta osârdie s-au dus acolo, lăsând Biserica, au petrecut toată ziua pironindu-şi privirile la feţele acelor femei necinstite, vor zice că nu au privit cu poftă? Căci acolo sunt şi cuvinte desfrânate, cântece necuviincioase, glasuri atrăgătoare, ochi machiaţi, obraji sulemeniţi, haine indecente, forme pline de ispitire şi multe alte meşteşuguri făcute spre amăgirea şi înşelarea celor ce privesc. Apoi lenevirea sufletelor celor ce privesc, îndemnul spre poftă din pricina locului, a cuvintelor ce s-au auzit mai înainte şi a lucrurilor ce se vor întâmpla pe urmă, cântarea din trompete, din fluiere şi din celelalte de acest fel, care amăgesc şi înmoaie tăria minţii, şi dansul şi veselia desfrânatelor, care aprind sufletele celor ce stau acolo şi le fac lesne robite.

Căci dacă unde sunt psalmi şi rugăciuni, unde este ascultarea cuvintelor lui Dumnezeu, unde este frică şi multă evlavie, de multe ori a intrat în taină pofta, cu atât mai mult cei ce stau la teatru şi nu văd nici nu aud nimic sănătos, ci sunt plini de nesaţiu prin urechi şi prin ochi şi prin toate celelalte mădulare, nu vor putea fi mai presus de acea poftă rea. Şi neputând, cum

vor putea cândva să se izbăvească de păcatul preadesfrânării? Iar cei ce nu sunt izbăviți de el, cum vor putea călca aceste praguri sfinte fără pocăință și să se unească cu această adunare bună?

De aceea vă sfătuiesc şi vă rog ca mai întâi spălând păcatul cu privirea prin spovedanie, pocăință și toate celelalte, să ascultați dumnezeeştile cuvinte. Căci greşala care ați făcut-o nu este mică. Şi o vom vedea din pilde.

Dacă în lada în care păstrezi hainele cele scumpe şi cu fir o slugă de a ta va pune o haină plină de întinăciune și cu mulți păduchi, oare vei suferi această ocară cu blândețe? Spune-mi! Sau dacă într-un vas de aur în care de obicei păstrezi miruri, ar fi turnat cineva noroi, oare nu l-ai fi bătut pe cel ce a făcut aceasta? Şi dacă în cel ce s-a turnat mirul cel dumnezeesc, cum vom putea oare pune întinăciuni diavoleşti, cuvinte sataniceşti şi cântece pline de desfrânare? Cum va suferi Dumnezeu acestea, spune-mi? Mai ales că deosebirea între darul cel duhovnicesc şi între această lucrare rea este mai mare ca cea dintre hainele cele de fir şi între cele întinate şi decât cea dintre mir şi noroi.

Nu te temi, o omule, ca să priveşti cu aceiaşi ochi atât scena pe care este orchestra şi pe care se săvârşeşte lucrurile cele spurcate ale curviei cât şi această Masă Sfântă pe care se săvârşesc Tainele cele înfricoşate? Nu cu aceleaşi urechi auzi pe desfrânată grăind cuvinte de necinste și cu aceleași pe Prooroc și pe Apostol învățându-te cuvinte de taină? Cu aceeași inimă primind şi otrava şi Jertfa cea înfricoşată şi sfântă?

Oare nu de aici se strică moravurile, se încep divorțurile, neînțelegerile și vrăjbile în case? Căci îndată te vei umplea de desfrânare privind la cele de acolo, te faci slăbănog la virtute și înverşunat şi vrăjmaş curăției și înfrânării, iar întorcându-te acasă femeia ta îți va părea mai urâtă. Şi fiind aprins de pofta cea de la teatru și biruit de privirea cea străină și amăgitoare, ocărăşti, necinsteşti şi aduci nenumărate prihane tovarășei tale de viață, cu toate că nu ai nici un motiv s-o învinuieşti. Ci ruşinându-te să-ți spui patima și să arăți rana pe care ai primit-o de acolo, pricinuieşti alte motive, căutând prilejuri necuvioase de ceartă. Trecând cu vederea pe toate cele de acasă, gândeşti numai la pofta cea spurcată și necurată de la care ai primit rana. Şi nu mai priveşti nimic din cele din casă cu plăcere pentru că glasul ei stă în sufletul tău, precum şi forma, privirea, mişcările și toți idolii desfrânării. Şi ce zic femeia şi casa? Căci şi Biserica o vei vedea fără plăcere, părându-ți-se cuvintele cele despre curățire şi înfrânare urâte.

Acestea nu-ți vor mai fi ca învățătură, ci acuzarea ta, care trăgându-te puțin la deznădejde, te va rupe cu totul de această folositoare învățătură de obşte.

De aceea vă rog pe voi pe toți să fugiți de spectacolele cele rele de la teatre, iar pe cei ce merg să-i trageți de acolo.

Căci cele ce se fac acolo nu aduc mângâiere, ci pierzanie, pedeapsă şi osândă. Şi ce folos este de această dulceață vremelnică, când chinuirea cea de-a pururea acolo se naşte şi fiind îmboldit ziua și noaptea de poftă eşti tuturor de nesuferit.

Dar cercetează-te cum eşti când ieşi din Biserică şi cum eşti când ieşi de la teatru. Compară pe cele două şi nu vei mai avea trebuință de cuvintele noastre. Căci de ajuns va fi compararea celor două să-ți arate mărimea folosului de aici și vătămarea cea de acolo.

Acestea le-am zis acum dragostei voastre şi niciodată nu voi înceta să le zic. Căci şi pe cei ce bolesc de aceste suferințe îi vom mângâia și pe cei sănătoşi mai tari îi vom face. La amândouă părțile le este de folos cuvântul acesta, unora ca să se depărteze, iar celorlalți să nu cadă. Dar fiindcă cei ce mustră trebuie să facă aceasta cu măsură, voi sfârşi aici sfătuirea şi voi continua cele întrerupte din pricina celor de mai sus întorcându-ne iarăşi la David.

Pictorii când vor să picteze un chip, aşează aproape de ei pe cel căruia voiesc să-l picteze o zi, două sau trei, ca prin privire deasă să întocmească chipul fără de greşeală. Fiindcă și noi avem datoria să pictăm, nu forme trupeşti, ci frumusețea sufletului şi podoaba care se înțelege cu mintea, vom pune astăzi pe David să stea aproape de voi, ca fiecare privind la el să adune în sufletul lui frumusețea, blândețea, milostivirea, mărimea de suflet şi toate celelalte fapte bune ale dreptului. Şi dacă imaginile trupurilor aduc oarecare mângâiere celor

ce privesc, cu mult mai mult imaginile sufletului. Acelea nu le poţi vedea peste tot, ci se pun să stea într-un loc mereu, dar pe acestea le poţi purta oriunde vei voi, nefiind nimic ca să le oprească. Căci aşezându-le în cămara minţii, vei putea să priveşti la ele deseori, oriunde vei fi, şi mult folos vei dobândi. Şi precum cei bolnavi cu ochii poartă bureţi şi bucăţi de stofa albastră şi privind adeseori la ele, dobândesc oarecare mângâiere a bolii din culoarea aceea, aşa şi tu de vei avea înaintea ochilor tăi icoana lui David şi vei privi adeseori la ea, deşi de multe ori te va supăra mânia şi te va tulbura, dar privind la chipul acela vei primi desăvârşită sănătate şi filosofie curată.

Şi să nu-mi zică cineva că are un duşman viclean, stricat şi neîndepărtat. Oricum ar fi el nu este mai rău decât Saul, care fiind ajutat de multe ori de David îl vrăşmăşuia mereu şi care cu toate că a primit numai faceri de bine şi-a păstrat vicleşugul său. Şi ce zici? Că ţi-a tăiat o parte de pământ, ţi-a făcut nedreptate la ogor, ţi-a trecut hotarele casei ţi-a răpit robul, te-a ocărât, te-a nedreptăţit, sau te-a adus la sărăcie? Dar încă nu ţi-a luat sufletul, precum se sârguia Saul. Şi deşi s-a sârguit să-ţi ia sufletul, poate numai odată a îndrăznit, nu de nenumărate ori ca acesta. Şi dacă de două, trei sau nenumărate ori a îndrăznit, totuşi nu când îi făceai bine şi când, căzând în mâinile tale, l-ai iertat. Iar dacă şi aceasta ai făcut, totuşi David te întrecea, căci nu este la fel a trăi unele ca acestea în Legea cea Veche cu a face aceiaşi după ce Duhul a dăruit nişte daruri ca acestea.

David nu auzise pilda celor zece mii de talanţi şi a celor o sută de dinari. Nu auzise rugăciunea: Iertaţi oamenilor greşalele lor, precum şi Tatăl vostru cel ceresc (Matei 6, 15). Nu văzuse pe Hristos răstignit, nici Sângele cel Scump ce s-a vărsat. Nu auzise cuvintele cele multe despre trăirea aceasta. Nu se îndulcise de o Jertfă ca aceasta, nici se împărtăşise de Sângele stăpânesc. Ci crescând în legi nedesăvârşite, care nu cereau nimic de acest fel, a ajuns la vârful filosofiei celei după Har. Tu de multe ori te mânii pentru cele viitoare, căci ştia cu dinadinsul că de va cruţa pe vrăjmaşul său, nu va locui în cetatea sa şi va avea viaţă nesigură.

El purta grijă de Saul, făcând toate, ca să tragă spre sine pe vrăjmaşul său. Cine poate avea o mai mare îndurare a răutăţii ca acesta?

Dar ca să ştii, din cele ce vom spune acum, că este cu putinţă să împăcăm pe orice om care se poartă cu vrăjmăşie cu noi, te întreb: ce este mai sălbatec decât leul? Dar însă şi pe acesta îl îmblânzesc oamenii, meşteşugul lor silindu-i firea şi cel mai sălbatec dintre fiare, devine mai blând decât oaia, umblând prin târg şi nevătămând pe nimeni. Deci ce îndreptare vom avea şi ce iertare când pe fiare le îmblânzim, iar pe oameni zicem că nu putem să-i potolim niciodată, nici să-i facem să se întoarcă cu dragoste spre noi? Mai ales că la fiare blândeţea nu este firească, precum nu este sălbăticia la om.

Ce răspuns vom avea când biruim firea şi zicem că nu putem îndrepta voinţa cea liberă?

Şi dacă încă te mai îndoieşti, îţi zic că de vei purta grijă de vindecarea celui ce boleşte nevindecat, pe cât de mare îţi va fi osteneala pe atâta şi plata. Dar numai una să avem în vedere, nu ca să nu pătimim nici un rău de la vrăjmaşi, ci ca să [nu] le facem lor nici un rău. Şi nici un rău nu vom pătimi, cu toate că vom suferi nenumărate rele. Căci şi David când era prigonit, dorind să-i ia şi sufletul, nu a pătimit nici un rău, ci s-a făcut mai cinstit şi mai iubit de toţi, nu numai de oameni, ci şi de Dumnezeu.

Cu ce a fost nedreptăţit atunci Sfântul pătimind atâtea rele de la Saul? Oare nu până în ziua de astăzi se vesteşte fapta lui, fiind strălucit pe pământ, dar mai ales în împărăţia cerurilor unde îl aşteptau bunătăţile cele negrăite? Şi cu ce s-a folosit ticălosul şi mişelul acela făcând atâtea vrăjmăşii? Oare n-a căzut din împărăţie şi a suferit moarte ticăloasă împreună cu fiul lui şi se prihăneşte de toţi? Mai cumplit l-au aşteptat chinurile cele fără de sfârşit.

Dar de ce nu voieşti să te împaci cu vrăjmaşul tău? Ţi-a luat bani? Dar de vei suferi răpirea cu bărbăţie, vei lua acea plată ca şi cum i-ai fi pus în mâinile săracilor. Căci şi cel ce a dat săracilor şi cel ce a fost nedreptăţit şi furat, nu vrăjmăşuieşte, nu blesteamă pentru ca toate le rabdă pentru Dumnezeu. Iar dacă pricina cheltuielii este aceeaşi, arătat este că şi cununa este aceeaşi.

Poate a îndrăznit la viața ta dorind să te omoare? Dacă pe vrăjmaşul tău, care a îndrăznit până la atâta, îl vei număra printre făcătorii tăi de bine şi te vei ruga pentru el, mijlocind la Dumnezeu ca să-i fie lui milostiv, lucrul acesta ți se va socoti ca mucenicie.

Şi nu te uita că Dumnezeu a oprit ca David să fie omorât, ci gândeşte-te că a luat întreită şi împătrită cunună a muceniciei din această vrăjmăşie a lui Saul. Căci cel ce pentru Dumnezeu iartă pe vrăjmaşul său, care de multe ori a aruncat cu sulița asupra lui şi apoi având prilej să-l omoare, dar l-a miluit, deşi ştia că după ce-l va lăsa iar se va porni asupra lui, arătat este că de câte ori a iertat, de atâtea ori şi-a junghiat voința. Şi junghiindu-se astfel de multe ori pentru Dumnezeu a primit multe cununi ale muceniciei.

Şi ceea ce zicea Pavel că în fiecare zi moare pentru Dumnezeu, aceasta a împlinit-o şi David că putând să omoare pe cel ce-l vrăjmăşuia, pentru Dumnezeu, n-a voit. Ci a ales să se primejduiască în fiecare zi, decât să se răzbune, şi să se lipsească de atâtea cununi.

Iar dacă cineva te vrăjmăşuieşte mergând până a-ți lua viața nu trebuie să-i răsplăteşti urându-l. Multora li se pare că a fi clevetiți şi a li se lua cinstea de către vrăjmaşii lor este un lucru mai nesuferit decât orice moarte.

Haideți să cercetăm şi aceasta. Te-a clevetit pe tine cineva, numindu-te preadesfrânat sau desfrânat? Dacă acestea sunt adevărate, îndreptează-te, iar dacă sunt minciuni, râzi. De ştii că ai întru tine din cele ce s-au zis, înțelepțeşte-te, iar de nu ştii, defaimă-le. Dar mai nu râde, nici defăima, ci bucură-te şi saltă după cuvântul Domnului, care ne porunceşte asta. Căci zice: „Când vă vor ocărî şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră mințind pentru Mine, bucurați-vă şi vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri” (Matei 5,11) şi iarăşi: „Bucurați-vă şi vă veseliți când vor scoate numele voastre ca un rău din pricina Fiului Omului” (Luca 6, 22-23).

Iar dacă cele zise vor fi adevărate şi tu vei suferi cuvintele cu blândețe, vei suspina cu amar şi-ți vei osândi greşalele tale, iar nu vei ocărî împotrivă şi nu vei osândi, vei lua nu mai puțină plată de la cel dintâi. Şi aceasta mă voi sili să v-o arăt din Scripturi, ca să cunoaşteți că pe cât nu ne folosesc prietenii când ne laudă, pe atât ne folosesc vrăjmaşii când ne grăiesc de rău. De multe ori prietenii ne linguşesc, acoperindu-ne păcatele, pe când vrăjmaşii ni le aduc în față. Şi de vreme ce din pricina iubirii de sine nu ne vedem păcatele noastre, aceia, vrăjmăşindu-ne şi înfruntându-ne, de multe ori le văd mai cu de-amănuntul decât noi şi astfel vrăjmăşia lor ni se face pricină de mare folos.

Nu numai că aceia ni le aduc aminte să le cunoaştem, ci ne caută să le şi lepădăm pe urmă, că de te va ocărî vrăjmaşul cu un păcat, care ştii că este în tine, auzindu-l, nu numai că nu trebuie să-l ocărăşti, ci cu atât mai mult de nevoie este a suspina cu amar şi rugându-te lui Dumnezeu, îndată vei lepăda acel păcat. Şi oare ce lucru poate fi mai fericit decât acesta? Şi ce este mai lesnicios decât scăparea de păcate?

Dar ca să nu socoteşti că te mângâiem atât de simplu şi cu cuvinte omeneşti, îți voi aduce şi mărturia dumnezeeştilor Scripturi, ca să nu te mai îndoieşti întru nimic de aceasta.

Era un fariseu şi un vameş, din care unul ajunsese la răutatea cea mai de pe urmă, iar celălalt purta de grijă de dreptatea cea desăvârşită. Fariseul îşi împărțea averile, [iar vameşul] petrecea vremea vieții sale în răpiri şi silnicii. Amândoi s-au suit la Templu să se roage. Fariseul zicea: „Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, nici ca acest vameş”... Iar vameşul, departe stând, n-a răspuns împotrivă ocărând, nici a prihănit, nici a zis cuvintele ce obişnuiesc să le zică mulți: îndrăzneşti să te legi de viața mea şi să osândeşti faptele mele? Oare nu sunt mai bun decât tine? Îți voi vesti greşalele tale şi voi face ca niciodată să nu mai calci pe aceste praguri sfinte. Nici un cuvânt dintre acestea n-a zis, pe care noi le zicem în toate zilele învinuindu-ne unii pe alții. Ci suspinând cu amar şi bătându-şi pieptul numai atât a zis: „Milostiv fii mie, păcătosului”! (Luca 18, 13). Şi s-a pogorât îndreptat. Ai văzut filosofie? A primit ocară, dar s-a spălat prin ea. Şi-a cunoscut păcatele, dar le-a lepădat. Şi învinuirea păcatului i s-a făcut pricină de îndreptare, iar vrăjmaşul fără voia lui i s-a făcut făcător de bine. Cât trebuia să se ostenească vameşul postind, priveghind, dormind pe jos, împărțindu-şi averile sale şi şezând multă vreme în sac şi

în cenuşă, ca să-şi poată lepăda păcatele sale? Nimic din acestea n-a făcut, ci numai cu un cuvânt simplu a lepădat toată răutatea. Cel care îl ocăra şi îl clevetea i-a adus cununa dreptății, fără sudori, osteneli şi vreme îndelungată.

Vezi că deşi va grăi cineva lucruri adevărate despre noi, pe care ştim că le avem, dar de nu vom ocări pe cel ce grăieşte, ci vom suspina cu amar şi vom ruga pe Dumnezeu pentru păcate, vom putea lepăda toate greşalele? Aşa şi acesta s-a îndreptat, fiindcă n-a ocărit pe acela, ci a suspinat pentru păcatele sale.

Vezi cât folos aduce ocara vrăjmaşilor de o vom suferi cu răbdare? De ce ne mâhnim? Dacă tu nu te vei vătăma, o omule, nici prietenul, nici vrăjmaşul, nici chiar diavolul nu te va putea vătăma.

Şi dacă cei ce ne ocărăsc, ne clevetesc şi ne vrăjmuiesc până a ne lua viața, unii împletindu-ne cunună de mucenicie, precum am arătat, iar alții ne ocărăsc păcatele noastre şi ne fac drepți, precum a făcut vameşul, de ce ne mai sălbăticim împotriva lor?

Şi să nu zicem: Cutare m-a zădărât, sau cutare m-a provocat să-i zic cuvinte de ocară. Nu ei, ci noi suntem pricinuitorii vrajbelor. Căci dacă vom voi să răbdăm, nici dracul nu ne va putea porni spre mânie. Şi acest lucru este arătat din multe locuri, dar mai ales din istoria despre David care ne stă înainte. Cuviincios este să v-o spun astăzi, aducându-vă aminte dragostei voastre, unde am lăsat cuvântul nostru. Şi unde l-am lăsat? La răspunsul de îndreptare a lui David. De nevoie dar este să spunem astăzi cuvintele lui Saul, ca să vedem ce a răspuns acesta la îndreptățirea aceluia. Căci nu numai din cuvintele pe care le-a grăit David vom cunoaşte fapta lui bună, ci şi din cele ce zice Saul. Şi de se va arăta că acesta grăieşte ceva blând şi liniştit, acest lucru să-l datorăm celui care a schimbat omul, care a învățat şi a pus în rânduială sufletul lui.

Deci ce zice Saul când aude pe David spunând acestea: „Iată poala hainei tale este în mâna mea” (I Împ. 24, 12) şi toate celelalte pe care le-a spus spre dovedirea blândeții lui. „Glasul tău este acesta, fiule David?” (I Împ. 24, 17). O, ce schimbare bruscă s-a făcut! Căci cel ce nu suferea niciodată să-l cheme pe nume, urând şi însăşi numele lui, acum îl face şi rudă, numindu-l pe el fiu al său. Cine este mai fericit decât David care pe ucigaşul de oameni l-a făcut tată, pe lup oaie, cuptorul mâniei l-a umplut de multă rouă, valurile le-a aliniat şi a stins toată aprinderea mâniei?

Cuvintele acelea ale lui David intrând în mintea celui sălbăticit, au lucrat toată această schimbare, pe care ne-o arată aceste cuvinte. Şi n-a zis „Cuvintele tale sunt acestea, fiule David?”. Dar ce? „Glasul tău este acesta, fiule David?”. Căci şi numai glasul lui a schimbat starea lui Saul. Şi precum un tată auzind glasul copilului său, care s-a întors de undeva după multă vreme, se veseleşte cunoscându-l fără să-l vadă, aşa şi Saul, fiindcă cuvintele lui David intrând au scos afară vrajba, a cunoscut pe Sfântul şi lepădând patima a primit afecțiune.

Căci scoțând afară mânia a primit voie bună şi milostivire. Şi precum de multe ori cunoaştem pe prieten şi noaptea după glas, chiar nefiind el aproape, pe care ziua şi de departe îl cunoaştem, la fel se întâmplă şi la vrajbă. Cât timp ne aflăm între noi învrăjbiți, şi glasul îl auzim altfel şi fața o vedem cu mintea stricată. Iar după ce lepădăm mânia, glasul cel ce mai înainte ni se părea pizmaş şi vrăjmaş ni se arată acum dulce şi plăcut, iar fața vrăjmaşului cea nesuferită ni se arată cu har şi dorită.

La fel se face în vremea cea rea. Mulțimea norilor nu lasă să se vadă frumusețea cerului. Şi deşi am avea ochiul de mii de ori mai străbătător nu vom putea vedea strălucirea cea de sus. Dar după ce fierbințeala razei va sparge norul, va apărea soarele arătând iarăşi buna podoabă a cerului. Aşa se întâmplă şi la noi când suntem mânioşi. Vrajba stă înaintea ochilor şi urechile noastre ca un nor gros, iritând astfel şi glasurile şi fețele noastre. Iar dacă răbdând vom lepăda vrajba şi vom sparge norul mâhnirii, atunci cu gând curat şi drept vom vedea şi vom auzi toate cele folositoare neîntinării. Lucru care s-a întâmplat şi la Saul, căci după ce s-a spart norul vrajbei, a cunoscut glasul lui David care zice: „Glasul tău este acesta fiule, David”. Care glas? Care a surpat pe Goliat şi a scos Cetatea din primejdii.

Căci atunci când toți erau în primejdie de robie şi de moarte, le-au dat siguranța şi libertatea; şi multe alte faceri de bine le-a dăruit. Cu acel glas a surpat pe barbarul acesta, căci mai înainte de a lovi cu piatra, a fost întărit de puterea rugăciunii, căci zice: „Tu vii la mine cu sabie şi cu suliță şi cu pavăză, iar eu voi merge la tine întru numele Domnului Dumnezeului Savaot, pe Care L-ai ocărât astăzi" (I Împ. 17, 46). Şi aşa a aruncat piatra. Iar glasul acesta a luat ca cu mâna piatra şi a dus-o asupra lui Goliat; acesta a pus frică în acel barbar; acesta a tăiat îndrăzneala vrăjmaşului.

Şi ce te minunezi când glasul dreptului potoleşte mânia şi surpă pe vrăjmaşi, când el izgoneşte şi pe diavoli. Apostolii abia grăiau şi toate puterile potrivnice fugeau. Iar glasul Sfinților a făcut ca de multe ori să stea stihiile şi să schimbe rânduiala lor. Căci Isus al lui Navi numai când a zis: „Să stea soarele... Şi luna..." (10, 12) au stat. La fel Moisi a legat marea şi apoi a slobozit-o. Iar cei trei tineri au schimbat lucrarea focului prin glasul laudelor lor.

Pentru aceasta şi Saul înfiorându-se de acel glas, a zis: „Glasul tău este acesta, fiule David?". Dar ce răspunde David? „Robul tău sunt, Doamne al meu împărate".

Cine cinsteşte mai mult pe aproapele decât pe sine face ca şi acela să-l cinstească, cercetându-se oarecum între ei, care va da cinstea mai întâi celuilalt. Acesta a făcut ca Saul să-l facă pe David rudă a sa, iar acesta l-a numit stăpân. Prin aceste cuvinte parcă David ar zice: „Numai un lucru caut, mântuirea şi sporirea ta în fapta bună. M-ai numit pe mine fiu? Eu mă mulțumesc dacă mă consideri robul tău, numai să lepezi urgia, să nu mă mai bănuieşti de ceva rău şi să nu socoteşti că sunt vrăjmaşul tău."

Şi aşa împlinea legea cea apostolească, care porunceşte: „În cinste, unii altora dați întâietate" (Romani 12, 10).

Nu precum fac mulți, care fiind mai răi decât dobitoacele, nu vor ca ei mai întâi să ierte pe aproapele, socotind că de va face aşa se ocărăşte şi se micşorează. Ce poate fi mai de râs decât această nebunie? Ce poate fi mai de ocară decât această trufie şi mândrie? Căci atunci te-ai înjosit şi te-ai ocărât, o omule, când aştepți ca tu mai întâi să fii iertat de aproapele. Ce este mai rău decât mândria? Şi ce este mai de râs decât trufia şi slava deşartă? Dacă tu mai întâi vei ierta şi Dumnezeu te va lăuda şi vei lua toată plata. Iar de vei aştepta ca tu mai întâi să fii cinstit şi apoi să cinsteşti pe aproapele, nici un lucru mare n-ai făcut. Căci cel ce a făcut începătură cinstei, acela va lua toată plata. Deci să nu aşteptăm ca noi să fim cinstiți mai întâi decât alții, ci noi să alergăm cinstind pe aproapele şi totdeauna să facem începutul iertării. Să nu socotim că acest lucru este defăimător şi înjositor, deoarece iertarea a închegat multe prietenii, a tăiat multe certuri şi a potolit multe răutăți.

Deci să nu te leneveşti, o iubitule, de lucrarea aceasta, ci de va fi cu putință pe toți cei ce-i întâlneşti, oricare ar fi ei, să le dai tu mai întâi cinstea iertându-i. Iar dacă aproapele va apuca mai înainte de cât tine, arată-i şi mai mare cinste. Căci aceasta a sfătuit-o şi Pavel, zicând: „Unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuşi" (Filipeni 2, 3).

Aşa a făcut şi David, cinstind el mai întâi pe Saul, iar după ce a fost cinstit şi el, zicând: „Robul tău sunt, Doamne al meu împărate". Şi vezi cât folos a câştigat. După ce David a zis aceasta, Saul nu a putut să primească fără de lacrimi sănătatea şi filosofia pusă de David în sufletul său. Cine poate fi mai fericit decât Proorocul acesta, care într-o clipă a schimbat pe vrăjmaşul său al cărui suflet însetat de sânge şi de ucidere l-a făcut deodată izvorâtor de plânsuri şi de vaiete?

Nu mă minunez atât de Moise, care a scos izvoare de ape din piatră vârtoasă, cum mă minunez de David, care a scos izvoare de lacrimi din ochi de piatră. Căci acela a biruit firea, iar acesta a biruit voința liberă. Acela a lovit piatra cu toiagul, iar acesta a lovit inima cu cuvântul nu ca s-o mâhnească, ci ca s-o facă curată şi blândă.

Şi împlinind acest lucru a arătat mai mare facere de bine ca mai înainte. Într-adevăr lucru de mare cinste şi de mirare este că David nu şi-a scos sabia ca să taie capul vrăjmaşului, dar de mult mai multe cununi este vrednic faptul că a schimbat voința lui, făcând-o bună, şi prefăcându-l blând. Această facere de bine este mai mare decât aceia, căci nu este la fel a

dărui viața şi a aduce la filosofie. Nu este deopotrivă a izbăvi de mânia ceea ce suflă ucidere nedreaptă şi a-l izbăvi de nebunia care-l ducea la atâta rău. David oprind pe ostaşii săi să nu ucidă pe Saul, îi dăruieşte viață, iar scoțând răutatea din sufletul său cu cuvintele cele blânde, i-a dăruit viața ce va să fie şi bunătățile cele veşnice.

Laudă-l deci pe David pentru blândețea lui, dar mai mult minunează-te de el pentru schimbarea lui Saul. Mai mare este a birui nebunia altora, decât a-şi stăpâni patimile sale, potolind inimă aprinsă de mânie, prefăcând tulburarea în alinare şi umplând de lacrimi fierbinți ochii care priveau spre ucidere. Şi lucru de mai mare mirare este că, de ar fi fost Saul dintre oamenii cei blânzi şi smeriți uşor ar fi putut fi întors la bunătatea firească, dar el era sălbăticit şi ajunsese la răutatea cea mai de pe urmă, silindu-se la ucidere. Totuşi David într-o clipă face ca să se stingă toată amărăciunea aceea. Pe care dintre cei vestiți cu filosofia nu-i va întrece David?

Deci şi tu când vei prinde pe vrăjmaşul tău în mâinile tale, nu cugeta cum să te răzbuni pe el şi cu ce mulțime de ocări să-l sperii şi să-l alungi, şi cum să-l vindeci şi cum să-l întorci la blândețe.

Şi să nu te depărtezi de el până ce n-ai făcut şi n-ai zis totul ca să biruieşti cruzimea lui cu blândețea ta.

Căci nimic nu este mai vrednic decât blândețea. Cu cuvântul blând frângi oasele, cu toate că ce este mai tare decât osul? Căci de va fi cineva vârtos şi neînduplecat, va fi biruit cu lesnire de cel ce se poartă cu el cu blândețe.

Şi iarăşi: „Răspunsul cucernic întoarce mânia". Pentru aceasta arătat este că a porni pe vrăjmaş spre mânie, sau a se împăca stă mai mult în puterea ta, decât într-a lui. Şi întru noi, nu întru cei mânioşi, stă puterea de a stinge sau a aprinde flacăra mâniei acelora. Iar cel ce a zis cele de mai sus le adevereşte cu o pildă zicând: „De vei sufla într-un cărbune aprins vei aprinde flacăra, iar de vei scuipa peste el l-ai stins".

Şi peste amândouă lucrările tu eşti stăpân, căci amândouă ies din gura ta. Aşa şi când eşti învrăjbit cu aproapele. De vei scoate cuvinte trufaşe şi nebune ațâți focul aceluia suflând peste cărbuni, iar dacă vei folosi cuvinte blânde şi smerite mai înainte de a se ridica văpaia, ai stins toată mânia.

Deci să nu zici că atâtea am pătimit şi atâtea am auzit, căci peste toate tu eşti stăpân. După cum am zis, a aprinde şi a stinge flacăra mâniei stă în voința ta.

Când vei vedea pe vrăjmaşul tău, sau îți va veni în minte chipul lui, uită toate cele de mâhnire pe care le-ai auzit. Iar de nu vei putea să le uiți, pune-le pe seama diavolului şi adună-ți numai pe cele bune pe care ți le-a grăit sau făcut cândva acela. Căci de vei înceta să pomeneşti acestea degrab vei înceta vrajba. Şi de vei voi să-i vorbeşti, iartă-i cele făcute ție şi, lepădând patima şi stingând mânia, ceartă-l şi-l mustră şi numai aşa vei putea birui. Căci fiind mânioşi nu vom putea vreodată nici auzi, nici grăi ceva sănătos, iar izbăvindu-ne de patimi nici noi nu vom scoate cândva vreun cuvânt aspru, nici pe alții nu vom auzi grăind aşa.

Nu cuvintele în sine obişnuiesc să ne sălbăticească, ci petrecerea în vrajbă şi aprinderea de ea. Căci de multe ori aceleaşi cuvinte auzindu-le de la prieteni, care glumesc, sau de la copiii cei mici, nu numai că nu pătimim nimic rău din auzirea lor, ci râdem şi ne veselim de ele. Suntem aşa pentru că nu le auzim cu minte stricată, nici cu suflet cuprins de mânie. Aşa şi de la vrăjmaşi de vei auzi oarecare cuvinte, nu vor putea să te vateme de vei lepăda vrajba şi vei stinge mânia. Şi nu numai cele ce se grăiesc, dar nici măcar cele ce se fac ție, precum nu s-a vătămat nici Fericitul acesta. Ci văzând pe vrăjmaşul său înarmându-se împotriva sufletului său şi făcând totul ca să-l piardă, nu numai că nu s-a sălbăticit, ci s-a întors spre mai multă milostivire. Căci cu cât Saul vrăjmăşuia mai mult, cu atât David plângea mai tare pentru el. Fiindcă ştia cu adevărat că nu cel ce pătimeşte nedreptate este vrednic de lacrimi şi de plâns, ci cel ce o face, pentru că se vătăma pe sine.

De aceea a alcătuit şi o cuvântare îndelungată de dezvinovățire şi nu s-a lăsat până ce nu l-a făcut şi pe acela să se dezvinovățească şi să se îndepărteze prin lacrimi şi plâns. Iar după ce a plâns şi s-a văitat, a scos un glas amar şi a zis: „Mai drept eşti tu decât mine". Căci

tu mi-ai dat mie cele bune, iar eu ți-am răsplătit cu rele. Vezi cum își învinuieşte răutatea sa şi se îndreaptă nesilit de nimeni, iar fapta cea bună a Dreptului o laudă?

Aşa fă şi tu.

Când vei avea pe vrăjmaşul în mâinile tale nu-l pedepsi, ci dezvinovăteste-te pe tine, ca să-l faci şi pe el să se umilească. Căci de-l vom acuza se opreşte, iar de-i vom arăta gândurile noastre se va umili, ruşinându-se de blândețea noastră. Şi astfel şi mustrarea se face fără patimă şi acela se izbăveşte de toată răutatea. Precum s-a întâmplat şi aici, cel ce a nedreptățit se pocăieşte, iar cel nedreptățit tace. Căci Saul n-a zis: „Mi-ai dat mie bune", ci „mi-ai răsplătit mie bine". Adică în locul vrăjmăşiei, a dorinței de ucidere şi ale celorlalte nenumărate rele, mi-ai răsplătit cu mari faceri de bine. Iar eu nici aşa n-am devenit mai bun, ci şi după acele faceri de bine ale tale am rămas în răutate. Dar tu nu te-ai schimbat, ci ai rămas păzindu-ți obiceiul tău, făcându-mi bine mie celui ce te vrăjmăşuiam.

De câte cununi nu este vrednic David din cuvintele acestea. Că deşi le grăia gura lui Saul, dar înțelepciunea şi meşteşugul lui David le-a sădit pe ele în sufletul lui.

„Şi tu mi-ai arătat mie astăzi - zice Saul - ce bine mi-ai făcut; cum Domnul M-a dat astăzi în mâinile tale şi nu m-ai omorât". Saul mărturiseşte o altă faptă bună a lui David, cum făcându-i bine n-a tăcut, nici n-a trecut-o cu vederea, ci venind i-a spus (lui Saul) făcând aceasta nu spre laudă, ci voind să arate şi să-l învețe cu lucrurile însăşi, că este din cei ce cugetă bine şi poartă grijă de el, iar nu din cei ce vrăjmuiesc şi viclenesc. Atunci este de folos a spune cineva facerile sale de bine numai când se urmăreşte folosul aproapelui. Iar când le va arăta cineva şi le va propovădui neavând nici o nevoie, nu va fi mai bun decât cei ce ocărăsc. Dar când va face aceasta voind să încredințeze pe cel păcătos[2] care are o părere rea, este purtător de grijă şi făcător de bine. Lucru acesta l-a făcut şi David, nu poftind laudă de la Saul, ci voind să smulgă din el mânia cea înrădăcinată. Saul l-a lăudat pe el, că i-a făcut bine şi i-a spus acea facere de bine.

Apoi Saul voind să-l răsplătească pe David, dar neputând să afle ceva pe măsura celor făcute, pe Însuşi Dumnezeu i-L dă răsplătitor, zicând: „Că de va afla cineva pe vrăjmaşul său în necaz şi-l va ajuta să găsească calea cea bună, Domnul îi va răsplăti lui cele bune, precum ai făcut tu astăzi". Şi cu ce avea să-i răsplătească lui David pentru aşa vrednice faceri de bine, că de i-ar fi dat şi împărăția cu toate cetățile, n-ar fi fost de-ajuns. Căci David nu numai împărăția şi cetățile i-a dat, ci însăşi viața i-a dăruit-o. Şi fiindcă Saul nu putea să-i răsplătească cu altă viață, Îl roagă pe Dumnezeu să-l cinstească cu răsplătirile cele de acolo, lăudându-l şi învățând pe toți că atunci când vor face nenumărate faceri de bine vrăjmaşilor lor, Dumnezeu le va răsplăti în ceruri.

Apoi zice: „Şi iată eu acum cunosc căci cu adevărat vei împărați şi va sta în mâna ta împărăția lui Israil. Însă jură-te că nu vei pierde sămânța mea după mine şi nu vei pierde numele meu din casa tatălui meu".

Dar de unde cunoşti acestea, spune-mi? Oştile sunt sub comanda ta, banii, armele, cetățile, caii, ostaşii şi toată puterea împărătească la tine este. Iar acesta este gol şi lipsit, neavând nici cetate, nici casă, nici familie. De unde zici acestea, spune-mi? De la faptele lui. Că nu m-ar fi biruit cel gol, lipsit şi fără de arme cel întrarmat şi cu atâta putere de nu ar fi avut pe Dumnezeu cu el. Iar cel ce are pe Dumnezeu cu sine este mai tare decât toți.

Ai văzut cum filosofează Saul după izbăvirea de vrăjmăşie? Ai văzut că este cu putință ca vrăjmaşul să lepede toată răutatea, să se schimbe şi să se întoarcă la cele bune?

Să nu ne lenevim dar de mântuirea noastră. Că deşi ne vom pogorî chiar în prăpăstiile răutății este cu putință să ne ridicăm şi să ne îndreptăm, lepădând toată răutatea.

Şi apoi ce zice? „Şi acum jură-mi-te pe Domnul că nu vei pierde sămânța mea după mine şi nu vei pierde numele meu din casa tatălui meu". Împăratul se umileşte înaintea celui simplu, cel încoronat face rugăciune pentru fii lui, rugând pe cel fugar. Faptul că Saul îndrăzneşte să roage pe vrăjmaşul său pentru unele ca acestea, este lucrarea faptei bune a lui

[2] În textul avut pentru editare aici apare şi „de".

David. Şi cere jurământ, neîndoindu-se de obiceiul cel bun al lui David, ci cugetând la mulțimea relelor ce i le-a făcut. „Jură-te mie să nu pierzi sămânța mea după mine”. Pune pe vrăjmaşul său ocrotitor al copiilor săi şi-i dă pe mâinile lui, ca şi cum i-ar lua de mână prin cuvintele acestea şi i-ar aduce înaintea lui Dumnezeu.

Dar David ce face? Oare e viclenit, sau s-a prefăcut auzind acestea? Nicidecum. Ci îndată s-a plecat şi a primit rugămintea. Şi după ce a murit Saul nu numai că n-a omorât pe urmaşii lui, ci a împlinit şi mai mult decât ceea ce a făgăduit. Căci pe fiul lui Saul, care era bolnav la picioare l-a primit în casa sa, l-a făcut părtaş mesei sale şi l-a învrednicit de cea mai mare cinste. Şi nu se ruşina de el, nici considera că se necinsteşte masa cea împărătească cu copilul cel olog, ci se fălea socotind aceasta de mare cinste. Fiecare din cei ce cinau împreună cu el se duceau luând mare învăţătură. Pentru că văzând pe fiul lui Saul, care a făcut atâtea rele lui David, că a primit atâta cinste de la el, de ar fi fost mai sălbatec decât toate fiarele, văzând aceasta, se ruşina şi se roşea şi apoi se împăca cu toți vrăjmaşii. Dacă David ar fi poruncit ca fiul lui Saul să i se dea hrană şi leafa din altă parte era lucru mare. Dar a-l aduce pe el la masa sa, era mare filosofie.

Ştiți că nu este lesne a iubi pe fiii vrăjmaşilor. Şi ce zic a-i iubi? A nu-i urî, nici a prigoni este lucru mare. Căci mulți după ce au murit vrăjmaşii lor, mânia ce o aveau asupra acelora au slobozit-o asupra copiilor lor. Dar viteazul acesta n-a făcut aşa, ci şi când vrăjmaşul era viu l-a păzit şi după ce a murit, dragostea față de el a arătat-o copiilor lui.

Ce este mai sfințită decât masa aceluia împrejurul căreia stăteau fiii vrăjmaşului lui? Ce este mai duhovnicesc decât ospățul acela din care izvorau atâtea binecuvântări? Iar lucrarea aceasta era de înger, iar nu de un om care a făcut ospăț. Că a îmbratişa şi a iubi pe fiii vrăjmaşului, care s-a ispitit de nenumărate ori să-l omoare, îl suie la ceata acelora.

Fă şi tu aşa, iubitule, şi poartă de grijă de copiii vrăjmaşului tău şi când sunt vii şi după moartea lor. Când sunt vii prin lucrarea aceasta te împaci cu părinții lor. Iar după ce mor, purtând de grija de copiii lor, vei trage de la Dumnezeu multa dragoste, te vei încununa cu nenumarate cununi şi vei primi binecuvântări de la toți, nu numai de la cei ce primesc facerile noastre de bine ci şi de la cei ce văd.

Aceasta îți va ajuta în ziua aceea, iar vrajmaşii tăi, care au primit de la tine faceri de bine, îți vor fi mari apărători în ziua judecații şi tu te vei slobozi de multe păcate. Şi deşi ai făcut nenumărate greşale, dar împlinind porunca care zice: „Iertați vrăjmaşilor voştri, ca şi Tatăl vostru sa vă ierte greşalele voastre”, vei lua iertare de toate păcatele tale.

Iar aici îți vei petrece viața cu bună nădejde şi pe toți îi vei avea prieteni. Căci cei ce văd că iubeşti aşa de mult pe vrăjmaşii tăi şi pe fiii acelora, cum nu vor dori să fie prieteni ai tăi, dorind să facă şi să pătimească toate pentru tine? Iar când vei dobândi de la Dumnezeu atâta dragoste, încât pe toți îi vei avea doritori ție de toate cele bune, ce întristare vei mai simți? Şi cine va petrece viață mai fericită decât tine?

Deci nu numai să ne minunăm de acestea, ci şi ieşind afară să le păzim şi cercetând fiecare pe vrăjmaşii săi, să-i împace cu sine şi să-i facă prieteni adevărați. Şi de va cere trebuința ca să arătăm isprăvile noastre şi să cerem iertare de la aceia, să nu ne lepădăm a o face, cu toate că noi vom fi cei nedreptățiți. Astfel făcând mai mare ne va fi nouă plata, mai multă îndrăzneală, şi vom dobândi negreşit împărăția cerurilor, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos cu Care, împreună Tatălui şi Sfântului Duh, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT

Către cei ce lasă slujbele bisericeşti şi se duc la petreceri. Cum că mult mai folositoare este petrecerea în biserică decât zăbava la teatre şi mult mai dulce. Despre al doilea cuvânt la rugăciunea Anei; şi cum că trebuie a ne ruga adeseori în tot locul, chiar de vom fi în târg, pe cale, sau în pat.

Nu ştiu ce cuvinte să întrebuințez astăzi. Pentru că voiesc să învinuiesc, căci văd mulțimea împuținându-se de la slujbe.

Proorocii se ocărăsc, Apostolii se trec cu vederea şi Părinții se defăima, iar prin slugi ocara trece la Stăpânul. Dar nu-i văd pe cei care trebuie să audă mustrarea, ci numai pe voi care nu aveți trebuință de învățătura şi sfătuirea aceasta.

Însă nici aşa nu trebuie să tăcem, ca durerea pe care o avem pentru aceia s-o scoatem afară prin cuvinte, răsuflându-ne puțin şi pe aceia să-i plecăm să se ruşineze şi să roşească, slobozind asupra lor atâția mustrători, care sunteți voi cei ce auziți. Că de ar fi venit ei aici numai pe noi ne-ar fi auzit mustrându-i, dar acum fugind de mustrarea noastră, vor auzi de la voi toate acestea. Aşa fac şi prietenii, atunci când nu întâlnesc pe cei vinovați, spun toate prietenilor lor, ca mergând la ei să le spună cele zise. Aşa a făcut şi Dumnezeu, că lăsând pe cei ce au greşit, vorbeşte cu Ieremia care nici o nedreptate n-a făcut, zicându-i: „Vezi ce Mi-a făcut fiica cea nebună a lui Iuda”. De aceea şi noi vorbim cu voi despre aceia, ca mergând să-i îndreptați.

Căci cine va suferi atâta defăimare? Odată pe săptămână ne adunăm aici şi nici în ziua aceasta nu voiesc să treacă cu vederea grijile vieții acesteia. De-i vor învinovăți şi mustra cineva, îndată pun înainte sărăcia, nevoia agonisirii hranei cei de nevoie şi alte treburi care îi silesc, aflând cu mintea lor îndreptări, care sunt mai rele decât orice dojana. Că ce poate fi mai rău decât această îndreptățire? Şi cărui lucru de nevoie trebuie să-i dăm mai multă silință decât lucrurile lui Dumnezeu? Şi cu toate că îndreptățirea s-ar părea întemeiată, dar ea este osândă precum am zis.

Iar ca să cunoaşteți că toate acestea sunt scorniri şi acoperământ al lenevirii, nimic nu voi grăi, ci ziua de poimâine îi va vădi pe toți aceştia care inventează unele ca acestea. Căci toată cetatea se va duce la alergarea cailor, golindu-se casele şi târgurile, ca să vadă acea privelişte călcătoare de lege. Aici nici locul Bisericii, care este cel mai ales, nu este cu putință a-l vedea plin, iar acolo nu numai locul alergării de cai este plin, ci şi pridvoarele şi casele, locurile cele netede şi prăpăstioase şi alte locuri le apucă de mai înainte.

Şi nici sărăcia, nici treaba, nici neputința trupului, nici boala picioarelor, nici orice altceva de acest fel nu opreşte turbarea aceea neînfrânată. Ci oameni bătrâni aleargă acolo mai tare decât tinerii cei zburdalnici, ruşindu-şi cărunteţele lor, ocărând vârsta şi făcându-şi de râs bătrânețele.

Aici când intră ascultă cu dezgust şi cu lenevire cuvintele cele dumnezeieşti pricinuind înghesuială, sufocare şi altele de acest fel. Iar acolo stând cu capetele descoperite la soare, călcându-se, împingându-se, înghesuindu-se şi pătimind multe alte rele se desfată ca şi cum s-ar afla într-o livadă.

Pentru aceasta cetățile noastre sunt stricate, pentru că au dascăli răi ai tineretului.

Şi cum vei putea să îmblânzeşti pe tânărul cel fără de rânduială, dacă tu la bătrânețe faci lucrurile tinerilor?

Cum după atâta vreme nu te-ai săturat de acea privire urâtă?

Cum vei putea pune în rânduială pe fiul tău, sau cum vei pedepsi pe sluga ta când greşeşte? Cum să sfătuieşti pe altul care se leneveşte de cele cuviincioase, când tu la bătrâneţe faci nişte necuviinţe ca acestea?

Şi dacă bătrânul va fi ocărât de tânăr, îndată îi pune înainte vârsta, şi mulţi vin în ajutorul lui. Dar când va fi trebuinţă de a înţelepţi şi de a înfrâna pe cel tânăr, nu mai pune înainte vârsta, ci cu mai multă turbare decât tânărul, aleargă la acea privelişte călcătoare de lege. Şi zic acestea atingând pe cei bătrâni, iar nu izbăvind de prihănire şi învinovăţire pe cei tineri, ci prin aceia întărind pe aceştia.

Căci dacă cel bătrân nu trebuie să facă aceasta, cu mult mai mult cel tânăr. La bătrâni este mare necuviinţa şi pricinuieşte râs când fac unele ca acestea. Pentru tineri mai cumplită este pierzarea, mai adâncă prăpastia, cu cât este mai mare puterea poftei şi mai cumplită flacăra patimei. Şi de va prinde numai puţină materie de afară, pe toate le arde, căci şi la mânie şi la poftă tânărul este mai plecat. Pentru aceasta are trebuinţă de mai multă păzire, de frâu mai tare, de îngrădire mai severă.

Şi să nu-mi zici, omule, că priveliştea aceea pricinuieşte dulceaţă. Ci vezi dacă nu cumva împreună cu dulceaţa are şi vătămare? Şi ce zic vătămare? Căci nici dulceaţă nu are lucrul acela. Şi vei vedea aceasta dacă vei privi şi pe cei ce vin de la alergarea de cai şi pe cei ce ies de la Biserică. Cine are mai mare dulceaţă cel ce a auzit pe Prooroci, cel ce s-a împărtăşit de binecuvântare, cel ce s-a îndulcit de învăţătură, cel ce s-a rugat lui Dumnezeu pentru păcatele sale, uşurându-şi conştiinţa şi nemaicunoscând nici o vină de acest fel întru el? Sau tu cel ce ai lăsat pe Maica, ai necinstit pe Prooroci, ai ocărât pe Dumnezeu, ai dănţuit împreună cu diavolul, ai auzit hule şi ocări, ai cheltuit vremea în zadar şi nici un folos, trupesc sau duhovnicesc, n-ai adus de acolo acasă?

De aceea de voiai dulceaţă trebuia să vii aici, căci acolo îndată urmează osândire, mustrare a conştiinţei, căinţă pentru cele ce ai făcut, ruşine, ocară şi privire fară îndrăzneală. Iar aici toate sunt dimpotrivă, îndrăzneală şi libertate de a vorbi cu toţi despre toate cele ce s-au zis aici.

Deci când vei merge la târg şi vei vedea pe toţi că aleargă la acea privelişte, tu aleargă îndată la Biserică şi zăbovind aici puţină vreme, desfătează-te totdeauna de cuvintele cele duhovniceşti. Iar dacă vei fi tras de cei mulţi şi te vei duce acolo, puţin te vei mângâia, dar apoi toată ziua vei petrece mâhnit osândindu-te pe tine şi pentru ziua aceea şi pentru multe altele. Deci puţin să te sileşti, ca toată ziua aceea să te desfătezi. Căci nu numai la răutatea aceasta de obicei se întâmplă aşa, ci şi la toate celelalte.

Răutatea are o oarecare dulceaţă vremelnică, iar durerea şi mâhnirea este pentru totdeauna.

Fapta bună are însă puţină osteneală, iar folosul şi veselia cea din ea este pururea. Unul s-a rugat lui Dumnezeu, a lăcrimat şi s-a mâhnit puţin în vremea rugăciunii. Altul a dat milostenie, a postit, sau a făcut altceva din lucrurile cele bune. Altul a fost ocărât, dar n-a ocărât împotrivă. Deci osteneala este de puţină vreme, dar totdeauna se bucură şi se veseleşte aducându-şi aminte de isprăvile acelea.

La răutate nu este aşa, ci dimpotrivă. A ocărât cineva, sau a răspuns la ocară cu ocară. Dar după ce va merge acasă se roade pe sine cugetând la cuvintele pe care le-a zis, care de multe ori i-au adus multă vătămare.

De aceea de doreşti să vânezi dulceaţă, fugi de poftele tinerilor, poartă grijă de înfrânare şi curăţire şi ia aminte la ascultarea dumnezeieştilor cuvinte.

Toate acestea le zicem către voi, ca şi voi să le ziceţi la aceia. Şi mustrându-i adeseori cu aceste cuvinte, să-i trageţi de la orice obicei rău şi să-i plecaţi să facă toate cu chibzuială cuviincioasă. Căci a celor ce nu fac aşa, nici osârdia lor nu o va lăuda cineva. Şi vă voi arăta aceasta de la slujba ce va să fie.

La sfântul praznic de Cincizeci de zile[3], care se va săvârşi de noi, atâta mulţime va alerga, încât toate cele de aici vor părea strâmte. Dar eu nu laud mulţimea aceasta, căci este din obicei, iar nu din evlavie. Deci ce poate fi mai ticălos decât aceasta, când şi lenevirea lor este plină de atâta osândă şi ceea ce se pare a fi osârdie este lipsită de laudă? Căci cel ce se împărtăşeşte de această adunare dumnezeiască cu râvnă, cu dorinţă şi cu gând curat, trebuie s-o facă totdeauna, iar nu să vină numai la praznic ca şi cei mulţi şi apoi iarăşi să se ducă, tras fiind ca un dobitoc de patimile lumeşti.

Aş fi putut să întind şi mai mult cuvântul, dar fiindcă ştiu că şi fără de sfătuirea noastră aţi fi făcut cele cuviincioase şi aţi fi grăit acelora mai multe decât cele ce am zis.

Şi pentru ca să nu vă fac supărare cu mustrările, cercetându-vă toate cele ce lipsesc, mă voi apuca de învăţătura obişnuită, întorcând cuvântul la istoria despre Ana. Şi să nu vă miraţi că încă n-am terminat vorbind despre ea, pentru că nu pot scoate pe femeia aceea din mintea mea, ci mă minunez de frumuseţea sufletului ei şi de podoaba minţii ei.

Căci iubesc ochii care lăcrimează în rugăciuni, mintea care totdeauna cugetă la cele cereşti, gura şi buzele care se împodobesc nu cu rujuri, ci cu mulţumirea cea către Dumnezeu, precum erau ale aceleia. Şi mă minunez că a filosofat, dar mai mult mă minunez că femeie fiind a iubit înţelepciunea; femeia pe care mulţi de multe ori au vorbit-o de rău.

„De la femeie este începutul păcatului şi prin ea toţi murim”, zice Iisus Sirah (25, 33) şi iarăşi: „Toată răutatea este mică pe lângă răutatea femeii” (25, 21). Iar Pavel zice: „Şi nu Adam a fost amăgit, ci femeia amăgită fiind, s-a făcut călcătoare de poruncă” (I Tim. 2, 14).

De aceea mai mult mă minunez de ea că lepădând aceste învinuiri şi îndepărtând grăirea de rău a şters toate ocările cele împotriva ei, deşi era din firea cea clevetită şi prihănită. Şi a învăţat cu fapta că toate acestea nu s-au făcut din fire, ci din voinţa liberă şi că şi din genul lor este cu putinţă să se ajungă la vârful faptei bune.

Firea femeiască este foarte schimbătoare. Că de se va pleca la răutate, face mai rele, iar de se va apuca de fapta bună, mai degrabă îşi va da sufletul decât să se lase de scopul ei. Aşa şi aceasta a biruit firea şi prin stăruirea la rugăciune a făcut să odrăslească fiu din pântece sterp. Iar după aceasta aleargă iarăşi la rugăciune şi zice: „întăritu-s-a inima mea întru Domnul; înălţatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu” (I Împ. 2, 1).

Tâlcuirea cuvintelor „întăritu-s-a inima mea întru Domnul” am arătat-o mai înainte dragostei voastre. Iar acum de nevoie este să tâlcuim zicerea care urmează. Căci după ce a zis: „întăritu-s-a inima mea întru Domnul” a spus „înălţatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu”.

Ce este „cornul meu”? Căci deseori îl întrebuinţează Scriptura, când zice: „înălţa-se-va cornul dreptului” (Ps.74, 10). „înălţatu-s-a cornul Hristosului lui“.

Deci ce înseamnă corn? Puterea, slava şi cinstea.

Şi este asemenea ca la dobitoacele cele necuvântătoare, căci la ele în loc de putere şi slavă au cornul pus de Dumnezeu. Şi de-l vor pierde, au pierdut cea mai mare parte a puterii lor.

Precum este un ostaş fără arme, aşa este şi un taur fără coarne.

Deci prin aceasta nimic altceva nu zice femeia, fără numai că „s-a înălţat slava mea”. Şi cum s-a înălţat? „Întru Dumnezeul meu”. Pentru aceasta, şi întărită este înălţarea, căci are temelie tare şi nemişcată.

Slava cea de la oameni se datorează slăbiciunii celor ce se mândresc, de aceea se şi răstoarnă lesne. Iar slava cea de la Dumnezeu nu este aşa, ci de-a pururi rămâne nemişcată.

Proorocul arătând pe aceste două, adică şi răsturnarea cea lesne a aceleia şi statornicia acesteia, zice: „Tot trupul iarbă şi toată slava omului ca floarea ierbii. Uscatu-s-a iarba şi floarea a căzut” (Isaia 40, 7-8). Iar pentru slava lui Dumnezeu nu spune aşa. Dar cum? „Iar cuvântul Dumnezeului nostru rămâne în veac”. Şi s-au adeverit acestea la această femeie. Căci mulţi împăraţi, voievozi şi puternici au meşteşugit multe şi s-au ostenit de multe ori ca pomenirea lor să rămână neştearsă. Şi şi-au zidit morminte strălucite, şi-au ridicat statui şi

[3] Adivă sărbătoarea Cincizecimii sau a Pogorârii Duhului Sfânt.

chipuri în multe locuri şi au lăsat amintire de nenumărate isprăvi, dar toate au pierit şi nici numele lor nu-l mai ştie cineva. Dar peste toate aceste locuri vei auzi spunându-se isprăvile femeii acesteia şi tot pământul peste care luminează soarele este plin de slava Anei.

Şi nu numai faptul acesta este minunat că se vesteşte femeia în toată lumea, ci că trecând atâta vreme, nicidecum nu s-a stins lauda ei, ci creşte şi se întinde şi mai mult. Ea este cunoscută de toţi în cetăţi, pe câmp, în case, în taberele ostaşilor, în corăbii, în prăvălii, pretutindeni vei auzi că se laudă această femeie.

Căci când Dumnezeu va voi să slăvească pe cineva, cu toate că va muri, sau va trece multă vreme sau altceva de se va întâmpla, slava aceluia rămâne pentru totdeauna şi nimeni nu va putea întuneca strălucirea ei. De aceea şi aceasta învăţând pe toţi cei ce aud că nu trebuie să alerge la cele stricăcioase, ci la Acela de la care ne vin cele bune, adevărate şi nemişcate.

Apoi a arătat pe pricinuitorul slavei după ce a zis: „Întăritu-s-a inima mea întru Domnul" a spus: „Înălţatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu", arătându-ne de aici că bunătăţile sunt îndoite, care nu le poate dobândi cineva uşor. Şi zice ea: M-am izbăvit de tulburare şi am lepădat necinstea, dar am dobândit şi întărirea şi m-am împărtăşit de slavă. Iar pe acestea amândouă nu le va putea vedea cineva lesne unite. Căci mulţi se izbăvesc de primejdii, dar nu au viaţă slăvită. Alţii dobândesc slavă şi cinste, dar sunt siliţi să se primejduiască pentru slava aceea.

Mulţi preadesfrânaţi, vrăjitori, jefuitori de morminte şi alţii care fac unele ca acestea stau în temniţe, iar după o vreme, din oarecare milostivire împărătească sunt sloboziţi. Aceştia s-au izbăvit de pedeapsă, dar n-au şters ocările faptelor lor, ci îşi poartă pretutindeni ruşinea lor. Mulţi ostaşi viteji vânând viaţa cea slăvită şi strălucită, s-au aruncat în primejdii şi în războaie şi de multe ori au primit răni, iar mai pe urmă au murit fără de vreme. Aceştia poftind slavă, s-au expus primejdiilor şi riscului.

Iar la femeia aceasta, acestea amândouă s-au împlinit, a câştigat şi întărire şi a dobândit şi slavă.

Aşa s-a petrecut şi la cei trei tineri, care şi de primejdie s-au izbăvit, scăpând de foc şi străluciţi s-au făcut, biruind mai presus de fire puterea acestei stihii.

Astfel sunt isprăvile lui Dumnezeu, dăruieşte deodată viaţă şi strălucire fără de primejdii. Pe acestea amândouă arătându-le Ana zice: „Întărindu-s-a inima mea întru Domnul, înălţatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu". Nu a zis simplu „întru Dumnezeu", ci „întru Dumnezeul meu", răpind la sine pe Stăpânul lumii. A făcut aceasta nu micşorând stăpânirea Lui, ci arătându-şi dragostea ei şi mângâindu-se. Căci astfel este obiceiul celor ce iubesc. Ei nu sufere să iubească împreună cu mulţi, ci singuri, ca să-şi arate dragostea lor mai cu covârşire. Aşa face şi David, zicând: „Dumnezeule, Dumnezeul meu, către Tine alerg" (Ps. 62, 1). Căci după ce a numit stăpânirea Lui cea de obşte, a arătat şi pe cea osebită care este peste sfinţi. Şi iarăşi zice: „Dumnezeule, Dumnezeul meu, ia aminte spre mine, pentru ce m-ai lăsat? „(Ps. 21, 1). Şi iarăşi: „Zice-voi lui Dumnezeu: Sprijinitorul meu eşti" (Ps. 90, 2). Iar aceste cuvinte sunt ale sufletului celui fierbinte, aprins şi care arde de dorinţă.

Aşa a făcut şi femeia aceasta. Iar când oamenii fac aşa nu este nici un lucru de mirare. Dar când vei vedea pe Dumnezeu făcând aşa, atunci spăimântează-te. Căci precum aceştia nu voiesc ca El să fie de obşte pentru toţi, ci numai pentru ei, numindu-L Dumnezeu al lor, aşa şi El nu zice că este numai Dumnezeu de obşte pentru cei mulţi, ci şi deosebit al unora. De aceea zice: „Eu sunt Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isaac şi al lui Iacov" (Ieş. 3, 6). Nu îngustându-Şi stăpânirea zice aşa, ci mai mult întinzându-şi-o.

Căci stăpânirea Lui o arată mai mult fapta bună a supuşilor decât mulţimea lor. Şi nu se bucură mai mult numindu-Se: Dumnezeul cerului, al pământului, al mării şi al tuturor celor ce sunt în ele, precum Se bucură numindu-Se: Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov. Şi ceea ce nu se face la oameni, vedem că se întâmplă la Dumnezeu.

Oamenii supuşi sunt numiţi de stăpâni şi toţi au obicei să zică: Cutare este epitrop al cutăruia; cutare este econom al cutăruia; cutare este voievod, sau eparh al cutăruia. Şi nimeni

nu zice: Eparhul este al cutăruia epitrop, ci pe cei mai mici îi numim totdeauna de la cei mai mari, ca supuşi ai lor. Dar la Dumnezeu s-a făcut invers. Căci nu se zice numai Avraam al lui Dumnezeu, ci şi Dumnezeul lui Avraam, Stăpânul numindu-Se de la slugă.

Iar Pavel spăimântându-se de aceasta zice: „Pentru aceasta Dumnezeu nu se ruşinează ca să se numească Dumnezeul lor" (Evr. 11, 16). Stăpânul nu Se ruşinează a se numi de la slugi. Dar pentru ce nu Se ruşinează? Pentru ca şi noi să-I urmăm Lui.

Trebuia să se ruşineze de cei străini şi pribegi, vei zice, căci ei se par că sunt neînsemnați şi defăimați. Dar sfinții aceia nu erau străini în felul acesta, precum socotim noi, ci se bucurau de un loc preaslăvit. Noi numim străini pe cei ce şi-au lăsat locul lor şi s-au dus în alt pământ. Dar aceia nu erau străini în felul acesta, ci trecând cu vederea toată lumea aceasta şi socotind că pământul este mic, căutau cetatea cea din ceruri, nu din mândrie, ci din mărime de suflet; nu pentru trufie, ci pentru dragostea lui Dumnezeu. Căci după ce au cugetat la toate cele de pe pământ şi au văzut că trec şi pier, că nimic nu este întărit şi nemişcat aici, nici bogăția, nici stăpânirea, nici slava, nici chiar viața, ci fiecare are un sfârşit şi se sileşte să ajungă la el, iar cele din cer nu sunt în acest fel, ci fără de sfârşit şi nemişcătoare, au ales să fie străini de cele curgătoare şi trecătoare, ca să dobândească cele stătătoare.

Deci ei erau străini nu că nu aveau patrie aici pe pământ, ci pentru că doreau patria cea de-a pururea stătătoare. Lucru pe care şi Pavel îl arată zicând: „Iar cei ce grăiesc unele ca acestea dovedesc că ei îşi caută a lor patrie" (Evr. 11, 14).

Dar care patrie? Oare cea mai dinainte pe care au lăsat-o? Nicidecum. Că „dacă ar fi avut în minte pe aceea din care ieşiseră, aveau vreme să se întoarcă. Dar acum ei doresc una mai bună, adică pe cea cerească" (Evr. 11, 15-16), al căreia Meşter şi Ziditor este Dumnezeu. Pentru aceasta Dumnezeu nu se ruşinează a se numi Dumnezeul lor.

Deci să urmărim şi noi acestora, rogu-vă, să trecem cu vederea cele de față şi să poftim cele viitoare. Să luăm ca învățătoare pe femeia aceasta şi să alergăm pururea către Dumnezeu şi toate să le cerem de la El. Căci nimic nu este întocmai cu rugăciunea.

Rugăciunea pe cele ce sunt cu neputință le face cu putință; pe cele dificile le face lesnicioase.

Pe aceasta şi fericitul David o folosea, căci zice: „De şapte ori în zi Te-am lăudat pentru judecățile dreptății Tale" (Ps. 118, 166). Iar dacă împărat fiind, afundat în nenumărate griji şi tras în toate părțile, se ruga lui Dumnezeu de atâtea ori în zi, ce răspuns sau iertare vom avea noi, cei care avem atâta timp liber şi nu ne rugăm Lui deseori, mai ales că voim să dobândim atâtea foloase?

Căci cu neputință este ca omul ce se roagă cu osârdie şi face cereri dese către Dumnezeu să cadă vreodată în păcat. Dar cum? Eu vă voi spune.

Cel ce şi-a concentrat mintea şi şi-a ridicat sufletul la cer, acela cheamă pe Stăpânul său şi vorbeşte cu El pentru iertarea păcatelor sale. Îl roagă să-i fie milostiv şi blând. Petrecând în cuvintele acestea leapădă toată grija acestei vieți, se întraripează şi se face mai înalt decât patimile cele omeneşti. Şi dacă va avea vreun vrăjmaş, după rugăciune nu-l mai vede ca pe un vrăjmaş. Sau de va vedea vreo femeie frumoasă, după rugăciune, nu va mai fi atras cu ochii la fața ei, căci focul rugăciunii petrece înăuntru lui şi alungă de acolo orice gând nebunesc. Dar devreme ce oameni fiind cădem cu lesnire în lenevire, după un ceas, două sau trei de la rugăciune, fierbințeala aceea ce s-a făcut în tine de la rugăciune puțin câte puțin se va stinge. De aceea aleargă iarăşi degrab la rugăciune şi înfierbântă iarăşi mintea ta care s-a răcit. Iar de vei face aceasta toată ziua în răstimpuri, înfierbântându-te cu desimea rugăciunilor, nu vei da diavolului pricină şi intrare în gândurile tale. Şi dacă apa care s-a răcit o punem iarăşi la foc, ca să se înfierbânte degrab, ca să putem prânzi, aşa să facem şi aici. Şi punând gura noastră pe rugăciune ca pe nişte cărbuni, să ne aprindem iarăşi mintea noastră spre evlavie şi să urmăm zidarilor. Căci aceia vrând să zidească ceva cu cărămizi, din pricina nestabilității lor strâng toată zidirea cu lemne lungi şi nu fac aceasta punându-le rar, ci des, ca prin desimea lemnelor, alcătuirea cărămizilor să se facă tare. Aşa fă şi tu. Toate faptele tale din viața aceasta să le țeşi cu desimea rugăciunilor, ca cu nişte legături şi aşa să-ți întăreşti din

toate părțile viața ta. Şi dacă vei face aşa, cu toate că vor sufla nenumărate vânturi ale ispitelor, scârbelor sau a oricăror gânduri urâte, sau va veni orice rău asupra ta, nu vor putea să-ți surpe casa, fiind legată cu aşa dese rugăciuni.

Şi cum se poate, vei zice, ca un om având atâtea griji şi cu dregătorie să se roage la fiecare trei ceasuri ale zilei şi să alerge la Biserică?

Se poate şi este foarte lesnicios.

Că deşi a merge la Biserică nu se poate, dar stând acolo la slujba ta poți să te rogi. Şi nu este trebuință de glas, ci de minte; nici de întinderea mâinilor, ci de suflet osârduitor; nici de poziția trupului, ci de cugetarea minții.

Căci şi Ana a fost ascultată nu pentru că a slobozit glas tare, ci pentru că striga tare înăuntrul inimii, precum zice Scriptura: „Şi glasul ei nu se auzea" (I Împ. 1, 13). Şi mulți de multe ori au făcut aşa, căci stând afară la uşile stăpânilor care înăuntru strigau, se iuțeau, îngrozeau şi se turbau, ei însemnându-se cu semnul cel sfânt şi rugându-se cu mintea puțin, intrau la acela şi-l schimbau potolindu-l, facându-l din sălbatec blând. Pe această rugăciune n-a oprit-o nici locul, nici vremea, nici faptul că n-a fost rostită în auz.

Fă şi tu aşa. Suspină cu amar, adu-ți aminte de păcatele tale, caută la cer şi zi în mintea ta: „Miluieşte-mă, Dumnezeule" şi iată că s-a săvârşit rugăciunea ta. Căci cel ce a zis „miluieşte-mă" face o mărturisire, căci şi-a cunoscut păcatele sale. Şi numai celor ce au greşit le este propriu a cere milă. Cel ce a zis „miluieşte-mă", a luat iertare de greşeale, iar cel ce s-a miluit nu se mai pedepseşte. Cel ce a zis „miluieşte-mă" a dobândit împărăția cerurilor. Căci pe care îl va milui Dumnezeu nu numai că este izbăvit de osândă, ci se împărtăşeşte şi de bunătățile cele ce vor să fie.

Deci să nu ne scuzăm zicând că nu este aproape locaşul de rugăciune, căci dacă noi înşine ne vom îndrepta darul Duhului ne face locaşuri ale lui Dumnezeu. De aceea lucrarea rugăciunii ne este lesne din toate părțile, închinarea şi slujirea noastră nu este ca a iudeilor de mai înainte trupească care avea trebuință de multe lucrări exterioare. Ci dacă voiau să se roage trebuiau să se suie la Templu, să cumpere turturele, să aibă în mâini lemne de foc, să aibă cuțit, să stea lângă Jertfelnic şi multe alte porunci să săvârşească. Dar aici nimic de acest fel nu este, ci oriunde vei fi ai jertfelnicul cu tine, ai cuțitul şi jertfa, tu însuți fiind şi preot şi jertfelnic şi jertfa. Oriunde vei fi poți să ridici jertfelnic numai de vei arăta voință cu trezvire. Cu nimic nu opreşte locul şi nici împiedică vremea şi de nu vei pleca genunchii, de nu-ți vei bate pieptul şi de nu-ți vei ridica mâinile la cer, ci numai de vei arăta minte fierbinte, ai săvârşit toată rugăciunea.

Şi femeia care ține în mâini suveica şi țese poate să caute cu mintea la cer şi să cheme pe Dumnezeu cu fierbințeală.

Şi omul mergând la târg poate face rugăciuni întinse.

Şi cel ce şade la atelierul lui şi coase piei, poate să afierosească sufletul său Stăpânului.

Şi slujitorul care aleargă şi vine, face cumpărături, sau şade la bucătărie, poate să facă rugăciuni întinse cu mintea trează, când nu-i este cu putință să vină la Biserică.

Dumnezeu nu se ruşinează de loc, ci numai un lucru cere, minte fierbinte şi suflet înfrânat şi curat. Şi ca să cunoşti că nu este trebuință de locuri şi de vremi, ci de cugetare a minții vitează şi trează, caută la Pavel care zăcea întins în temniță, nu în picioare, căci butucul în care îi erau băgate picioarele nu-l lăsa. Dar fiindcă s-a rugat cu osârdie, a cutremurat temnița, a clătinat temeliile ei, iar pe temnicer l-a înfricoşat, pe care apoi l-a povățuit la Sfânta Taină.

Iezechia nu stând drept, nici plecându-şi genunchile, ci zăcând în pat din pricina bolii şi întorcându-se la perete a întors hotărârea care era dată asupra lui. El şi-a câştigat multă dragoste şi s-a însănătoşit ca mai înainte, fiindcă s-a rugat lui Dumnezeu cu fierbințeală şi cu suflet înfrânat şi curat.

Şi nu numai la bărbații cei sfinți şi mari, ci şi la cei răi se poate vedea aceasta. Tâlharul nu a stat în locaş de rugăciune, nici şi-a plecat genunchile, ci fiind întins pe Cruce cu puține cuvinte a dobândit împărăția cerurilor. Unul fiind în groapă şi în noroi, altul în groapă cu

fiarele, altul în pântecele chitului, dar rugându-se lui Dumnezeu toate cele împotriva lor le-au risipit, şi au tras spre ei dragostea cea dumnezeiască.

Zicându-vă acestea vă sfătuiesc să mergeți adeseori la Biserică, iar dacă nu puteți şi acasă să vă rugați în multă linişte, plecându-vă genunchii fără tulburare şi întinzându-vă mâinile. Iar dacă vă veți întâmpla să fiți între mulți, nu se cuvine ca pentru aceasta să lăsați rugăciunile cele obişnuite, ci să vă rugați chemând pe Dumnezeu în felul în care v-am arătat. Şi nu veți avea mai puțin folos de la acest fel de rugăciune. Şi am zis acestea nu pentru ca să le lăudați şi să vă minunați de ele, ci să le împliniți cu lucru, cheltuind vremea zilei, a nopții şi a lucrării în rugăciuni şi în cereri. Dacă vom iconomisi aşa lucrurile noastre şi viața aceasta de acum o vom petrece întăriți şi împărăția cerurilor o vom câştiga. Pe care fie ca noi toți s-o dobândim cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos împreună cu Care Tatălui şi Sfântului Duh se cuvine slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT

La cuvântul ce zice: „Şi era tot pământul o gură şi o limbă tuturor” (Fac. 10, 1)

Iată că am ajuns la sfârşitul sfintelor patruzeci de zile. Am săvârşit înotarea postului şi am sosit la liman cu darul lui Dumnezeu. Dar să nu ne lenevim, ci să arătăm mai multă osârdie şi priveghere. Căci şi corăbierii după, ce trec noianuri nenumărate, când voiesc să intre în liman cu corabia plină, atunci mai ales au mai multă grijă, ca nu cumva corabia să se lovească de vreo stâncă acoperită cu apă şi aşa să facă nefolositoare toată osteneala lor de mai înainte.

Aşa fac şi alergătorii. Cînd ajung la sfârşitul cursei, atunci aleargă mai tare, ca să câştige şi să se învrednicească de daruri. La fel şi luptătorii când se vor lupta pentru cunună, mai mare nevoință arată decât în luptele de mai înainte, ca luând premiul să se veselească. Deci precum corăbierii, alergătorii şi luptătorii atunci înmulțesc osârdia şi privegherea când se apropie de sfârşit, aşa şi noi, care am ajuns cu darul lui Dumnezeu la această Săptămână Mare, trebuie să arătăm mai multă osârdie la post; să facem rugăciunile mai cu tărie; să ne mărturisim mai cu de-amănuntul şi mai des păcatele noastre; să lucrăm faptele cele bune, milostenie îndestulată, blândețe, smerenie şi toate celelalte fapte bune, ca ajungând la Ziua cea domnească a Paştilor cu aceste isprăvi, să dobândim daruri de la Stăpânul.

Săptămâna aceasta o numim mare nu pentru că are mai multe ceasuri, nici pentru că are mai multe zile, ci are acelasi număr de ceasuri şi zile.

Dar pentru care pricină o numim mare?

Pentru că bunătățile ce ni s-au făcut în ea sunt mari. În aceasta s-a stricat vrajba cea veche, moartea a fost biruită, blestemul a fost ridicat, tirania diavolului s-a risipit, mrejele lui s-au pierdut, împăcarea oamenilor cu Dumnezeu s-a făcut, cerul s-a deschis, oamenii cu îngerii s-au amestecat, cele despărțite s-au unit, zidul cel din mijloc s-a ridicat, încuietorile s-au stricat, Dumnezeul păcii a împăcat cele de sus cu cele de pe pământ.

De aceea numim mare această săptămână, pentru atâta mulțime de daruri ce ne-a dăruit Stăpânul în ea. Şi din pricina aceasta mulți aspresc postul, fac privegheri mai întinse şi dau milostenii mai bogate, arătând prin cele ce fac cinstea față de această Săptămână. Şi dacă Stăpânul nostru ne-a dat atâtea bunătăți în ea, cum noi să nu ne arătăm recunoştința şi evlavia prin cele ce putem.

Şi împărații, arătând cât respectă aceste cinstite zile poruncesc tuturor celor ce ocârmuiesc treburile statului să înceteze; să închidă uşile judecătoriilor; să se alunge orice fel de gâlceava şi neînțelegere, ca toți să fie liberi să se silească în linişte şi pace la cele duhovniceşti. Şi nu numai aceasta, ci şi altă dăruire arată, căci liberează din legături pe cei din temnițe, urmând Stăpânului după puterea omenească. Căci precum Stăpânul ne liberează din temnița cea cumplită a păcatelor şi ne dăruieşte desfătarea bunătăților celor nenumărate, în acest fel şi noi trebuie să ne facem următori iubirii lui de oameni în cele ce putem.

Ai văzut cum fiecare, prin ceea ce poate, îşi arată evlavia şi cinstea pentru zilele acestea ce ni s-au făcut nouă pricinuitoare de atâtea bunătăți? Pentru aceasta vă rog, acum mai mult decât altădată, ca lepădând tot gândul cel lumesc şi având ochiul minții curat şi treaz, să venim aici, şi nimeni venind în Biserică să nu tragă după el griji lumeşti, ca să se întoarcă acasă cu răsplătire vrednică a ostenelilor sale.

Veniți dar să vă pun iarăşi masa cea obişnuită şi din cele ce s-au citit acum de la fericitul Moisi, să ospătăm dragostea voastră, ca să vă arăt cu de-amănuntul înțelesul

Dumnezeeştii Scripturi. Şi după ce s-a pus sfârşit povestirii despre Noe, s-a început de la Sim istorisirea neamului, zicând: „Şi s-a născut şi Sim, tatăl tuturor fiilor lui Ever, fratele celui mai mare al lui Iafet” (Fac. 10, 21).

Apoi arătând numele fiilor lui zice: „Iar lui Ever s-au născut doi feciori: numele unuia Faleg, pentru că în zilele lui s-a împărțit pământul” (Fac. 10, 25).

Vezi că la numirea celui ce s-a născut a arătat de mai înainte ceea ce trebuia să se facă nu după multă vreme, adică despărțirea limbilor. Ca văzând apoi săvârşindu-se lucru să nu te mai minunezi, căci cu mult mai înainte a fost vestit prin numirea copilului. Şi după ce a enumerat pe cei ce s-au născut pe urmă din aceştia, zice: „Şi era tot pământul o limbă şi un glas tuturor” (Fac. 11, 1), nu zicând pentru pământ, ci despre neamul omenesc, ca să ne învețe pe noi că toată firea omenească avea o limbă.

În acest sens vorbeşte Scriptura şi despre Enos. „Şi lui Sit s-a născut fiu şi i-a pus numele Enos; acesta a nădăjduit în chemarea numelui Domnului Dumnezeu” (Fac. 4, 26). Ai văzut numire mai strălucitoare decât coroana şi mai luminată decât porfira? Căci ce poate fi mai fericit decât unul ca acesta care se împodobeşte cu chemarea lui Dumnezeu, şi pe ea o are în loc de nume? Vezi şi cum cei vechi învățau pe copiii cei ce se năşteau, prin numele ce le punea, să se silească şi să se ție de fapta bună?

Şi nu făceau precum cei de acum, care pun numele precum se întâmplă. Căci ei zic: „Să se numească copilul cu numele moşului sau al strămoşului”. Şi aceia puneau toată osârdia ca să numească pe cei ce se năşteau cu astfel de nume, care nu numai pe cei ce-l primeau îi îndemna la fapta buna, ci şi pe urmaşii lor, şi tuturor neamurilor de pe urmă pricinuia învățătură la toată virtutea.

Deci nici noi să nu punem nume la copii la întâmplare, nici să le dăruim numele moşilor, ale strămoşilor sau ale rudeniilor, ci a sfinților bărbați care au strălucit în fapta bună şi care au avut multă îndrăzneală către Dumnezeu.

Dar nici părinții, nici copii care primesc aceste nume să nu nădăjduiască mântuirea numai de la nume, căci numele lipsit de fapta bună nu foloseşte la nimic. Ci nădejdea mântuirii trebuie s-o aibe lucrarea faptelor bune. Şi să nu se mândrească pentru nume, nici pentru rudenia cu sfinții bărbați, nici pentru altceva, ci numai pentru îndrăzneala faptelor lor bune. Dar nici pentru aceasta să nu cugete înalt, ci mai mult să se smerească şi să se plece. Că făcând aşa cu mai multă siguranță vom păstra bogăția cea strânsă şi vom trage la noi dragostea lui Dumnezeu.

Despre aceasta şi Hristos zicea ucenicilor Lui: „Când veți face toate, ziceți că sunteți slugi netrebnice”, potolindu-vă cugetele voastre veți învăța să cugetați smerit şi să nu vă înălțați cu mintea când lucrați ceva, ci să ştii că a avea fapte bune şi a vă smeri este fapta bună cea mai mare decât toate celelalte. Dar să ne întoarcem iarăşi la firul cuvântului nostru.

„Şi era tot pământul o gură şi un glas tuturor”.

Gură şi grai însemnând limbă, căci toți vorbeau aceiaşi limbă. Şi ca să te adevereşti că cuvântul „era tot pământul o gură” se referă la grai, ascultă Scriptura ce zice în alt loc: „Otravă de aspidă sub buzele lor” (Ps. 139, 3), prin „buze” înțelegând graiul.

„Şi a fost după ce au purces ei de la răsărit, au aflat câmp în pământul Senaar şi au descălecat acolo” (Fac. 11, 2). Vezi cum firea omenească nu poate sta în hotarele ei, ci pururea pofteşte şi doreşte lucruri mai mari? Aceasta prăpădeşte mai mult neamul omenesc, fiindcă nu voieşte să-şi cunoască măsurile firii sale, ci pururea pofteşte lucruri mari şi mai presus de vrednicia ei.

De aici se nasc cei ce doresc fără măsură lucrurile acestei lumi, care, uitându-şi firea lor, adună multă bogăție şi dobândesc stăpânire, şi voiesc să se ridice la mare înălțime, neştiind că vor cădea până în adâncul cel mai de jos. Lucrul acesta îl poate vedea oricine în fiecare zi, dar nici aşa nu se înțelepțesc ceilalți, ci puțin timp înfricoşându-se, uită degrab toate şi iarăşi pe aceiaşi cale călătoresc, căzând apoi în aceleaşi prăpăstii.

„Şi a fost după ce au purces ei de la răsărit, au aflat câmp în pământul Senaar şi au descălecat acolo” (Fac. 11, 2). Vezi cum câte puțin ne arată nestatornicia minții lor? Căci

după ce au văzut câmpul, lăsându-şi locuința dintâi s-au mutat şi au descălecat acolo. Apoi zice: „Şi a zis omul către vecinul său: veniți să facem cărămizi şi să le ardem în foc; şi le-a fost cărămida în loc de piatră şi asfaltul în loc de lut". Şi au zis: veniți să ne zidim nouă cetate şi turn, al căruia vârf să fie până la cer; şi să ne facem nouă nume mai înainte de a ne risipi pe fața a tot pământul" (Fac. 11, 3-4).

Vezi că unirea limbii n-au întrebuințat-o precum se cuvenea? Şi cum că sfatul cel deşert al vieții acestora se face pricină a tuturor răutăților?

„Veniți, zice, să facem cărămizi şi să le ardem în foc. Şi le-a fost lor cărămida în loc de piatră, şi asfaltul în loc de lut". Gândeşte-te câtă întărire voiesc să dea zidirii, neştiind că „de n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce zidesc" (Ps. 126, 1). „Şi să ne zidim nouă cetate", nu lui Dumnezeu, ci „nouă".

Vezi cât de mare este răutatea şi la câtă turbare s-au abătut, cu toate că le era proaspătă şi le suna încă în urechi pomenirea acelei prăpădenii de peste tot? „Şi să ne zidim nouă cetate şi turn, al cărui vârf să ajungă până la cer".

Numind aici cer, Dumnezeiasca Scriptură a voit să ne arate mărimea îndrăznelii lor.

„Şi să ne facem nume". Ai văzut rădăcina răutății? Să dobândim pomenire veşnică, ca lucrul nostru niciodată să nu fie dat uitării. Şi aceasta să facem mai înainte de a ne risipi pe fața întregului pământ. Cât timp suntem împreună să punem în lucrare ceea ce am gândit noi, ca să lăsăm pomenire veşnică la neamurile cele de pe urmă.

Sunt mulți care urmează acelora şi voiesc ca, prin case strălucite, băi, grădini şi locuri de plimbare, să fie pomeniți. Şi de vei întreba pe fiecare dintre aceştia pentru care pricină se ostenesc şi cheltuiesc atâția bani fără nici un folos, altceva nu auzi fără numai cuvintele acestea: ca să i se păstreze pomenirea totdeauna; ca să se ştie că această casă este a cutăruia; iar țarina aceasta este a cutăruia. Dar acest lucru nu este vrednic de pomenire şi de laudă, ci mai mult de prihănire. Căci după cuvintele acestea, se adaugă graiurile de prihănire: a cutăruia care a fost jefuitor, care a fost răpitor, care a dezbrăcat pe văduve şi pe sărmani. Deci lucrarea aceasta nu aduce pomenire, ci prihană, căci îndeamnă limbile privitorilor să hulească şi să osândească pe cel ce a făcut acestea.

Dar de pofteşti cu adevărat pomenire veşnică, îți voi arăta o cale prin care vei putea fi pomenit totdeauna, şi pe lângă lauda câştigată aici îți vei dobândi şi mare îndrăzneală în veacul ce va să fie.

Împarte banii aceştia în mâinile săracilor şi lasă pietrele şi zidirile cele mari, țarinile şi băile. Pomenirea aceasta este nemuritoare; pomenirea aceasta va fi pricinuitoare de multe bunătăți; pomenirea aceasta te va uşura de sarcina cea grea a păcatelor tale şi-ți va dobândi îndrăzneală la Stăpânul. Şi pe lângă acestea pune-ți în minte şi cuvintele ce le vor zice oamenii: omul acesta este milostiv şi iubitor de oameni, este blând, bun şi a împărțit cu multă îndestulare. Căci zice: „Risipit-a, dat-a săracilor; dreptatea lui rămâne în veac". Astfel este bogăția banilor, când se risipeşte atunci rămâne şi stă, iar când se tine şi se închide pierde împreună cu ea şi pe cei ce o țin şi o păzesc.

„Risipit-a, dat-a săracilor". Dar ascultă şi cele ce urmează. „Dreptatea lui rămâne în veac", într-o zi a risipit bogăția, dar dreptatea lui rămâne pentru totdeauna şi pomenirea lui se face nemuritoare.

Ai văzut pomenire care se întinde peste tot veacul? Ai văzut pomenire plină de bunătăți mari şi nespuse? Prin astfel de zidiri să ne silim să ne lăsăm pomenire. Că zidirile cele cu pietre nu numai că nu ne pot folosi cu nimic, ci toată vremea vor striga ca un martor împotriva noastră. Iar păcatele dintru acestea le luăm cu noi şi ne ducem, lăsând aici numai zidirile pentru care nici de pomenirea omenească cea nefolositoare nu ne vom învrednici. Şi de cele mai multe ori ea trece sub numele altuia, căci aşa sunt lucrurile, de la acesta se mută la altul, iar de la acela la celălalt. Astăzi casa este a cutăruia, mâine a cutăruia, iar poimâine a altuia. Şi ne înşelăm de bună voie pe noi înşine, socotind că avem vreo stăpânire, neştiind că numai le întrebuințăm, apoi le lăsăm pe ele altora vrând sau nevrând. Şi cum că le lăsăm chiar cărora nu voim nu voi spune acum.

De pofteşti cu adevărat pomenire şi te sârguieşti la aceasta, ascultă pe văduve cum pomenea pe Tavita şi cum au stat împrejurul lui Petru plângând, arătându-i hainele pe care le făcea Căprioara cât a fost cu ele.

Ai văzut zidiri care au slobozit glasuri însuflețite, care au avut atâta putere încât să o întoarcă de la moarte la viață? Pe când săracii stăteau împrejurul lui Petru şi lăcrimau cu fierbințeală, căutând hrană şi ajutor, acesta a scos pe toți afară şi îngenunchind s-a rugat, şi înviind-o au chemat pe sfinți şi pe văduve şi au dat-o lor vie.

De voieşti să fi pomenit şi de pofteşti slavă adevărată urmează acesteia şi lucrează astfel de zidiri, nu cheltuindu-te cu lucrurile cele pământeşti, ci arătând multă milostivire la cei de un neam cu tine. Pomenirea aceasta este lăudată şi aduce mult folos. Dar să ne întoarcem iarăşi la cele ce ne stau înainte şi să vedem îndrăzneala acelor bărbați de atunci. Căci patimile acelora ne vor înțelepți şi ne vor îndrepta pe noi de vom vrea să ne trezvim.

„Şi să ne zidim nouă cetate şi turn" şi „să ne facem nouă nume". Vezi că după pierzarea tuturor din nou se ispitesc la mari răutăți? Cum vor fi opriți de la turbarea lor? Dumnezeu s-a făgăduit urmând iubirea Sa de oameni, să nu mai aducă potop pe pământ. Dar aceştia nu s-au înțelepțit de pedepse, nici nu s-au făcut mai buni. De aceea ascultă cele ce urmează ca să cunoşti mărimea iubirii de oameni cei negrăite a lui Dumnezeu.

„Şi s-a pogorât Domnul să vadă cetatea şi turnul care îl zideau fiii oamenilor". Vezi cum Scriptura vorbeşte omeneşte? „Şi s-a pogorât Domnul", nu ca să înțelegem omeneşte, ci ca să ne învățăm prin aceasta ca niciodată să nu hotărâm asupra fraților noştri fără de cercetare, nici să osândim din auz, fără ca să primim multă încredințare. Şi toate cele făcute de Dumnezeu cu atâta pogorământ, sunt pentru învățătura oamenilor. „Şi s-a pogorât Domnul să vadă cetatea şi turnul". Vezi că nu de la început şi nu îndată opreşte nebunia lor? Ci întrebuințează îndelunga sa răbdare şi aşteaptă să vadă toată răutatea, şi numai atunci împiedică lucrul la care s-au ispitit să-l facă. Şi să nu poată zice cineva că s-au sfătuit cu adevărat, dar nu au pus în lucrare cele ce au gândit, Dumnezeu aşteaptă ca ei să plinească cele sfătuite şi numai după aceasta le arată că s-au angajat la lucruri nefolositoare.

„Şi S-a pogorât Domnul să vadă cetatea şi turnul, care l-au zidit fiii oamenilor". Vezi mărime a iubirii de oameni? A îngăduit să se ostenească şi să se chinuiască, ca toată lucrarea să li se facă învățătoare. Şi fiindcă a văzut că răutatea zburdă şi boala se întinde, nu i-a lăsat până în sfârşit, ci arătându-şi bunătatea, ca un Doctor prea iscusit, degrab a făcut tăierea, nimicind cu desăvârşire pricina bolii.

Şi a zis Domnul: „Iată toți sunt de un neam şi o limbă şi aceştia au început a face şi acum nu vor înceta de la ceea ce şi-au pus în gând să facă" (Fac. 11, 6). Vezi iubire de oameni a Stăpânului. Fiindcă voieşte să oprească pornirea lor, îşi alcătuieşte mai întâi un cuvânt de apărare. Şi nu numai că nu arată mărimea păcatului lor, necunoştința şi nemulțumirea, ci şi întrebuințarea în rău a unității graiului.

„Iată toți sunt de un neam şi o limbă au iată ce s-au apucat să facă şi nu se vor opri de la ceea ce şi-au pus în gând să facă".

Dumnezeu, când vrea să aducă cuiva vreo pedeapsă, obişnuieşte să arate mai întâi mărimea păcatelor şi apoi aduce certarea. Şi la potop, când Dumnezeu a voit să aducă acea pedeapsă înfricoşată, Scriptura ne spune: „Şi văzând Dumnezeu că s-au înmulțit răutățile oamenilor pe pământ şi cum că fiecare cugetă în inima sa cu dinadinsul la răutăți în toate zilele". Ai văzut cum mai întâi arată mulțimea răutății lor şi după aceea zice: „Pierde-voi pe om". La fel şi aici. „Iată un neam sunt şi o limbă au şi iată ce s-au apucat să facă". Dacă ei erau atunci atât de uniți în cuget şi în grai şi abătuți la atâta nebunie, cum nu vor face lucruri şi mai rele cu trecerea vremii? „Că nu vor înceta de la toate câte se vor apuca a face". Nimic nu va putea opri pornirea lor, ci pe toate cele ce le-au sfătuit se vor sili să le pună în lucrare, dacă nu vor fi pedepsiți pentru cele ce au îndrăznit să facă.

Asemenea lucruri s-au împlinit şi cu cel întâi zid. Mai înainte de a fi scos din rai, a fost întrebat: „Cine ți-a spus ție că eşti gol?" şi: „Iată Adam s-a făcut ca unul din Noi cunoscând

binele şi răul! Şi acum ca nu cumva să-şi întindă mâna sa să ia din pomul vieții şi să mănânce şi să trăiască în veci, l-a scos pe el Domnul Dumnezeu din rai" (Fac. 3, 11, 22-23).

Iar acum zice: „Iată un neam sunt şi o limbă au; şi au început a face şi acum nu vor înceta din acele toate câte se vor apuca a face. Veniți şi pogorându-Ne să amestecăm acolo limba lor, ca să nu înțeleagă nici unul glasul celui de aproape al său" (Fac. 11, 6-7).

Vezi iarăşi pogorământul cuvintelor? „Veniți şi pogorându-Ne". Ce vor să spună graiurile acestea? Oare Stăpânul are trebuință de împreună lucrare spre îndreptare? Sau de ajutor spre surparea acestora? Nicidecum. Să nu fie! Dar precum a zis Scriptura mai înainte: „Şi s-a pogorât Domnul", ca să ne învețe prin aceasta, că El ştie cu de-amănuntul mulțimea răutății lor. „Veniți şi pogorându-Ne să amestecăm acolo limba lor, ca să nu înțeleagă nici unul glasul celui de aproape al său".

Aceasta s-a zis fără îndoială către cei de o cinste. Ei dau astfel pedeapsă asupra lor ca o mărturie care să rămână în tot veacul şi să n-o uite nici o clipă. Şi fiindcă au întrebuințat unitatea graiului precum nu se cuvenea, voiesc să-i pedepsesc prin despărțirea lui. Căci aşa obişnuieşte să facă Stăpânul totdeauna. Aşa a făcut din început şi la femeie. Fiindcă ea n-a întrebuințat cum se cuvenea cinstea dată, a supus-o bărbatului. La fel şi cu Adam, fiindcă n-a dobândit nimic din odihna cea multă şi din petrecerea în rai, ci a călcat porunca făcându-se pe sine vinovat blestemului, l-a scos din rai şi a pus asupra lui de-a pururea osteneala, zicând: „Spini şi pălămidă va răsări ție (pământul)". (Fac. 3, 18). Aşa şi aceştia fiindcă au fost cinstiți cu unitatea graiului, dar l-au întrebuințat spre răutate, pentru aceasta prin despărțirea lui a făcut să înceteze curgerea răutății.

„Să amestecăm acolo limba lor, ca să nu înțeleagă nici unul glasul celui de aproape al său".

Precum unitatea graiului făcea să locuiască împreună, aşa şi despărțirea lui să le pricinuiască împrăştierea. Căci cei ce nu aveau acelaşi grai cum ar mai fi putut să locuiască împreună?

„Şi i-au împrăştiat pe ei Domnul de acolo peste fața a tot pământul. Şi au încetat a zidi cetatea şi turnul".

Vezi iarăşi iubire de oameni a Stăpânului? Vezi la câtă neînțelegere i-a adus pe ei? Căci erau ca nişte nebuni. Unul poruncea una, celălalt făcea alta şi nefolositoare le era toată osteneala. Drept aceea au încetat a zidi cetatea şi turnul.

„Pentru aceea s-a chemat numele locului acelui amestecare, că acolo a amestecat Domnul limbile a tot pământul; şi de acolo i-a risipit peste fața a tot pământul".

Gândeşte-te câte s-au făcut ca pomenirea să se întindă tot veacul, întâi despărțirea limbilor, dar mai bine zis mai înainte de aceasta punerea numelui. Căci numele Faleg pe care Ever l-a pus copilului său, înseamnă împărțire. Apoi numirea locului. Că locul acela s-a numit amestecare, adică Babilon. După aceea Ever a rămas cu limba care era mai înainte, ca şi aceasta să fie un semn luminat al despărțirii. Ai văzut cu câte fapte a voit Dumnezeu să se păstreze pentru totdeauna pomenirea despărțirii, ca niciodată să nu se dea uitării ceea ce s-a făcut atunci? Şi de atunci tatăl de nevoie trebuia să spună pricina despărțirii graiului, iar fiul iarăşi voia să ştie de la tatăl pricina numirii locului aceluia.

Şi s-a numit locul acela Babilon, adică amestecare, că acolo a amestecat Domnul Dumnezeu limbile a tot pământul şi de acolo i-a împrăştiat. Numirea locului mi se pare că însemnează amândouă, adică şi amestecarea limbilor şi împrăstierea.

Ați auzit iubiților, de unde s-a făcut pricina împrăştierii şi despărțirea limbilor? Să fugim, rogu-vă, de a urma acelora şi să întrebuințăm cum se cuvine cele dăruite nouă de la Dumnezeu. Cugetând la firea noastră omenească să ne sfătuim, precum se cuvine a se sfătui oamenii muritori şi gândindu-ne la curgerea acestei vieți, care este scurtă, să ne pregătim multă îndrăzneală acolo, lucrând aici faptele cele bune.

Şi nu numai la post să arătăm osârdie în zilele acestea, ci şi la milostenii îndestulate şi la rugăciuni întinse. Căci împreună cu postul, trebuie înjugată totdeauna rugăciunea. Şi cum că acest lucru este adevărat, ascultă pe Hristos, care zice: „Acest neam de demoni nu iese fără

numai cu rugăciune şi cu post" (Matei 17, 20). Şi iarăşi despre Apostoli se scrie: „Şi rugându-se cu posturi, i-au încredințat pe ei Domnului în Care crezuseră" (Fapte 14, 23). Iar Apostolul zice: „Să nu vă lipsiți unul de altul... ca să vă îndeletniciți cu postul şi cu rugăciunea" (I. Cor. 7, 5). Ai văzut că postul are trebuință de acest ajutor? Că şi rugăciunile se fac atunci mai uşor şi mai cu trezvire, fiindcă mintea este mai uşoară şi neîngrădită de nimic, nici strâmtorată de sarcina cea grea a desfătării.

Rugăciunea este armă puternică, întărire neclătită, vistierie nejefuită, liman neînviforat, loc liniştit, numai de ne vom apropia de Stăpânul cu trezvie, strângându-ne mintea din toate părțile şi nedând nici o intrare vrăjmaşului mântuirii noastre. Şi fiindcă el ştie că în vremea rugăciunii vorbim despre cele ce privesc mântuirea noastră, ne mărturisim păcatele şi arătăm Doctorului rănile noastre, ca să dobândim vindecare, pentru aceasta atunci mai ales se sileşte şi face totul ca să ne abată de la ea şi să ne arunce în lenevire.

De aceea să ne trezvim, rogu-vă, şi ştiindu-i vicleniile lui, să ne silim mai ales în vremea rugăciunii să-l împingem, ca şi cum ar fi înaintea ochilor noştri, să lepădăm tot gândul care tulbură mintea noastră şi să ne rugăm cu dinadinsul, ca nu numai limba să grăiască, ci şi mintea să se unească cu cele ce se grăiesc.

Căci dacă limba va zice cuvintele, iar mintea se risipeşte în cele dinafară, socotind cele din casă, sau închipuindu-ne cele din târg, nici un folos nu ne va aduce, ci poate mai multă osândă. Şi dacă apropiindu-ne de oameni arătăm atâta atenție, încât şi pe cei ce stau aproape de ei nu-i vedem, ci ne fixăm mintea numai asupra aceluia de care ne apropiem, cu mult mai mult trebuie să facem aceasta când ne apropiem de Dumnezeu. Şi deseori şi neîncetat să petreceți în rugăciuni. Căci zice Pavel: „Faceți în toată vremea, întru Duhul, tot telul de rugăciuni şi de cereri" (Efeseni 6, 18) Nu numai cu limba, ci şi cu sufletul întru Duhul.

Şi cererile noastre să fie duhovniceşti, trezvindu-se gândul şi înțelegând cu mintea cele ce se grăiesc. Aşa să cereți, cum se cuvine să cereți de la Dumnezeu, ca să dobândiți cele ce cereți. Şi vă nevoiți la aceasta scurtând somnul, trezvindu-vă cu mintea, iar nu căscând, moleşindu-vă şi învârtindu-vă cu gândul încoace şi încolo, ci să lucrați cu frică şi cu cutremur mântuirea voastră. Căci „fericit este omul care se teme de toate pentru evlavie" (Pilde 28, 14).

Lucru mare şi îmbunătățit este rugăciunea. Căci dacă vorbeşte cineva cu un om îmbunătățit dobândeşte mare folos de la el, oare cel ce s-a învrednicit a vorbi cu Dumnezeu câte bunătăți nu va dobândi?

Fiindcă rugăciunea este vorbire cu Dumnezeu. Şi ca să te încredințezi de aceasta asculta pe Proorocul ce zice: „îndulcească-se Lui vorba mea" (Ps. 103, 35). Adică vorba mea să se arate dulce înaintea lui Dumnezeu.

Şi oare Dumnezeu nu poate să dea mai înainte de cerere? Poate, dar aşteaptă pricină de la noi pentru a ne învrednici de dreptate prin purtarea Sa de grijă. Deci ori de vom dobândi cele cerute ori de nu, să petrecem în rugăciune şi să mulțumim nu numai când dobândim, ci şi când nu. Că a nu dobândi ceea ce cerem, când nu voieşte Dumnezeu, nu este mai prejos decât a dobândi, fiindcă noi nu ştim aşa de bine cele ce ne folosesc precum ştie El. De aceea ori de dobândim, ori de nu suntem datori să mulțumim.

Şi ce te miri când îți spun că noi nu ştim cele ce ne sunt de folos? Pavel cel atât de mare, care s-a învrednicit de darurile cele negrăite, nici el nu ştia, căci cerea cele care nu-i foloseau. Pentru că văzându-se înconjurat de nevoie şi de ispitele cele dese, s-a rugat să se izbăvească de ele, şi nu o dată sau de două ori, ci de multe ori, căci zice: „De trei ori am rugat pe Domnul" (II Cor. 12, 8), iar cuvintele „de trei ori" înseamnă de multe ori, dar n-a dobândit cererea. Şi să vedem dar ce a pătimit. Oare s-a scârbit? Oare s-a făcut mai trândav? Nicidecum. Dar ce zice? Zice răspunsul pe care l-a primit: „îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune". Şi nu numai că nu l-a izbăvit de cele întristăcioase care-l asupreau, ci l-a lăsat să petreacă în ele. Aşa este, dar de unde se arată că nu s-a scârbit? De acolo că Pavel învățându-se cele ce plac Stăpânului, a zis: „Deci foarte bucuros mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele". Şi nu numai că nu mai cer să mă izbăvesc de ele, ci

mai ales cu multă bucurie mă voi lăuda cu ele. Ai văzut suflet mulțumitor? Ai văzut dragoste către Dumnezeu?

Ascultă-l pe el ce zice şi în altă parte. „(Noi) nu ştim să ne rugăm cum trebuie” (Romani 8, 26).

Oameni fiind nu este cu putință să le ştim pe toate cu de-amănuntul, ci trebuie să le lăsăm la purtarea de grijă a Ziditorului nostru. Şi pe cele pe care le va voi El, să le primim cu bucurie multă, necăutând la cele ce se întâmplă, ci la faptul că ele sunt dorite de Stăpânul, Care ştie cum trebuie să iconomisească mântuirea noastră, ca Cel ce ştie mult mai bine decât noi cele ce ne sunt de folos.

Deci nouă ni se cere un singur lucru, să petrecem totdeauna în rugăciuni, neturburându-ne pentru întârzierea răspunsului, şi să arătăm multă îndelungată răbdare. Căci nu ne împlineşte cererile degrab nu lepădându-le pe ele, ci vânează stăruința noastră, vrând să ne tragă la El totdeauna. Pentru că şi un părinte iubitor de fii, deşi rugat de multe ori de fiul său nu se pleacă la rugămintea lui, nu pentru că nu vrea să-i dea, ci voieşte să-i vadă stăruința lui.

Ştiind toate acestea, niciodată să nu ne deznădăjduim, nici să ne lepădăm a ne apropia de El prin rugăciuni. Căci dacă pe judecătorul cel aspru, care nici de Dumnezeu nu se temea, stăruirea femeii l-a silit şi l-a înduplecat s-o apere şi s-o ajute, cu mult mai mult noi, de vom voi să urmăm acelei femei, vom îndupleca spre apărarea şi ajutorul nostru pe Stăpânul nostru cel blând, iubitor de oameni şi milostiv, Care aleargă spre mântuirea noastră.

Deci să ne deprindem totdeauna cu rugăciuni, ziua şi noaptea, dar mai ales noaptea, când nu ne supără nimeni, când gândul ne este în multă alinare, când este linişte multă şi în casă nu este tulburare, nefiind nimeni să facă zgomot care să te abată de la rugăciune, când mintea fiind adunată poate să le aducă şi să le pună pe toate cu de-amănuntul înaintea Doctorului sufletelor.

Şi dacă fericitul David, care era împărat şi prooroc, fiind supărat de atâtea necazuri, dar deşi îmbrăcat cu coroana şi cu porfira zicea: „În miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine, pentru judecățile dreptății Tale” (Ps. 118, 62), ce vom zice noi cei ce trăim o viață obişnuită, fără pricini de tulburare şi nu facem nici cele ce făcea el? Şi fiindcă ziua multe îl răspândeau, pricinile, tulburarea şi nu avea vreme cuviincioasă spre rugăciune, vremea odihnei, pe care alții o petrec toată în somn culcați pe aşternuturi moi şi întorcându-se pe o parte şi pe alta, împăratul, asupra căruia zăcea atâta grijă, o făcea vreme de rugăciune, vorbind deosebi cu Dumnezeu şi săvârşea cele ce voia prin rugăciunile cele curate şi întinse către El. Căci prin ele purta războaie ridicând semne de biruință, fiindcă avea ajutorul cel de sus care îl ajuta nu numai la războaiele cele cu oamenii, ci şi la cele cu taberele diavolilor.

Şi noi să urmăm acestuia; oamenii de rând împăratului; cei ce petrec viață netulburată şi liniştită celui ce cu coroană şi porfiră fiind a covârşit viața monahilor. Ascultă-l pe el ce zice în altă parte: „Făcutu-mi-s-au lacrimile mele pâine ziua şi noaptea” (Ps. 41, 4).

Ai văzut suflet care era în umilință totdeauna? Căci zice: hrana mea, pâinea mea şi toată mâncarea mea nu era alta, fără numai lacrimile mele şi ziua şi noapte. Şi în altă parte zice: „Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în toate nopțile patul meu” (Ps. 6, 6).

Ce vom zice sau ce vom răspunde, noi, care nu voim să ne umilim nici cât împăratul care se răspândea şi avea atâtea griji? Şi, spune-mi, ce putea fi mai frumos decât ochii aceia care erau împodobiți de mulțimea lacrimilor ca de nişte mărgăritare? Ai văzut pe împăratul care s-a predat pe sine ziua şi noaptea lacrimilor şi rugăciunilor?

Uită-te şi la învățătorul lumii, care fiind închis împreună cu Sila în temniță şi cu picioarele băgate în butuc, se ruga toată noaptea nefiind oprit nici de chinuire, nici de legături, ci dimpotrivă arăta mai multă şi mai fierbinte dragoste către Stăpânul. Căci zice: „Iar la miezul nopții, Pavel şi Sila, rugându-se, lăudau pe Dumnezeu” (Fapte 16, 25).

David împărat fiind îşi petrecea toată viața în rugăciuni şi în lacrimi. Apostul, cel ce a fost răpit până la al treilea cer a fost învrednicit de taine negrăite, în miezul nopții, fiind în legături, aducea rugăciuni şi laude Stăpânului. Şi împăratul se scula la miezul nopții şi se

mărturisea şi apostolii în miezul nopții îşi făcea cu dinadinsul rugăciunile şi laudele. Acestora să urmăm şi cu rugăciunile cele dese să ne îngrădim viața noastră şi nimic, să nu ne fie spre împiedicare vrednică. Căci nimic cu adevărat nu este care să ne poată împiedica, de ne vom trezvi.

Oare avem trebuință de loc, sau de vreme? Tot locul şi toată vremea ne este potrivită pentru acest fel de rugăciune. Şi ascultă iarăşi pe învățătorul lumii ce zice: „În tot locul ridicând mâini curate, fără de mânie şi fără de îndoire”. De ai mintea curată de patimile cele necuvioase, chiar de eşti în târg, în casă, pe drum, sau la judecată, pe mare, sau la case de oaspeți, în prăvălie, sau ori unde vei fii, vei putea dobândi cererea, chemând pe Dumnezeu.

Şi ştiind aceasta, vă rog, ca împreună cu postul să dăm atenția cea cuvenită rugăciunii, câştigând ajutorul cel din ea. Ca învrednicindu-ne de darul lui Dumnezeu, să petrecem viața aceasta după plăcerea Lui, iar în ceea ce va să fie, să ne învrednicim de iubirea de oameni a Sa, cu darul şi cu îndurările Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIE

Despre pocăință şi despre cei ce pleacă de la Sfânta Liturghie

După cum semănătorii n-au nici un folos dacă aruncă semințele pe cale, tot aşa şi noi n-avem vreun folos de pe urma numelui de creştin, dacă faptele noastre nu sunt pe măsura numelui.

Iar dacă vreți, am să vă aduc martor de credință pe Iacov, fratele Domnului, care zice: „Credința fără fapte este moartă" (Iacov 2, 17). Este deci nevoie de fapte; fără de ele nici numele de creştin nu ne poate fi de folos. Să nu te minunezi! Spune-mi, te rog, este de vreun folos soldatul care stă în armată, dar nu-i vrednic de armată şi nu luptă pentru împăratul, care îl hrăneşte? Ar fi poate mai bine să nu stea în armată decât să batjocorească cinstea împăratului.

Aşa şi cu creştinii. Nu merită oare să fie pedepsiți când nu luptă pentru împăratul lor? Dar pentru ce spun: când nu luptă pentru împăratul lor? Dare-ar Dumnezeu să lupte pentru sufletele lor!

- Dar cum pot, mi se poate spune, să fiu în lume, înconjurat de treburi, să slujesc împăratului şi să mă mântui.

- Ce spui, omule? Vrei să-ți spun pe scurt că nu locul te mântuie, ci purtarea şi voința? Adam era în rai, ca într-un port, şi s-a înecat (Facere 3, 1-24); Lot era în Sodoma, ca pe mare, şi s-a mântuit (Facere 19, 16); Iov stătea pe gunoi şi s-a îndreptățit (Iov 2, 8), iar Saul era în mijlocul bogățiilor şi şi-a pierdut împărăția - şi pe cea de aicea şi pe cea de dincolo.

Nu te poți apăra spunând: „Nu pot să fiu şi în lume, înconjurat de treburi şi să mă şi mântui".

Ştii de unde ne vine acest gând? De acolo că nu ne rugăm des şi nici nu venim des la biserică.

Oare nu vedeți pe cei care vor să primească dregătorii de la împăratul pământesc, cum stăruiesc şi cum pun pe alții să intervină, ca să dobândească ce doresc? Aceste cuvinte le spun celor ce pleacă de la dumnezeieştile slujbe şi celor care se pun la sfat şi pălăvrăgesc în timpul înfricoşatei şi Sfintei Liturghii. Ce faci, omule? N-ai făgăduit zicând: „Avem către Domnul", când preotul a spus: „Sus să avem mintea şi inimile"? Nu ți-i teamă, nu te ruşinezi să fii găsit mincinos în acel ceas înfricoşător?

Vai ce minune! Masa cea de taină este pregătită, Mielul lui Dumnezeu este junghiat pentru tine, preotul se nevoieşte pentru tine, foc duhovnicesc izvorăşte din preacurata masă, heruvimii stau împrejur, serafimii, care cu şase aripi îşi acopăr fețele, zboară pe deasupra, toate puterile cele netrupeşti împreună cu preotul se roagă pentru tine, focul cel duhovnicesc se pogoară, sânge curge din precurata coastă în potir spre curățirea ta, şi tu nu te înfricoşezi, că eşti găsit mincinos în acest înfricoşător ceas? Ai o sută şaizeci şi opt de ore pe săptămână; şi din acestea Dumnezeu şi-a oprit pentru El numai o singură oră; şi cheltuieşti şi această oră în treburi lumeşti, în glume, în discuții. Cu ce îndrăznire, deci, te mai apropii de Sfintele Taine? Ai îndrăzni oare să pui mâna pe pulpana hainei împăratului pământesc, dacă ți-ar fi mâna plină de murdărie? Nicidecum!

Să nu socoteşti că este pâine, nici că este vin ceea ce vezi! Că nu se dau afară ca celelalte mâncări. Ferească Dumnezeu! Să nu gândeşti aşa!

Ci, după cum ceara unindu-se cu focul nu pierde nimic şi nimic nu prisoseşte, tot aşa socoteşte şi aici! Sfintele Taine intră în ființa trupului. De aceea când ne apropiem să ne împărtăşim, să nu socotim că ne împărtăşim cu dumnezeiescul Trup ca din mâna unui om, ci să socotim că ne împărtăşim cu dumnezeiescul Trup ca din cleştele de foc al serafimilor, pe

care l-a văzut Isaia (Isaia 6, 6-7); iar cu dumnezeiescul sânge aşa să ne împărtăşim ca şi cum am atinge cu buzele dumnezeiasca şi preacurata coastă a lui Hristos.

Aşadar, fraţilor, să nu plecăm din biserică în timpul Sfintei Liturghii; şi iarăşi, nici când suntem în biserică, să stăm de vorbă. Să stăm cu frică şi cu cutremur, cu ochii plecaţi în jos, dar cu sufletul ridicat în sus. Să suspinăm, fără să ni se audă glasul, dar cu inima să ne bucurăm. Oare nu vedeţi cât de nemişcaţi stau cei ce sunt lângă împăratul acesta pământesc, trecător şi muritor? Nu scot o vorbă, nu se clintesc, nu aruncă ochii ici şi colo, ci stau înfricoşaţi, trişti şi plini de cutremur. Ia pildă de la ei, omule, şi te rog să te înfăţişezi înaintea lui Dumnezeu aşa cum te-ai duce înaintea împăratului celui pământesc. Dar trebuie să te înfăţişezi cu mult mai multă frică înaintea împăratului celui ceresc. Acestea vi le-am spus adeseori şi nu voi înceta a vi le spune, până ce nu voi vedea că v-aţi îndreptat.

Când intrăm în biserică, să intrăm cum se cuvine lui Dumnezeu. Să nu avem în suflet dor de răzbunare, ca nu cumva rugându-ne când spunem: „Iartă-ne nouă, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri" (Matei 6, 12), să ne rugăm împotriva noastră, înfricoşătoare sunt cuvintele acestea! Cel ce le rosteşte, aproape că strigă aşa lui Dumnezeu: „Am iertat, Stăpâne, iartă-mă! Am dezlegat, dezleagă-mă! Le-am lăsat, lasă-mi-le! Dacă le-am ţinut, ţine-mi-le! Dacă n-am iertat vecinului păcatele lui, nu mi le ierta nici Tu pe ale mele. Cu măsura cu care am măsurat, măsoară-mi şi Tu mie!".

Ştiindu-le, dar, pe toate acestea, gândindu-ne la ziua cea înfricoşătoare a judecăţii, la focul iadului şi la muncile cele înfricoşătoare de acolo, să ne întoarcem de pe calea noastră cea rătăcită. Va veni vremea când teatrul lumii acesteia se va risipi.

Atunci nu mai putem lupta; după trecerea acestei vieţi, nu mai putem neguţători; după ce s-a închis stadionul, nu mai putem fi încununaţi.

Timpul de acum e timp de pocăinţă; acela, de judecată!

Timpul de acum e timpul luptelor; acela al cununilor!

Timpul de acum e timp de osteneală; acela de odihnă!

Timpul de acum e timp de muncă, acela de răsplată!

Deşteptaţi-vă, vă rog, deşteptaţi-vă şi să ascultăm cu râvnă cele spuse! Am trăit cu trupul, să trăim şi cu duhul! Am trăit în plăceri, să trăim şi în fapte de virtute! Am trăit în trândăvie, să trăim şi în pocăinţă! „Pentru ce te trufeşti, tină şi cenuşă?" (Sirah 10, 9)

Pentru ce te mândreşti, omule? Pentru ce te făleşti? Ce nădăjduieşti de la slava lumii şi de la bogăţie? Să ne ducem la morminte, vă rog, şi să vedem tainele de acolo. Să vedem pe om descompus, oasele roase, trupurile putrezite.

Dacă eşti înţelept, priveşte! Dacă eşti priceput, spune-mi: Cine e împăratul, cine e ostaşul? Cine e stăpânul, cine robul? Cine e înţeleptul, cine e neînţeleptul? Unde-i frumuseţea tinereţii? Unde-i faţa cea frumoasă? Unde-s ochii cei strălucitori? Unde-i nasul cel bine întocmit? Unde-s buzele cele arzătoare? Unde-i frumuseţea obrajilor? Unde-i fruntea cea luminoasă? Nu-s toate praf? Nu-s toate cenuşă? Nu-s toate pulbere? Nu-s toate putreziciune?

Gândindu-ne la acestea, fraţilor, şi aducându-ne aminte de ziua noastră cea din urmă, să ne întoarcem, cât mai avem timp, de pe calea noastră cea rătăcită. Am fost cumpăraţi cu sânge scump (I Petru 1, 18-19). Pentru aceasta Dumnezeu pe pământ s-a arătat (Baruh III, 38).

Pentru tine, omule, Dumnezeu pe pământ s-a arătat şi nu avea unde să-şi plece capul (Luca 9, 58).

Vai, ce minune!

Judecătorul vine să fie judecat pentru cei vinovaţi!

Viaţa gustă moarte!

Creatorul este pălmuit de creatură!

Cel ce nu poate fi privit de serafimi, este scuipat de rob, gustă oţet şi fiere, este împuns cu suliţa, este pus în mormânt!

Şi tu, spune-mi, te trândăveşti, dormi, dai din umeri cu dispreţ, omule? Nu ştii că chiar dacă ţi-ai vărsa sângele tău pentru El, nici aşa n-ai făcut ce erai dator să faci! Că altul e sângele Stăpânului şi altul sângele robului! Pocăieşte-te şi întoarce-te înainte de ieşirea

sufletului, ca nu cumva să vină moartea şi tot leacul pocăinței să fie fără de folos. Că aici pe pământ are putere pocăința; şi numai aici; în iad n-are nici o putere. Să căutăm pe Domnul, cât avem timp. Să facem binele, ca să scăpăm şi de iadul cel fără de sfârşit ce va să fie şi să ne învrednicim şi de împărăția cerurilor, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

SFÂRŞIT

Când a murit fericitul Ioan în surghiun, mărturiseşte episcopul Adelfie, m-a cuprins o durere nespus de mare, că acest bărbat, dascălul întregii lumi, care a înveselit cu cuvintele sale Biserica lui Dumnezeu, n-a adormit întru Domnul pe scaunul său. Şi eu m-am rugat lui Dumnezeu, cu multe lacrimi, să-mi arate în ce stare se afla el. După ce m-am rugat multă vreme, într-o zi, am căzut în extaz şi am văzut un bărbat frumos la chip, care m-a luat de mână şi m-a dus într-un loc luminos şi slăvit. Acolo mi-a arătat pe predicatorii credinței şi dascălii Bisericii. Eu mă uitam de jur împrejur să văd pe cel pe care-l doream, pe marele Ioan. După ce mi-a arătat pe toți şi mi-a spus numele fiecăruia, m-a apucat iarăşi de mână şi m-a scos afară. L-am urmat întristat că n-am văzut împreună cu părinții pe cel întru sfinți Ioan. La ieşire, cel ce stătea la poartă, văzându-mă trist, mi-a zis:

- Nici unul din cei care vin aici nu iese întristat!

Eu i-am răspuns:

- Asta mi-i durerea, că n-am văzut cu ceilalți dascăli pe prea iubitul meu Ioan, episcopul Constantipolului.

Acela m-a întrebat iarăşi:

- Vorbeşti de Ioan, dascălul pocăinței?

- Da, i-am răspuns eu.

- Pe el; mi-a spus acela, nu-l poate vedea om în trup, pentru că el stă acolo unde este tronul Stăpânului.

(Ioan Moshu sec. 6)

CUPRINS